

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015

Międzyrzec Podlaski 2009

Spis treści

Wstęp.....	4
I. Obszar i czas realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	4
II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu.....	6
III. Diagnoza stanu wyjściowego z uwzględnieniem kryteriów będących podstawą do wyznaczenia obszarów wsparcia.....	18
1. Raport o stanie miasta.....	18
1.1 Zagadnienia wstępne	18
1.2 Zasięg terytorialny obszaru wsparcia.....	20
1.2.1 Wyznaczenie obszarów wsparcia.....	20
1.2.2 Kryteria	63
1.3 Społeczeństwo - struktura demograficzna i społeczna.....	64
1.3.1 Grupy społeczne wymagające wsparcia.....	65
1.3.2 Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych	67
1.3.3 Gospodarstwa domowe i mieszkalnictwo.....	71
1.3.4 Zatrudnienie. Bezrobocie	74
1.3.5 Stan bezpieczeństwa w mieście.....	76
1.3.6 Identyfikacja problemów	76
1.4 Gospodarka - struktura i trendy	78
1.4.1 Główni pracodawcy	79
1.4.2 Podmioty gospodarcze, zatrudnienie w poszczególnych sektorach gospodarki miasta.	80
1.4.3 Tereny inwestycyjne, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.....	82
1.4.4 Zasoby rekreacyjno - turystyczne	83
1.4.5 Identyfikacja problemów	84
1.5 Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.....	85
1.5.1 Uwarunkowania ochrony środowiska.....	86
1.5.2 Własność gruntów i budynków	90
1.5.3 Granice strefy konserwatorskiej.....	91
1.6 Infrastruktura techniczna	101
1.6.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna, oczyszczalnia ścieków	102
1.6.2 Gospodarka odpadami	103
1.6.3 Energia elektryczna	103
1.6.4 Sieć ciepłownicza, gazownicza, ogrzewanie miasta.....	104
1.6.5 Sieć telefoniczna.....	104
1.6.6 Komunikacja i infrastruktura transportowa	105
1.7 Zarządzanie	106
1.7.1 Budżet miasta, przychody, struktura wydatków	106
1.7.2 Planowanie strategiczne	110
1.7.3 Kapitał społeczny. Struktura organizacji pozarządowych	112
IV. Analiza strategiczna obszaru wsparcia	116
1. Diagnoza pozycji strategicznej miasta	116
1.1 Analiza SWOT dla miasta Międzyrzec Podlaski.....	117
V. Założenia programu rewitalizacji. Projekty i działania inwestycyjne.....	121
1. Cele Programu	121
1.1 Priorytetowe kierunki działań	122

1.1.1 Projekty i zadania inwestycyjne w poszczególnych obszarach wsparcia	123
1.1.2 Wskaźniki.....	127
VI. Planowane działania w latach 2009-2010 oraz 2011-2015.....	128
VII. Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji - źródła finansowania programu.....	134
VIII. System wdrażania lokalnego programu rewitalizacji	138
1. Główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu.	138
2. Kryteria wyboru projektów	139
3. Indykatywna lista projektów strategicznych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji	140
3.1 Projekty strategiczne Miasta Międzyrzec Podlaski	140
3.2 Projekty zgłoszone do realizacji przez inne podmioty.....	149
IX. Monitorowanie i ocena realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i komunikacji społecznej.....	149
1. Zasady monitoringu	150
1.1 Cele monitoringu	150
1.2 Organizacja monitoringu.....	150
1.3 Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	153
1.4 Konsultacje społeczne	154
1.4.1 Konsultacje społeczne – analiza ankiet	156

Wstęp

Rewitalizacja jest procesem przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych rejonach miasta, przyczyniający się do poprawy jakości życia mieszkańców, stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu przestrzennego oraz do ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Celem opracowania i wdrożenia programu rewitalizacji jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych

i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami obszarach miast. Wymiernym efektem zrealizowania Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie zmiana wizerunku obszarów poddanych rewitalizacji, a tym samym wizerunku miasta.

Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski stanowi część procesu, którego celem jest utrzymanie harmonijnego rozwoju, jego realizacja ma umożliwić w zdegradowanych dzielnicach tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem działań obejmujących:

- poprawę estetyki przestrzeni miejskiej
- porządkowanie „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zabudowywanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem
- rewaloryzację obiektów infrastruktury społecznej oraz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym

W programie zostały zaplanowane zadania o charakterze inwestycyjnym, wynikające z diagnozy problemów ograniczających potencjał miasta i jego mieszkańców, które przywrócą mu funkcję ośrodka rozwoju lokalnego, pobudzającego gospodarczo lokalne środowisko oraz wzmacniającego aktywność społeczną. Istotą planowanego procesu rewitalizacji jest rozpoczęcie wieloletnich kompleksowych działań technicznych, społecznych i ekonomicznych mających na celu przygotowanie terenów pod uruchomienie działalności gospodarczej, podniesienie ich atrakcyjności zarówno inwestycyjnej jak i turystycznej opartych na najlepszych dostępnych technologiach i praktykach.

I. Obszar i czas realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Realizację zadań określonych w dokumencie planuje się na lata 2009-2015, taki horyzont czasowy pozwoli na uporządkowanie i usystematyzowanie działań pozwalające na ich zaplanowanie przy bieżących uwarunkowaniach. Lokalny Program Rewitalizacji umożliwia ogólne spojrzenie na procesy towarzyszące odnowie miasta w oparciu o tradycje historyczno-kulturowe: ukazuje stan bieżący wynikający z uwarunkowań i

zrealizowanych już zadań oraz wskazuje, które z nich uwzględniając niepowtarzalny, indywidualny charakter miasta przyczynią się do poprawy warunków życia mieszkańców. Podczas prac nad dokumentem zidentyfikowano potrzeby w zakresie rewitalizacji zdegradowanych obszarów i obiektów, znajdujących się na terenie Międzyrzec Podlaskiego, zdiagnozowanych w procesie dogłębnej analizy, której poddano różne sfery funkcjonowania miasta, przy udziale społeczności lokalnej. Działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, przyczyniając się do harmonijnego rozwoju miasta oraz wzmocnienie jego roli w regionie. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski jest spójny zarówno z dokumentami strategicznymi miasta, jak również z dokumentami o zasięgu wojewódzkim oraz krajowym.

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski zostało poprzedzone następującymi działaniami o charakterze przygotowawczym:

- podjęcie Uchwały Nr XXIV/196/2008 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 30 kwietnia 2008r. w sprawie aktualizacji "Lokalnego Programu Rewitalizacji"
- powołanie Komisji ds. zbierania i opracowania informacji oraz przedłożenia projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji
- przeprowadzenie konsultacji społecznych aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski”
- przygotowanie przez Komisję projektu programu rewitalizacji
- konsultacje społeczne zaktualizowanej wersji dokumentu
- podjęciem uchwały zatwierdzającej opracowany Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015.

Szczególna wartość niniejszego dokumentu polega na tym, że nie jest on tylko autorską propozycją skierowaną do społeczeństwa z kręgów lokalnej władzy, ale jest przede wszystkim efektem porozumienia i współpracy wielu osób, których życie i funkcjonowanie związane jest z miastem Międzyrzec Podlaski. Poszukiwanie skutecznych i gospodarczo efektywnych sposobów ominięcia przeszkód stojących na drodze do lepszego życia jest dzisiaj jedną z najpilniejszych potrzeb w procesie codziennego kierowania sprawami gminy, powiatu czy województwa. Posiadanie i aktualizowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji ma istotne znaczenie dla szans pomyślnego rozwoju miasta, staje się przesłanką pozytywnych, pożądaných zmian, ułatwiających władzy samorządowej podejmowanie decyzji. Planowanie strategiczne to proces ciągły i otwarty umożliwiający dostosowanie i korygowanie celów w miarę zmieniających się uwarunkowań, stąd też jego konstrukcja uwzględnia doświadczenia jak również w pewnym stopniu jest kontynuacją kierunków wypracowanych w poprzednich wersjach tego dokumentu.

Podstawa prawna

1. Art. 35 ust. 3 pkt 11 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658)
2. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
3. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. Ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371/ z 27.12.2006 r.).
4. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r.).

II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu

Lokalny Program Rewitalizacji jest kompleksowym i długofalowym dokumentem wskazującym zadania i projekty realizowane na terenie Miasta Międzyrzec Podlaski w latach 2009-2015. Jego celem nadrzędnym jest wskazanie zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji przy wsparciu z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, środków własnych miasta a także innych środków finansowych. Posiadanie takiego dokumentu jest warunkiem ubiegania się o środki Funduszy Strukturalnych zgodnie z zasadą, że zewnętrzne wsparcie mogą otrzymać tylko te działania, które są efektem planowanych dążeń do świadomie wybranych celów. Perspektywa aplikacji o środki z Funduszy Strukturalnych generuje potrzebę zgodność zamierzonych zadań

z polityką regionalną państwa i priorytetami polityki Wspólnoty Europejskiej, „Zadaniem Wspólnoty jest ... przyczynianie się w całej Wspólnocie do harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju życia gospodarczego, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości pomiędzy mężczyznami i kobietami, trwałego i nie inflacyjnego wzrostu, wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego oraz jego poprawy, zwiększenia standardu i jakości życia, jak również spójności ekonomicznej i społecznej oraz solidarności pomiędzy Państwami Członkowskimi”¹. Głównym celem Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, jest „podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin”². Cel ten znajduje uszczegółowienie w priorytetach, które określają najważniejsze kierunki

¹ Artykuł 2 Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej z 01 listopada 1993

² Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku

i główne działania przy pomocy, których będzie możliwe osiągnięcie głównego celu SRK. Priorytety te to:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
5. Rozwój obszarów wiejskich,
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Celem nadrzędnym **Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020** jest „osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych”³. Cel ten będzie realizowany poprzez cztery priorytety:

1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy,
2. Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy,
3. Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego,
4. Rozwój współpracy międzyregionalnej oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu.

Lokalny Program Rewitalizacji uwzględnia w swoich zapisach postanowienia Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020.

W nowym okresie programowania, który rozpoczął się z dniem 1 stycznia 2007 roku obowiązywać będą nowe zasady w zakresie aplikacji o środków z funduszy strukturalnych. Przepisy, o których mowa, są pochodną zmian prawodawstwa przygotowanego przez Komisję Europejską (chodzi tu w szczególności o rozporządzenia 1083/2006-ogólne, i dotyczące poszczególnych funduszy strukturalnych EFRR-1080/2006, EFS-1081/2006, EUWT- 1082/2006, rozporządzenie implementacyjne 1828/2006) oraz krajowe dokumenty (tj. zmiana Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, jak również Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 i Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013). Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia to dokument wyznaczający podstawowe cele, priorytety i główne obszary wsparcia, jak również dokument prezentujący Komisji Europejskiej zamierzenia Polski w celu realizacji polityki spójności na lata 2007-2013. Celem strategicznym NSRO jest „tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej”⁴. Cel strategiczny NSRO będzie osiągany przez realizację horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,

³ Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020

⁴Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – dokument zaakceptowany przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku

2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Przedstawiając ważne dokumenty, mające wpływ na system instytucjonalny i alokację środków w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2007-2013, należy wspomnieć o Strategii Lizbońskiej. Przyjęta przez Radę Europejską w 2000 roku Strategia Lizbońska (SL) zakłada przekształcenie europejskiej gospodarki w wiodącą gospodarkę świata do roku 2010. Strategia skupia się na czterech kwestiach: innowacyjności - gospodarka oparta na wiedzy, liberalizacji rynków, przedsiębiorczości-likwidacja barier w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz spójności społecznej. W 2001 roku na Szczycie w Goeteborgu uzupełniono założenia SL, wyznaczając następujące cele strategiczne: ograniczenie zmian klimatycznych i wzrost „zielonej” energii; wzrost bezpieczeństwa zdrowotnego; usprawnienie systemu transportowego i gospodarowania przestrzenią; gospodarowanie zasobami naturalnymi w sposób odpowiedzialny. Brak sukcesów w realizacji celów SL doprowadził do zrewidowania jej zapisów przez Radę Europejską na początku 2005 roku. Odnowiona Strategia Lizbońska kładzie większy naciska na: innowacyjność i budowę gospodarki opartej na wiedzy, dokończenie budowy wspólnego rynku, poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej, a także poprawę na rynku pracy i ochronę środowiska. Priorytetowymi działaniami Unii Europejskiej i państw członkowskich do 2010 roku określono:

1. Uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowanie inwestycji i podejmowania pracy,
2. Rozwijanie wiedzy i innowacji dla wzrostu,
3. Tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy.

Priorytety te zostały przeniesione do Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (SWW) na lata 2007-2013.

W ramach środków przewidzianych w nowym okresie programowania typy projektów będą pochodną przyjętych Programów Operacyjnych, których uzupełnienie będą stanowiły Uszczegółowienia Programów Operacyjnych. W nowym okresie programowania 2007-2013 na projekty inwestycyjne związane z rewitalizacją będzie można korzystać z **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego**. Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Międzyrzec Podlaski wpisuje się w cele RPO WL na lata 2007-2013, który przewiduje wsparcie rewitalizacji miast, obszarów powojkowych i przemysłowych w ramach Osi Priorytetowej III Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne. Głównym celem Osi Priorytetowej III jest wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez wsparcie dla obszarów

rewitalizowanych i terenów inwestycyjnych. Realizacja celu przyczyni się do zwiększenia ilości oraz poprawy jakości terenów inwestycyjnych. Dzięki temu przedsiębiorstwa będą mogły funkcjonować w bardziej korzystnych warunkach, co z kolei przyczyni się do wzrostu ich konkurencyjności i rozwoju regionalnej gospodarki. Cel główny Osi Priorytetowej III zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez wyposażenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę umożliwiającą w szczególności podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej
- rewitalizację przestrzeni zdegradowanych i zaniedbanych w miastach regionu

Cel główny oraz cele szczegółowe priorytetu zostaną osiągnięte poprzez wdrażanie następujących działań:

3.1. Tworzenie terenów inwestycyjnych

3.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich

Celem działania 3.2 jest przywrócenie zdegradowanym obszarom miejskim, przemysłowym i powojkowym edukacyjnych, turystycznych, społecznych i kulturalnych, a także zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz poprawa warunków życia mieszkańców. Zapisy w Programie Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego pokazują, że zjawisko degradacji obszarów miejskich zaobserwować można w każdym z miast Lubelszczyzny. Degradacja odbywa się na dwóch płaszczyznach: społecznej związanej z długotrwałym bezrobociem, niskimi dochodami mieszkańców, niskim poziomem wykształcenia oraz występowaniem patologii społecznych, jak również płaszczyźnie infrastrukturalnej związanej z degradacją majątku trwałego (miejskiej infrastruktury technicznej, zabudowy, a także majątku o wartości kulturowej). Podjęte działania rewitalizacyjne mają z jednej strony prowadzić do poprawy ładu przestrzennego miast, z drugiej zaś prowadzić do zwiększenia ich potencjału społeczno-gospodarczego. W ramach działania wsparcie będą mogły uzyskać projekty istotnie przyczyniające się do kompleksowej rewitalizacji wybranych obszarów miast, których realizacja spowoduje podniesienie jakości i atrakcyjności dotychczas zdegradowanych terenów, a także zwiększenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców. Realizowane będą projekty polegające na unowocześnieniu infrastruktury obszarów zdegradowanych, podnoszeniu standardu życia mieszkańców, przywracaniu wartości historycznych tych terenów oraz wprowadzaniu nowych funkcji społeczno - gospodarczych charakterystycznych dla współczesnych obszarów miejskich. Uzupełnieniem powyższego działania zmierzającego do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, będą również inwestycje w zakresie tkanki mieszkaniowej. Istotne jest, aby

inwestycje w infrastrukturę mieszkaniową nie służyły wyłącznie poprawie stanu budynków mieszkalnych, ale wpływały również na rozwiązywanie problemów społecznych występujących na danym obszarze. Preferowane będą projekty bezpośrednio związane z wykorzystaniem potencjału danego obszaru oraz generujące nowe miejsca pracy.

Typy projektów:

1. Porządkowanie historycznej tkanki urbanistycznej poprzez odpowiednie zagospodarowywanie zdegradowanych przestrzeni powiązane z nadaniem danemu obszarowi funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, kulturalnych i społecznych.
2. Regeneracja, rehabilitacja i uzupełnianie zabudowy w obszarach rewitalizacji.
3. Porządkowanie przestrzeni publicznych, w tym prace budowlane i modernizacyjne: placów, rynków, parkingów, placów zabaw dla dzieci, publicznych toalet miejskich, małej architektury (np. tarasy widokowe, fontanny, ławki, kosze na śmieci), miejsc rekreacji, terenów zielonych oraz prace restauracyjne na terenie istniejących parków.
4. Wymiana i/lub modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej na obszarach objętych rewitalizacją.
5. Roboty budowlane lub modernizacyjne obiektów świadczących usługi w zakresie pomocy społecznej wraz z przyległym otoczeniem.
6. Roboty budowlane i modernizacyjne infrastruktury publicznej związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, społecznych, kulturalnych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem przyległych terenów.
7. Roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków, budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej oraz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym nie będących w rejestrze zabytków (wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu) oraz ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, turystyczne, kulturalne lub mieszkalne.
8. Tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast m.in.: budowa lub przebudowa oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu itp.
9. Roboty budowlane i modernizacyjne dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) oraz ulic prowadzących do dzielnic mieszkalnych i komunalnych dróg osiedlowych oraz małych obiektów inżynierskich. Ponadto prace budowlane i modernizacyjne chodników i przejść dla pieszych, jak również wszelkie inne prace infrastrukturalne lub wyposażenie pozwalające zwiększyć bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów lub zwierząt np. ścieżki rowerowe.
10. Roboty budowlane i modernizacyjne infrastruktury i urządzeń przemysłowych, powojkowych oraz pokoszarowych budynków mieszkalnych wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu w celu nadania im nowych funkcji użytkowych: usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, gospodarczych, społecznych lub mieszkalnych.
11. Renowacja wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych (z wyłączeniem prowadzenia prac w indywidualnych mieszkaniach) oraz renowacja i adaptacja budynków na cele mieszkaniowe z przeznaczeniem dla gospodarstw domowych lub osób o szczególnych potrzebach
 - odnowienie następujących głównych elementów konstrukcji budynku, dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki

schodowej, korytarzy wewnętrznych/ zewnętrznych, wejścia i elementy jego konstrukcji zewnętrznej, windy;

- instalacje techniczne budynku;
- działania w zakresie oszczędności energetycznej (z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii).

12. Przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację istniejących budynków stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych.

Niniejsza aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2009-2015 została sporządzona w oparciu o Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 Wytyczne do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji opublikowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie w 2008 r.

Założenia i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji wpisują się również w cele **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki**. Program stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi UE, w tym również Polską, stawia Strategia Lizbońska. Do wyzwań tych należą: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Założenia Strategii Lizbońskiej oraz cele polityki spójności krajów unijnych, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki. Efektywnemu rozwojowi zasobów ludzkich, przysłuży się wsparcie w następujących obszarach: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli i wdrażaniem zasady dobrego rządzenia. Celem głównym programu jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej, a do osiągnięcia tego celu przyczyni się realizacja sześciu celów strategicznych do których należą:

- podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy,
- zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmu partnerstwa
- wzrost spójności terytorialnej.

Program składa się z 10 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. W ramach komponentu centralnego środka zostaną przeznaczone przede wszystkim na wsparcie efektywności struktur

i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego w głównej mierze zostaną przeznaczone dla osób i grup społecznych.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty z zakresu m.in.:

- identyfikacji potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, organizacji warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych,
- wsparcia psychologiczno-doradczego osób wchodzących i powracających na rynek pracy,
- realizacji programów aktywizacji zawodowej obejmujących jedną lub kilka z następujących form wsparcia: pośrednictwo i poradnictwo zawodowe, staże i praktyki zawodowe oraz szkolenia prowadzące do podniesienia i uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych,
- wspierania wolontariatu jako etapu przygotowującego do podjęcia zatrudnienia,
- promocji przedsiębiorczości (granty dla rozpoczynających działalność gospodarczą, wsparcie szkoleniowe, doradcze i pomostowe (finansowe) w pierwszych miesiącach prowadzenia działalności).

Przy opracowywaniu niniejszego programu rewitalizacji brano pod uwagę zapisy **Programu Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego**. Za cel nadrzędny Programu uznano: Poprawę atrakcyjności i konkurencyjności miast regionu służącą zrównoważonemu rozwojowi województwa.

Priorytetami w realizacji celu nadrzędnego są:

- Rewitalizacja zdegradowanych terenów miejskich.
- Poprawa standardów funkcjonowania i rozwoju miast.
- Wzrost i efektywne wykorzystanie potencjału miast.

Lokalny Program Rewitalizacji realizuje również zapisy dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Strategia Rozwoju Powiatu Bialskiego na lata 2007-2015

Misja - jako cel nadrzędny Strategii Rozwoju Powiatu Bialskiego brzmi: „Powiat bialski, wykorzystując przygraniczne położenie, rozwijając bazujący na lokalnych zasobach surowcowych i nieszkodliwy dla środowiska przemysł oraz sprzyjając unowocześnieniu rolnictwa i rozwojowi turystyki – zapewnia dobre miejsca pracy oraz warunki bytowe dla wykształconych, innowacyjnych i otwartych na świat mieszkańców”. Dla zapewnienia realizacji misji, będą podejmowane działania w następujących obszarach priorytetowych:

Priorytet I: Maksymalne wykorzystanie geograficznego położenia przy wschodniej granicy Unii Europejskiej wokół głównego korytarza transportowego.

Priorytet II. Rozwój przedsiębiorczości, w szczególności w obszarze rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz usług.

Priorytet III. Utrzymanie dobrej jakości środowiska naturalnego oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Priorytet IV. Rozwój społeczny ze szczególnym uwzględnieniem edukacji.

Obszary priorytetowe realizowane będą przez cele strategiczne:

Cel strategiczny 1: Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.

Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu.

Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury technicznej.

Cel strategiczny 4: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

Cel strategiczny 5: Różnicowanie źródeł dochodów w gospodarstwach rolnych.

Cel strategiczny 6: Wzmocnienie pozycji producenta rolnego na rynku żywności.

Cel strategiczny 7: Wspieranie lokalnego sektora przedsiębiorstw.

Cel strategiczny 8: Zwiększenie zasobów oraz stopnia ochrony jakości wód powierzchniowych.

Cel strategiczny 9: Ograniczenie zanieczyszczenia powietrza ze źródeł rozproszonych.

Cel strategiczny 10: Zwiększenie efektywności działań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.

Cel strategiczny 11: Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Cel strategiczny 12: Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu.

Cel strategiczny 13: Zachowanie kultury i dziedzictwa materialnego powiatu bialskiego.

Cel strategiczny 14: Wykorzystanie potencjału przyrodniczego, kulturowego i historycznego dla podniesienia atrakcyjności turystycznej powiatu.

Cel strategiczny 15: Rozwój zawodowy dostosowany do lokalnego rynku pracy.

Cel strategiczny 16: Rozwiązywanie problemów społecznych.

Cel strategiczny 17: Wzrost dostępu do unowocześnionych form opieki zdrowotnej.

Cel strategiczny 18: Przebudowa i wyposażenie infrastruktury ochrony zdrowia.

Cel strategiczny 19: Rozwój profilaktyki i edukacji w zakresie zdrowia.

Cel strategiczny 20: Wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego.

Cel strategiczny 21: Rozwój infrastruktury kultury i szkół artystycznych.

Cel strategiczny 22: Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury oświatowej oraz wyposażenie szkół i placówek oświatowych w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.

Cel strategiczny 23: Wyrównanie szans edukacyjnych.

Cel strategiczny 24: Rozwój sportu i rekreacji.

Cel strategiczny 25: Rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Strategia Rozwoju Turystyki w Regionie Biała Podlaska – Brześć na lata 2008-2020

Kluczowym celem Strategii, podstawą wyznaczenia pozostałych celów i działań jest: Rozwój gospodarczy i społeczny obszaru transgranicznego Biała Podlaska-Brześć poprzez zwiększenie roli turystyki jako źródła dochodów mieszkańców regionu. Realizacji celu nadrzędnego posłużą cele strategiczne i operacyjne przyporządkowane do 5 obszarów priorytetowych:

Obszar priorytetowy 1: Produkt turystyczny, Cel strategiczny: Stworzenie atrakcyjnej i unikalnej oferty turystycznej obszaru transgranicznego w oparciu o istniejący potencjał. Cel operacyjny 1.1: Rozwój wysokiej jakości produktów turystycznych integrujących region transgraniczny, Cel operacyjny 1.2: Skonsolidowanie działań na rzecz kreowania, rozwijania i sprzedaży produktów turystycznych regionu.

Obszar priorytetowy 2: Zasoby ludzkie, Cel strategiczny: Przygotowanie aktywnych i profesjonalnych zasobów ludzkich zaangażowanych w rozwój turystyki oraz recepcję ruchu turystycznego. Cel operacyjny 2.1: Rozwój wysoko wykwalifikowanych kadr obsługujących ruch turystyczny, Cel operacyjny 2.2: Przygotowanie służb publicznych do przyjmowania i obsługi turystów,

Cel operacyjny 2.3: Zaktywizowanie postaw proturystycznych oraz wspieranie tożsamości regionalnej wśród społeczności lokalnej.

Obszar priorytetowy 3: Wsparcie marketingowe, Cel strategiczny: Stworzenie wizerunku regionu jako atrakcyjnego obszaru recepcji turystycznej. Cel operacyjny 3.1: Zbudowanie i wykreowanie silnej marki obszaru projektowego, Cel operacyjny 3.2 Stworzenie oraz wdrożenie zintegrowanego systemu informacji turystycznej, Cel operacyjny 3.3 Rozwój systemu badań rynku konsumenckiego.

Obszar priorytetowy 4: Przestrzeń turystyczna, Cel strategiczny: Zagospodarowanie przestrzeni turystycznej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz potrzebami ruchu turystycznego. Cel operacyjny 4.1 Zwiększenie dostępności turystycznej obszaru, Cel operacyjny 4.2 Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury turystycznej i paraturystycznej dostosowanej do potrzeb turystów i mieszkańców, Cel operacyjny 4.3 Poprawa estetyki przestrzeni.

Obszar priorytetowy 5: Wsparcie instytucjonalne, Cel strategiczny: Stworzenie silnego i efektywnego systemu instytucjonalnego wspierającego rozwój turystyki w regionie. Cel operacyjny 5.1 Wzmocnienie interesariuszy rynku turystycznego, Cel operacyjny 5.2 Rozwój współpracy wewnątrzregionalnej i transgranicznej.

Strategia Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2008-2015

Przy aktualizacji programu rewitalizacji uwzględniono zapisy Strategii Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2008-2015. W wyżej wymienionym dokumencie określono wizję oraz misję rozwoju miasta: Wizja przyszłości Międzyrzecza to miasto o „Sprzyjającym klimacie dla aktywności gospodarczej

i społecznej jego mieszkańców, korzystające z położenia komunikacyjnego w pobliżu granicy Unii Europejskiej”, „Misją Międzyrzecza Podlaskiego jest stworzenie środowiska zdrowego i przyjaznego dla swoich mieszkańców oraz polepszenie jakości ich życia przez tworzenie lepszego klimatu dla rozwoju gospodarczego, efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów, stymulowanie przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców.” Wyznaczono również cel strategiczny miasta: „Miasto wykorzystujące

korzystne położenie do rozwoju i aktywności (aktywizacji) gospodarczej” i priorytetowe kierunki rozwoju miasta do roku 2015:

Priorytet I: Stworzenie sprzyjających warunków do aktywizacji gospodarczej mieszkańców miasta oraz zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa.

Priorytet II: Poprawa warunków życia poprzez rozwój infrastruktury publicznej, komunalnej i stymulowanie rozwoju budownictwa.

Priorytet III: Ochrona środowiska i wykorzystanie istniejących walorów przyrodniczo - krajobrazowych i kulturalnych - jako miejsca wypoczynku i rekreacji mieszkańców.

Priorytet IV: Zwiększenie szans młodzieży w nowej sytuacji społecznej i gospodarczej poprzez wysoki poziom edukacji i zachęcanie do dalszego kształcenia.

Priorytet V: Podniesienie standardów obsługi administracyjnej oraz zwiększenie możliwości inwestycyjnych miasta.

Priorytet VI: Promocja miasta i rozwój współpracy w wymiarze lokalnym, krajowym i międzynarodowym.

Określone powyżej priorytetowe kierunki rozwoju, wyznaczają kluczowe obszary koncentracji działań władz Miasta oraz administracji samorządowej

w okresie objętym wieloletnim planem rozwoju oraz stanowią podstawę realizacji wieloletniego planu inwestycyjnego.

Strategia rozwoju miasta określa koncepcję świadomego i systemowego sterowania długofalowym rozwojem społeczno - gospodarczym. Dokument ten poddany ocenie radnych, a następnie uchwalony przez Radę Miasta odnosi się do rozwiązań podstawowych, decydujących o kierunkach, tempie i skali tegoż rozwoju do roku 2015, stanowi istotny element (obok Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) wieloletniego planu rozwoju międzyrzeckiej wspólnoty samorządowej, który tworzy podstawy do podejmowania racjonalnie ukierunkowanych działań w okresie następnych kilkunastu lat. Posiadanie strategii podyktowane jest również potrzebą zgodności zamierzonych zadań z polityką regionalną państwa i priorytetami polityki Wspólnoty Europejskiej, w kontekście aplikacji o środki funduszy strukturalnych. Jest również podobnie jak Lokalny Program Rewitalizacji warunkiem formalnym ubiegania się o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.

„Strategia Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski” na lata 2008-2015 jest dokumentem programowym polityki rozwoju Międzyrzecza Podlaskiego, wyznacza cele dzięki którym możliwe będzie rozwiązanie problemów społecznych i gospodarczych oraz podniesienie konkurencyjności miasta. Jest to wyzwanie, jakie przed nim stoi w dobie postępującego procesu globalizacji i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Zgodnie z zasadą programowania rozwoju i komplementarności polityk rozwoju regionalnego i lokalnego, Strategia Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski jest zgodna ze Strategią Rozwoju Powiatu Bialskiego na lata 2007-2015 jak również Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020. Spójność Strategii

z analogicznymi dokumentami na poziomie powiatu i województwa przyczynia się do rozwoju całego regionu. Cel strategiczny i priorytetowe kierunki rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski są spójne z celami nadrzędnymi jak również z priorytetowymi kierunkami rozwoju powiatu bialskiego na lata 2007-2015 i województwa lubelskiego na lata 2006-2020.

Studium i Plan Zagospodarowania Przestrzennego miasta Międzyrzec Podlaski

Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski jest zgodny z Planem Zagospodarowania Przestrzennego miasta Międzyrzec Podlaski, który został przyjęty uchwałą Rady Miasta w styczniu 2002 r. Opracowanie Planu zostało poprzedzone opracowaniem „Studium uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Międzyrzec Podlaski”, przyjętego uchwałą Rady Miasta w marcu 2000 roku. Studium zostało zmienione w 2006 r. Zmiana dotyczyła niewielkich obszarów położonych przy projektowanej obwodnicy zachodniej, przy ul. Berezowskiej, Brzeskiej i Radzyńskiej.

Wg analizy zespołu Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie - Zakład w Lublinie opracowującego powyższe dokumentacje - Międzyrzec Podlaski posiada znaczne walory i możliwości rozwojowe, które mogą być uruchomione przez realizację programów:

- a) W zakresie struktury przestrzennej i terenów mieszkaniowych:
 - system marketingu urbanistycznego,
 - bank gruntów komunalnych,
 - wydzielone tereny budownictwa mieszkaniowego,
 - wydzielone strefy biznesu.
- b) W zakresie infrastruktury ekonomicznej:
 - system marketingu urbanistycznego,
 - inkubator przedsiębiorczości,
 - fundusz lub fundację rozwoju miasta w zakresie przedsięwzięć pozarynkowych.
- c) W zakresie gospodarki komunalnej:
 - inwestycje modernizacyjne i zabezpieczające otoczenie przed uciążliwością w infrastrukturze technicznej (czysta Krzna),
 - rozbudowa systemu zaopatrzenia miasta w gaz przewodowy,
 - porządkowanie terenów zieleni, w tym zagospodarowanie doliny Krzny i Żwirowiska.
- d) W zakresie funkcji ponadlokalnych:
 - system szkolenia i doskonalenia zawodowego,
 - wielodyscyplinarna wyższa szkoła licencjacka,
 - funkcje obsługi tranzytu, w tym obsługi ruchu turystycznego.

Powyższe wymagania zostały uwzględnione w opracowanym Planie Przestrzennego Zagospodarowania Miasta.

Główne elementy rozwoju struktury obszarów otwartych umieszczone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego to realizacja zadań inwestycyjnych:

- a) Zagospodarowanie dolin rzecznych przez zagospodarowanie i urządzenie:
 - bulwaru śródmiejskiego w centralnej dla miasta części doliny rzeki Krzyny,
 - błoni nadrzecznych,
 - użytku ekologicznego - w rejonie dawnych torfianek i stawów,
 - parkowego zagospodarowania doliny Piszczki,
 - peryferyjnych odcinków dolin rzek.
- b) Park pałacowy - jako pełnowartościowy park ogólnomiejski z rozwiniętym programem wypoczynkowym i turystycznym.
- c) Zieleń w obrębie zainwestowania miejskiego - jako mniejsze formy zieleni, jak bulwary nadrzeczne, skwery, zieleńce, promenady, tereny sportowe i zieleni izolacyjnej, ciągi pieszo - rowerowe.
- d) Zagospodarowanie terenu „Żwirowni” - jako baza rozwoju funkcji rekreacyjnych i sportowych.
- e) Tereny leśne - w zakresie urządzenia lasów istniejących dla funkcji: wypoczynkowych, turystycznych i ekologicznych.

Główne elementy rozwoju dotyczące obszarów urbanizowanych zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego obejmują:

- a) przygotowanie terenów pod biznes miastotwórczy - przemysł, bazy, składy,
- b) restrukturyzację miasta w zakresie:
 - wskazania terenów rozwojowych miasta,
 - usprawnienie układu komunikacyjnego,
 - rewaloryzację historycznego centrum i rozwój śródmieścia,
 - wykorzystania walorów dolin rzecznych,
 - wykorzystania walorów „Żwirowiska”,
 - ukształtowania nowych kwartałów,
 - rehabilitacji terenów zabudowy istniejącej,
 - podniesienie wymagań jakości środowiska miasta.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego rozwiązuje również problemy komunikacyjne miasta w zakresie:

- a) kolei - przez stworzenie warunków modernizacji i rozwoju linii kolejowej dla międzynarodowej kolei szybkiej, budowę wiaduktów, budowę bocznic kolejowych;
- b) budowę węzłów drogowych;
- c) dróg klasy „S” - ekspresowych, w tym budowę obwodnicy zachodniej miasta na drodze S19;
- d) dróg klasy „G” - głównych - przez wyznaczenie obwodnicy wschodniej miasta relacji Parczew - Międzyrzec Podlaski - Siedlce (Warszawa);
- e) dróg zbiorczych, lokalnych i o ograniczonym ruchu;
- f) szlaków rowerowych i pieszych.

Po uchwaleniu Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego w 2002 roku Rada Miasta zdecydowała o opracowaniu planów zagospodarowania w bardziej szczegółowej skali, tj. w skali 1:1000. W 2004 roku uchwalono Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego obszaru „Żwirowni” zgodnie z którym znaczna część terenu została przeznaczona na

cele turystyczne, zabudowę lotniskową oraz ogólnie dostępne tereny pod rekreację.

W 2005 roku uchwalono Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenów położonych w północno wschodniej części miasta Międzyrzec Podlaski, w którym uszczegółowiono sposób i funkcję zabudowy poszczególnych terenów, wskreślono projektowane ulice.

W 2006 roku uchwalono Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego terenu przy ulicy Grzybowej, jak również przyjęto zmianę w Miejscowym Planie Zagospodarowania uchwalonym w 2002 roku. Głównym przeznaczeniem terenu przy ul. Grzybowej jest budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Zmiana natomiast dotyczy niewielkich obszarów położonych przy obwodnicy zachodniej miasta i przy ul. Radzyńskiej, z przeznaczeniem tych terenów pod zabudowę.

W 2007 roku Rada Miasta podjęła uchwałę zatwierdzającą zmianę Miejscowego Planu Zagospodarowania przy ul. Asnyka, Berezowskiej i Brzeskiej w Międzyrzec Podlaskim. Przy ul. Asnyka i ul. Berezowskiej tereny przeznaczono pod budownictwo mieszkaniowe, a przy ul. Brzeskiej pod przemysł i rzemiosło.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Międzyrzec Podlaski jest spójny również z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta tj.:

- Miejski Program na Rzecz Integracji Osób Niepełnosprawnych i Starszych na lata 2004-2010
- Audyt turystyczny dla miasta Międzyrzec Podlaski
- Program Ochrony Środowiska dla Międzygminnego Związku Komunalnego w Międzyrzec Podlaskim
- Regulamin Utrzymania Czystości i Porządku na terenie Miasta Międzyrzec Podlaski
- Wieloletni Plan Rozwoju Urządzeń Wodociągowo-Kanalizacyjnych dla Miasta Międzyrzec Podlaskiego na lata 2009-2010

III. Diagnoza stanu wyjściowego z uwzględnieniem kryteriów będących podstawą do wyznaczenia obszarów wsparcia

1. Raport o stanie miasta

1.1 Zagadnienia wstępne

Miasto Międzyrzec Podlaski (51°59'N, 22°47'E) leży w północnej części województwa lubelskiego w powiecie bialskim u zbiegu rzek: Krzny Północnej, Krzny Południowej i Piszczki z ujściem kanału Wieprz-Krzna. Miasto liczy 17 657 mieszkańców (zameldowanych). W obrębie miasta krzyżują się: droga krajowa nr 2 Świecko-Poznań-Warszawa-Terespol (będąca częścią europejskiej trasy E-30 biegnącej z irlandzkiego Cork przez Paryż, Berlin i Moskwę do rosyjskiego Omska) z drogą krajową nr 19 Kuźnica Białostocka-Białystok-

Lublin-Rzeszów. Przez miasto przebiega także linia kolejowa E-20 należąca do drugiego Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Zachód-Wschód łączącego Berlin z Moskwą. Autostrada A-2 zgodnie z projektem będzie przebiegać w odległości 6 km na północ od miasta (zjazd z autostrady we wsi Łukowisko). Odległości z Międzyrzec Podlaskiego do granic Państwa: Rosja (Gołdap) - 325 km, Litwa (Ogrodniki) - 295 km, Białoruś (Terespol) - ok. 75 km, Ukraina (Dorohusk) - ok. 140 km, Niemcy (Świecko) - ok. 640 km, Czechy (Cieszyn) - ok. 470 km, Słowacja (Łysa Polana) - 490 km. Odległość Międzyrzec Podlaskiego od większych miast: Warszawa - ok. 145 km, Lublin - ok. 90 km, Białystok - ok. 150 km.

Powierzchnia miasta wynosi 20,02 km².

Na obszarze miasta znajdują się:

- użytki rolne - 1124 ha (56,14%)
- lasy - 182 ha (9,09%)
- tereny komunikacyjne - 155 ha (7,74%)
- budownictwo mieszkaniowe - 145 ha (7,24%)
- przemysł - 89 ha (4,45%)
- tereny usługowe, w tym szkoły, szpital, itp. - 64 ha (3,20%)
- tereny rekreacyjno - sportowe - 51,2 ha, w tym 43 ha „Żwirownia” (2,56%)
- parki i place - 35 ha (1,75%)
- zieleń izolacyjna - 28,58 ha (1,42%)
- rzeki - 16 ha (0,80%)

- użytek ekologiczny - 15,22 ha (0,76%)
- nieużytki - 97 ha (4,85%)

1.2 Zasięg terytorialny obszaru wsparcia

Z uwagi na ogólne wskaźniki dotyczące całego miasta proponuje się objąć zasięgiem obszar położony w granicach administracyjnych Miasta Międzyrzec Podlaskich. Określeniu proponowanych granic zasięgu terytorialnego rewitalizacji przyświecały zróżnicowane cele i z tego powodu objęto nim obszar całego Miasta a w szczególności obszary A, B, C, D, E oznaczone na załączniku mapowym nr.1 .

1.2.1 Wyznaczenie obszarów wsparcia

A. Obszary historycznych założeń urbanistycznych objętych równocześnie ochroną konserwatorską.

- Zespół A 1 – Obszar Historycznego Centrum Miasta ,
- Zespół A 2 – Obszar Zespołu Pałacowo-Parkowego,

B. Obszary nieekonomicznie wykorzystywanej przestrzeni o dużym potencjale przyrodniczym, turystycznym i gospodarczym (tereny dawnej kopalni żwiru oraz dorzecze rzek Krzny, Piszczki, Zny i Kanału Wieprz-Krzna).

- Zespół B 1 – Obszar dawnej kopalni żwiru tzw. „Międzyrzeckie Jezioro”,
- Zespół B 2 – Obszar dorzecza rzek Krzny, Piszczki, Zny i Kanału Wieprz-Krzna,

C. Tereny najbardziej zdegradowanej dzielnicy mieszkaniowej (osiedla zabudowy wielorodzinnej: oś. Partyzantów, oś. Warszawska, oś. Przedszkolna i Nabrzeżna, oś. Kordiana i Balladyny, oś. Wyszyńskiego, oś. Brzeska, oś. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, oś. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, budynek wielorodzinny przy ul. Radzyńskiej, Jelnickiej.

- Zespół C1 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Partyzantów”,
- Zespół C2 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Warszawska – Poczta – Łukowska”,
- Zespół C3 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Przedszkolna – Nassuta – Spółdzielcza – Nadbrzeżna”,
- Zespół C4 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Kordiana i Balladyny,
- Zespół C5 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Wyszyńskiego ,
- Zespół C6 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Brzeska,
- Zespół C7 – Osiedle budownictwa socjalnego Kusocińskiego,

- Zespół C8 – Osiedle budownictwa socjalnego Zarówie,
- Zespół C9 – Budynek przy ul. Radzyńskiej i Jelnickiej,

D. Obszar strefy centralnej miasta o słabej dynamice rozwoju, stanowiącej barierę w harmonijnym rozwoju całego Miasta.

E. Obszary o niedostatecznym wyposażeniu w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Zespół A 1 – Obszar Historycznego Centrum Miasta ,

Zasięg terytorialny obszaru

Obszar Historycznego Centrum Miasta położony jest w centralnej części miasta jako najstarszy element kompozycji urbanistycznej Międzyrzecza Podlaskiego. Zasięg terytorialny obszaru analogicznie obejmuje wpis do rejestru zabytków ścisłej strefy konserwatorskiej i wyznaczony został: od północnego-wschodu ul. Zarówie aż do rzeki Krzny, od południowego-wschodu do południowego zachodu wzdłuż brzegu rzeki Krzny, od północnego zachodu do północnego zachodu ul. Pocztową, ul. Warszawską, ul. Wiejską.

W/w strefa historycznego układu kompozycji urbanistycznej obejmuje następujące ulice: ul. Brzeska, czysta, Drohicka, garbarska, Graniczna, Jatkowa, Komarówka, Kościelna, Krótka, Lubelska, Łukowska, mała, mydlarska, Nowa, Ogrodowa, Piłsudskiego, piwna, Podłęczna, Przechodnia, Staromiejska, Warszawska, Wiejska, zachodnia, zamczysko, Zamkowa, Zarówie, Żelazna oraz trzy place: Pl. Jana Pawła II (rynek główny), plac przed kościołem Św. Mikołaja, obecnie skwer AK - plac ograniczony ul. Warszawską, Piłsudskiego, Staromiejską (dawny świński rynek), plac przy dawnej synagodze ograniczona ul. Nassuta, Komarówka, Jatkowa.

Zasięg terytorialny wpisu do rejestru zabytków ścisłej strefy konserwatorskiej obejmuje w tych samych granica strefę ochrony archeologicznej.

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Obszar wraz z osią założenia położony jest na warstwiczy 149. Podnosi się o 1m w kierunku wschodnim i opada o 4m w kierunku zachodnim i południowym ku rzece Krznie. Jego zachodnie i północne obszary są mocno zabagnione, posiadają tereny zasypowe (ul. Łukowska, ul. Lubelska). Miasto lokacyjne wytyczono na bardzo łagodnym stoku o pochyleniu 1,4 – 0,6% w kierunku południowo – zachodnim, ku rzece Krznie. Rynek zlokalizowano tak, aby zapewnić swobodny odpływ wód opadowych. Obszar położony jest między warstwicami 150 – 145.

STRONY ŚWIATA

Miasto zostało wytyczone stosownie do warunków naturalnych. Oś kompozycyjną, równoległą do rzeki Krzyny, ustawiono z zachodu na wschód. Oś prostopadłą ustawiono z południowego zachodu na północny wschód, na tzw. godzinę 11-tą. Układ ten tworzą dwa ciągi komunikacyjne: ul. Warszawska z ul. Brzeską oraz ul. Lubelska z ul. Brzeską. Uzupełniają je na tych kierunkach ul. Łukowska, ul. Nadbrzeżna oraz ul. Nassuta i ul. Staromiejska. Kierunek przeciwny z północnego- zachodu na południowy wschód reprezentowany jest jedynie ul. Piłsudskiego. W oparciu o główne ciągi komunikacyjne usytuowano prostokątny rynek (ob. Plac Jana Pawła II).

UKŁAD FUNKCJONALNY

Obszar ten, od czasów lokalizacji do dzisiaj, utrzymał funkcję centrum handlowego, częściowo także administracyjnego oraz oświatowego. Dominuje, tak jak i przed wiekami handel drobny. W miarę upływu czasu z Rynku zniknął handel targowy, miał on miejsce jeszcze na początku XX w. W okresie międzywojennym Rynek został adoptowany na dworzec autobusowy i zamieniony na park. Zanikły zupełnie funkcje reprezentacyjne tego placu.

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Ulica Warszawska połączona z ulicą Brzeską jest głównym, choć nie jedynym ciągiem komunikacyjnym przechodzącym przez miasto. Jego znaczenie osłabło po wybudowaniu obwodnicy zachód – wschód. Ciąg ten pozwala na swobodne włączenie się do krajowej sieci drożnej w kierunku na Białą Podlaską, Siedlce – Warszawę, oraz Lubartów – Lublin. Łączy także centrum z dworcami PKS i PKP.

Ulica Brzeska zbiera cały ruch komunikacyjny z kierunku wschodniego, jednak na interesującym nas odcinku jej znaczenie jest drugorzędne. Pozostałe uliczki Centrum stanowią uzupełnienie ciągu głównego.

Na obszarze tym występuje wyłącznie ruch kołowy i pieszy. Obszar centrum nie posiada parkingów, dlatego też uliczki boczne wykorzystywane są do postoju samochodów.

ZASADA KOMPOZYCYJNA

Międzyrzec lokowano na terenie istniejącej wcześniej osady targowej, w bezpośrednim sąsiedztwie wsi, włączonej w jego obręb jako przedmieście.

W przypadku Międzyrzecza mamy do czynienia z zasadą kompromisu, pozostawiono przebieg głównych traktów i plac przykościelny. W wyniku lokalizacji część ludności rolniczej przesunęła się zapewne wzdłuż traktu drohickiego (ob. ul. Piłsudskiego) na północny zachód, przez co uzyskano wyraźną dwuczłonowość układu urbanistycznego, składającego się ze zblizzonego zarysem do kwadratu miasta lokalizacyjnego (zwanego później

Starym Miastem) i przylegającego do niego od północnego zachodu przedmieścia zwanego Piszczanką, w formie bardzo wydłużonego prostokąta. Przyczyną były warunki naturalne – ograniczenie rozwoju w kierunku południowym i zachodnim przez Krznę i staw – jak też stosunki własnościowe. Na północny zachód od Piszczanki rozciągały się grunta folwarku Zadwornego. Tam też pierwotnie znajdowała się siedziba pierwszych właścicieli Międzyrzeca.

Stare Miasto wraz z włączonym w jego obręb zespołem kościelnym tworzyło zbliżony do kwadratu prostokąt o wym. 570 x 655 m. Był to obszar bardzo duży.

Cechą charakterystyczną rozplanowania „CENTRUM” jest, związana z lokacją, zasada regularności, a przede wszystkim pary ulic wychodzących z Rynku po przekątnej. Przejście par ulic do osi założenia urbanistycznego czytelne jest do dziś w planie staromiejskim.

Średniowieczny jest także układ pasm zabudowy. Od północy znajduje się jeden blok zamknięty od tyłu ulicą Warszawską. Między tą ulicą a ulicą Staromiejską wytworzyło się do końca XVII w. drugie pasmo zabudowy. Przy północno – wschodnim i południowo – zachodnim boku Rynku było po jednym paśmie zabudowy. W XIX w. w tym kierunku powoli, lecz systematycznie wykształciły się kolejne pasma. Blok wschodni posiada dwustopniowy układ działek, z charakterystycznym układem działek frontem do ulic.

Charakterystyczną cechą układu są także drogi gospodarcze tzw. miedzuchy.

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar Miasta wpisany do rejestru zabytków tj:

Obszar centrum historycznego zabudowy usługowo-mieszkańcowej położony w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej obejmujący zarys miasta średniowiecznego z zachowaną tkanką urbanistyczną i najcenniejszymi zabytkami architektury sakralnej wpisanymi do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Cały obszar Starego Miasta znajduje się w strefie bezpośredniej ochrony konserwatorskiej - obejmuje obszar o najwyższych walorach historycznych i kulturowych zachowanych w ukształtowaniu przestrzennym miasta.

1.Układ urbanistyczny m. międzyrzec podlaski: Stare Miasto wraz z siecią ulic i placów, skalą zabudowy miejskiej i sylwetą miasta w granicach: ul. Zarówie, wzdłuż rzeki Krzny, ul. Pocztowa, ul. Warszawska, ul. Wiejska (wg załącznika mapowego). A/673.

Przestrzenną konsekwencją lokacji Międzyrzeca w XVI wieku na prawie magdeburskim jest powstały regularny obszar starego miasta wraz z rynkiem, równoległym do niego układem komunikacyjnym oraz kwartałami zabudowy.

Serce starego miasta stanowi staromiejski rynek o kształcie nieregularnego prostokąta i wymiarach 102,5 x 130 m. Do dnia dzisiejszego zachowała się tu murowana XIX wieczna zabudowa przyrynkowa w formie dwukondygnacyjnych kamienic. Na szczególną uwagę zasługują łuki

rozporowe, niezwykle rzadkie w europejskiej architekturze, rozmieszczone pomiędzy budynkami w wąskich uliczkach prowadzących na rynek miejski.

Obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków znajdujące się w granicach strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmującej obszar Miasta wpisany do rejestru zabytków-obszar A1

A. Zespół kościoła parafialnego: kościół pw. Św. Mikołaja, dzwonnica, brama i mur cmentarny, plebania (ul. Łukowska 6), szkoła z kaplicą (ul. Łukowska 11) (BP A/126) ul. Łukowska 6, 11.

Zespół kościoła p.w. św. Mikołaja, ul. Kościelna

Głównym elementem zespołu jest kościół rzymsko-katolicki, p.w. św. Mikołaja, erygowany w 1477 r. jako pierwsza świątynia murowana w stylu gotyckim na obszarze Międzyrzecza. Po pożarze przebudowany zostaje w latach 1753-56, otrzymując cechy stylu barokowego. W latach 1802-1811 ponownie przebudowany wg projektu architekta Christiana Piotra Aignera, uzyskując widoczną do dziś klasycystyczną fasadę parawanową nawiązującą do kościoła św. Anny w Warszawie. Kościół ma układ bazylikowy, trójnawowy, z prezbiterium. Wnętrze kościoła skrywa sklepienie krzyżowe wsparte na sześciu filarach. W ołtarzu głównym znajdują się obrazy wielkoformatowe ze szkoły malarskiej Czechowicza, przypisywane Smuglewiczowi. Z lewej strony znajdują się prezbiterium renesansowe i epitafium księcia Piotra Zbaraskiego wykonane w 1586 r. Ołtarze boczne zdobią obrazy z XVIII i XIX wieku, autorstwa m.in.: Hadziewicza, Buchbindera, Mullera, Hulewicza. Na budynku i wewnątrz znajdują się pamiątkowe tablice, wmurowane ku czci zasłużonych księży.

W skład zespołu wchodzi również inne ważne i interesujące obiekty: dzwonnica późnobarokowa, (murowana ok. 1747 r.), kapliczka (mur. 1753-56 r.), brama i mur cmentarny przy kościele (mur. 1905 r.), plebania (mur. pocz. XX w.) wraz z budynkiem gospodarczym (mur. I poł. XIX w.), dawny wikariat (mur. 1874 r.). Na szczególną uwagę zasługuje budynek dawnej szkoły parafialnej projektu włoskiego architekta Franciszka Marii Lanciego, powstały w latach 1850-1851 r. w stylu willi toskańskiej. Budynek postawiono na rzucie litery L, przykryty jest dachami dwuspadowymi z filarami i sygnaturką w szczycie wyższej części. Budynek ten o prostej formie i wyważonych proporcjach wpisuje się swym charakterem w nurt architektury romantycznej XIX w.

B. Zespół cerkwi unickiej, ob. Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Józefa: kościół, dzwonnica, ogrodzenie z brama, drzewostan w granicach ogrodzenia (wg załącznika mapowego). (BP A/182) pl. Jana Pawła II.

Zespół kościoła p.w. św. Józefa, Plac Jana Pawła II

Oś kompozycyjną i widokową od ulicy Lubelskiej, tuż przy wlocie, zamykają

w południowo-wschodniej pierzei rynku staromiejskiego zabudowania parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa Oblubieńca.

Historia świątyni sięga XVI w., kiedy to Jan i Zofia Daniłowiczowie w roku 1564 ufundowali pierwszą drewnianą cerkiew unicką p.w. św. Mikołaja.

W latach 1782-84 na miejscu starej drewnianej cerkwi, kosztem ks. Adama Czartoryskiego, wzniesiono nową, murowaną. W roku 1874 została

zmieniona na cerkiew prawosławną. Od roku 1918 po dzień dzisiejszy świątynia należy do zespołu budynków parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa Oblubieńca.

Ostatecznie kościół ten uzyskał szatę neobarokową. Murowany na rzucie prostokąta z prezbiterium zamkniętym trójbocznie i dwoma kaplicami po bokach, przykryty dachem dwuspadowym.

C. Zespół dawnej poczty konnej, dawna stajnia, dawna wozownia, w granicach wg załącznika (BP A/123) ul. Warszawska 34.

Zespół poczty konnej, ul. Warszawska 34

Powstanie budynków poczty w Międzyrzeczu datuje się już na I ćw. XIX w. W 1823 r., na mocy porozumienia zarządcy dóbr Międzyrzeczkich Leonarda Godlewskiego i sekretarza generalnego Dyrekcji Generalnej Poczty Królestwa Polskiego Karola Widulińskiego, powstał zespół trzech obiektów, składający się z centralnie usytuowanego budynku poczty oraz budynków powozowni i stajni ulokowanych po obu stronach. Całość założenia dopełniał wybrukowany dziedziniec-podjazd z parkanem. Budynki wzniesiono parterowe w stylu klasycystycznym z dachami spadzistymi czterospadowymi. Obiekty charakteryzuje powściągliwa artykulacja elewacji z profilowanym gzymsem wieńczącym obiegającym budynki.

D. Budynek mieszkalny ul. Jatkowa (BP A/163) ul. Jatkowa 3.

Identyfikacja problemów - zagrożenia walorów historyczno - kulturowych i krajobrazowych:

1. Ruch samochodowy:

- intensywny ruch samochodowy,
- duża liczba stanowisk postojowych w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej,
- niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych,

2. Współczesna zabudowa kubaturowa:

- budowa nowych budynków o niewłaściwej skali, (gabaryty wielkościowe) wysokość, szerokość i głębokość,
- budowa nowych budynków o niewłaściwej dla historycznego otoczenia artykulacji elewacji,
- budowa nowych budynków nie respektujących historycznej linii zabudowy,
- budowa nowych budynków dysharmonizujących historyczny układ urbanistyczny, jego sieć ulic, placów, dominant, osi kompozycyjnych i widokowych,

3. Degradacja historycznej zabudowy:

- niewłaściwa przebudowa, rozbudowa, remont, restauracja zabytkowych budynków na zewnątrz
- niewłaściwa przebudowa wewnątrz historycznych budynków (przebudowa i przekucia w ścianach, przebudowa sklepień, schodów i balustrad schodowych),
- niewłaściwe stosowanie materiałów budowlanych do prac budowlanych: - niewłaściwe tynki elewacyjne, detale i ornamenty zastępowane

styropianowymi, zastępowanie pokrycia blachą płaską papa bitumiczną, blacho dachówką i blachą trapezową, zastępowanie drewnianych okien oknami z PCV i aluminiowymi,

- degradacja artykulacji elewacji zabytkowych budynków - zabudowywanie, zmniejszanie lub poszerzanie otworów okiennych lub drzwiowych, likwidacja balkonów, zmiana podziałów okiennych i drzwiowych,

- niszczenie lub upraszczanie detali oraz ornamentów elewacyjnych (gzyms cokołowy, międzypiętrowy, wieńczący, opaski okienne i drzwiowe, pilastry, lizeny, kolumny, głowice, blendy, kute balustrady balkonów oraz ich konstrukcja itp.).

4. Zachowana historyczna substancja budowlana uległa w znacznym stopniu dekapitalizacji. W wyniku wieloletnich zaniedbań remontowych część historycznych budynków została przebudowana niewłaściwie.

5. Niewłaściwe podziały geodezyjne historycznych form działek, kwartałów zabudowy oraz parcelacji,

6. Niewłaściwe zagospodarowanie pustych przestrzeni publicznych, Jednym z elementów destrukcyjnie oddziałujących na przestrzeń miejską, są niewłaściwie zagospodarowane puste przestrzenie. Wśród nich ulice, ciągi pieszo-jezdne i place.

7. Rozproszenie usług centrotwórczych,

8. Niewłaściwe zagospodarowanie wewnątrz kwartałów na Starym Mieście: Zagrożenie stanowi tu zarówno zbyt daleko posunięta sanacja zabudowy oficynowej we wnętrzach kwartałów jak również nagromadzenie dużej ilości chaotycznej, często prowizorycznej i nieestetycznej zabudowy gospodarczej, w tym garaży.

9. Niewłaściwe zagospodarowanie mała architekturą:

- stosowanie współczesnych nieestetycznych elementów małej architektury tj: ławki, kosze na śmieci, słupów oświetleniowych
- instalowanie anten satelitarnych i telewizyjnych
- instalowanie reklam

10. Niewłaściwe użytkowanie funkcjonalne historycznej zabudowy,

11. Brak bieżącej konserwacji historycznych budynków i innych obiektów budowlanych,

12. Niewłaściwa kompozycja zieleni miejskiej - brak nasadzeń oraz pielęgnacji istniejącej zieleni,

13. Wyraźny brak badań, które uściśliłyby miejsce występowania innych obiektów archeologicznych. Na terenie Międzyrzecza Podlaskiego nie występują pojedyncze stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków,

14. Brak wymaganych przepisami opracowań planów zagospodarowania przestrzennego dla historycznego centrum Miasta w skali 1:1000, brak wymaganych dokumentów i opracowań służącym ochronie zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego,

15. Wysoki poziom przestępczości,

16. Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych prowadząca usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów,

17. Bariery architektoniczne na terenie historycznego centrum Miasta,
18. Brak części infrastruktury technicznej na terenie historycznego centrum Miasta,
19. Brak nowych technologii wykorzystujących energię odnawialną.

Główny cel działań

1. Ograniczenie ruchu pojazdów silnikowych.
 - ograniczenie ruchu samochodowego,
 - ograniczenie stanowisk postojowych w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej - zakaz parkowania oraz postoju pojazdów samochodowych na placach i części ulic,
 - budowa ciągów pieszo-rowerowych z elementami małej architektury,
 - przebudowa lub modernizacja istniejących dróg przeznaczonych dla ruchu samochodowego niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania Miasta,
2. Zachowanie sieci istniejących ulic zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, linii i wysokości zabudowy, zakaz wprowadzania obiektów wielkowymiarowych i obowiązek przeprojektowania istniejących (w zakresie bryły i elewacji) – dyszharmonijnych w stosunku do otoczenia.
3. Wprowadzanie współczesnej zabudowy kubaturowej w niezabudowane kwartały historycznego centrum Miasta:
 - budowa nowych budynków o gabarytach dostosowanych do historycznej zabudowy, skalą, wysokością, artykulacją elewacji, ilością kondygnacji, spadkiem połaci dachowych (np: zabudowa płombowa)
 - budowa nowych budynków harmonijnie współgrających z historycznym układem urbanistycznym, liniami zabudowy, siecią ulic, placów, dominant, osi kompozycyjnych i widokowych,
 - zachowanie obecnych gabarytów wysokościowych (2,5 kondygnacji), kompozycji elewacji z bezwzględnym podkreśleniem osi kompozycyjnych (pionowych i poziomych).
4. Rewaloryzacja, remont i rewitalizacja historycznej zabudowy w ścisłym centrum Miasta:
 - odtworzenie zniszczonych w ramach prac budowlanych bryły budynku, połaci dachowych, podziałów elewacji,
 - odtworzenie zniszczonych lub zaniedbanych elementów dekoracyjnych elewacji budynków z detalami architektonicznymi (gzyms cokołowy, międzypiętrowy, wieńczący, opaski okienne i drzwiowe, pilastry, lizeny, kolumny, głowice, blendy, kute balustrady balkonów oraz ich konstrukcja itp.),
 - odtworzenie zabudowanych, zmniejszanych lub poszerzanych otworów okiennych lub drzwiowych, odtworzenie balkonów wraz z konstrukcją i balustradami zgodnie ze stanem pierwotnym, odtworzenie historycznych podziałów okiennych i drzwiowych,

- rewaloryzacja, remont i rewitalizacja historycznej zabudowy - budowa tradycyjnymi materiałami i nawiązująca do tradycyjnej technologii.

5. Zahamowanie postępujących i odtworzenie, niewłaściwych podziałów geodezyjnych historycznych form działek, kwartałów zabudowy parcelacji .

6. Zagospodarowanie wewnątrz kwartałów na Starym Mieście zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi zawartymi w „Studium wartości kulturowych obszaru śródmieścia Międzyrzec Podlaskiego” opracowanego przez p. mgr Anetę Semeniuk i zaopiniowanego przez OW PSOZ w Białej Podlaskiej nr 1392/72/98.

7. Zagospodarowanie pustych przestrzeni publicznych (skwer AK, plac przy kościele Św. Mikołaja, plac po dawnej synagodze) na cele kulturotwórcze, rekreacyjne i usługowe.

8. Zrównoważone zagospodarowanie obszaru historycznego centrum Miasta pod kątem zieleni niskiej, średniej i wysokiej wraz z elementami małej architektury współgrającymi z zabytkowym wyglądem przestrzeni historycznego centrum.

9. Przeprowadzenie rozpoznania archeologicznego i badań pod kątem wyznaczenia strefy archeologicznej, obejmującej swym zasięgiem miejsca występowania stanowisk archeologicznych. Aktualnie, obszar Starego Miasta w granicach wpisu do rejestru zabytków, objęty został strefą ochrony archeologicznej. Strefa ta wymaga poszerzenia.

10. Likwidacja barier architektonicznych oraz dostępność placów i budynków usług publicznych dla osób niepełnosprawnych.

11. Walka z przestępczością:

- zwiększenie ilości patroli policji oraz straży miejskiej,
- instalacja monitoringu oraz systemu powiadamiania na całym obszarze

Miasta.

12. Modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka, skablowanie sieci elektrycznej itp, wprowadzanie nowych technologii wykorzystujących energię odnawialną.

13. Uruchamianie na przedmiotowym terenie nowych podmiotów gospodarczych prowadzących usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów – powstawanie nowych miejsc pracy.

14. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla historycznego centrum Miasta w skali 1:1000, opracowanie dokumentów i

opracowań służącym ochronie zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Zespół A 2 – Obszar Zespołu Pałacowo-Parkowego,

Zasięg terytorialny obszaru

Obszar zespołu pałacowo-parkowego wraz z zespołem kościoła pw. Śś Piotra i Pawła położony jest w zachodniej części miasta i stanowi element kompozycji urbanistycznej Międzyrzecza Podlaskiego. Zasięg terytorialny obszaru analogicznie obejmują wpisy do rejestru zabytków ścisłej strefy konserwatorskiej i wyznaczony został: od północnego zachodu ul. Radzyńska i Lubelską, od południowego zachodu rzeką Krzną, od południa ul. Kusocińskiego po granicy zabudowy osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Partyzantów, od północnego-wschodu obszarem zieleni łąkowej aż do ul. Listopadowej

W/w strefa historycznego układu kompozycji urbanistycznej obejmuje następujące ulice: ul. Lubelska, Radzyńska, Kusocińskiego, Listopadowa.

Zasięg terytorialny wpisu do rejestru zabytków ścisłej strefy konserwatorskiej obejmuje w tych samych granicach strefę ochrony archeologicznej.

Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzeczu Podlaskim usytuowany jest przy ul. Lubelskiej. Został założony w I połowie XVII wieku na tzw. Nowym Mieście. Na przestrzeni lat Zespół ulegał licznym przeobrażeniom, na które niebagatelny wpływ mieli kolejni jego właściciele, wywodzący się ze znanych rodów: Tęczyńskich, Daniłowiczów, Sieniawskich, Denhoffów, Czartoryskich, Potockich oraz pracujący dla nich wybitni architekci tacy, jak Christian Piotr Aigner, Franciszek Maria Lanci, Antoni Dygat.

Zachodzące zmiany dotyczyły zarówno pałacu, jak i parku. Pałac pierwotnie drewniany, wzniesiony w XVII wieku dla Tęczyńskich w pobliżu Krzyny Południowej, przy obszernym dziedzińcu, otoczony był ogrodem w stylu szachownicowego otwartego.

W 1704 r. dobra międzyrzeckie przejęła Elżbieta Sieniawska i powierzyła modernizację ogrodów Janowi Baptyście Kendlowi. Prace przy realizacji tego zamierzenia trwały do 1723 r., dając w rezultacie założenie barokowe o bogatym wystroju, z obszernymi boskietami i systemem kanałów zasilanych wodami rzek: Krzyny i Zny. Główny szkielet tej kompozycji przetrwał do naszych czasów (ok. 300 lat) i świadczy zarówno o statusie społecznym dawnych właścicieli oraz wysokim poziomie sztuki ogrodniczej. Ówczesny pałac międzyrzecki oraz tamtejsze ogrody robiły duże wrażenie na współczesnych i były szeroko znane. Ogrody międzyrzeckie były prowadzone fachowo, a produkowany tu materiał roślinny był kupowany przez wielu magnatów rozbudowujących w XVIII wieku swoje rezydencje.

Kolejne kataklizmy dziejowe doprowadziły do zniszczenia budowli drewnianej. Na początku XIX w. dobra międzyrzeckie otrzymał Konstanty

Czartoryski. Dla niego, w obrębie istniejącego wcześniej dziedzińca – nieco bardziej na północ wybudowany został w latach 1802-1805, murowany piętrowy pałac wg projektu Ch. P. Aignera. Dokonano wówczas stosownych zmian w jego najbliższym otoczeniu. Utrzymano pierwotny system alei, modyfikując układ wodny.

Za Czartoryskich nastąpiła rozbudowa Zespołu. Na południe od wielkich stawów utworzono tzw. „dziką promenadę” z umiejętnie włączoną do kompozycji rzeką Zną.

Konstanty Czartoryski po stracie żony przeniósł się do Wiednia, a w 1844 r. sprzedał dobra międzyrzeckie Elżbiecie i Augustowi Potockim (właścicielom Wilanowa). Dla nich to F. M. Lanci zaprojektował pałac w stylu willi włoskiej, sytuując go na wschód od pierwotnego dziedzińca (na osi grobli między wielkimi stawami wschodnim i środkowym) i kształtując przy nim nowy dziedziniec.

Jednocześnie pierwotny dziedziniec honorowy, związany z dwoma pierwszymi pałacami przekształcono w część gospodarczą, podporządkowaną działalności młyna parowego, w murach którego znalazły się resztki pałacu Aignera. Po 1860 roku młyn zamieniono na gorzelnię i winiarnię, przy których pojawiły się nowe budynki gospodarcze.

W parku utrzymano pierwotny szkielet kompozycji znacznie upraszczając wystrój wnętrz, nadając im charakter krajobrazowy.

Pałac projektu Lanciego spalony został przez Niemców podczas pacyfikacji Międzyrzecza w listopadzie 1918 r.

Istniejący obecnie pałac o powierzchni zabudowy 898 m² to realizacja z lat 30-tych XX wieku, wg projektu Antoniego Dygata. Piętrowy korpus główny wzniesiono na planie prostokąta przykrytego czterospadowym dachem. Od wschodu, przylega do niego piętrowe, nieco niższe, skrzydło kuchenne, na planie litery L. Główne wejście umieszczono od północy w osiowo usytuowanym ryzalicie. Od strony południowej znajduje się zejście do ogrodu przez taras osłonięty od wschodu i zachodu dwoma parterowymi, mocno wysuniętymi ryzalitami. Przed II wojną światową jeden z ryzalitów pełnił funkcję oranżerii z centralnie usytuowaną fontanną. Elewacja budynku jest dość surowa, zredukowane do minimum podziały horyzontalne zastąpiono pionowymi płycinami podkreślającymi podział okien, narożniki korpusu głównego oraz wejście główne zaakcentowano podwójnymi boniowanymi pilastrami. Na uwagę zasługuje zachowany w części wystrój wnętrz i charakter budynku, jako przykład połączenia „stylu polskiego” z wczesnym modernizmem oraz fakt, iż wiek XX był okresem, w którym rzadko wznoszono obiekty rezydencjonalne.

Charakterystyczne dla Zespołu jest to, że za każdym razem pałac sytuowany był w nowym miejscu, z uwzględnieniem pierwotnej kompozycji ogrodu regularnego.

Wśród najstarszych elementów parku, zachowanych z kompozycji XVII i XVIII-wiecznej, na wyróżnienie zasługuje układ dróg i alei, który jest czytelny do dnia dzisiejszego. Układ ten stanowią m.in. aleje kasztanowcowe i lipowe, w których zachowały się fragmenty XVIII-wiecznych/dawnych nasadzeń. Na

uwagę zasługują też dobrze zachowane, pełne uroku aleje grabowe, wchodzące niegdyś w skład tzw. „dzikiej promenady”. „Dziką promenadą” nazywano, dziś już nie istniejący, las świerkowo – wiązowy o gęstym podszyciu leszczyny, jałowca i paproci. Jej południowo-zachodni narożnik odcięto nasypem kolei żelaznej Warszawa – Terespol w latach sześćdziesiątych XIX w. Roślinność „dzikiej promenady” wycięto w okresie międzywojennym, pozostawiając jedynie dwie aleje grabowe. Przedłużeniem opisanych wyżej alei grabowych są istniejące do dziś, a pochodzące z przełomu XVIII i XIX w. groble dzielące wielkie stawy, obsadzone obustronnie strzyżonymi szpalerami grabów. Wnętrza parku zawierają stosunkowo dużo drzew okazałych, pochodzących z kolejnych faz rozwojowych. Są to, np.: położone na zachód od pałacu: dwie sztuki jesionów, kasztanowiec i lipa o obwodach pni przekraczających 310 cm, wiązy obok pałacu o obwodach pni od 314 cm do 380 cm, lipy i kasztanowce w alei północ – południe (od ul. 3 Maja do ul. Strażackiej) o obwodach pni od 220 cm do 320 cm, czy też jesion pomnikowy usytuowany w pobliżu ogrodzenia Zespołu od strony ul. Lubelskiej o obwodzie pnia 482 cm. W składzie gatunkowym drzew rosnących na terenie Zespołu występują głównie gatunki rodzime. Udział egzotów, wśród których są: sosna czarna, świerk kłujący, jesion pensylwański, jest niewielki. Wśród roślinności niskiej obserwowano m.in.: kosaciec błotny, kaczeńce, białe i żółte zawilce, fiołki, tatarak, pałkę wodną, trzciny, ziarnopłon wiosenny.

Łączna długość ciągów komunikacyjnych na terenie Zespołu wynosi ponad 4500 m. Istotnym elementem kompozycyjnym, związanym z alejami jest układ wodny pochodzący z przełomu XVIII i XIX w., w tym:

trzy sadzawki o łącznej powierzchni 0,75 ha, usytuowane na północnym brzegu rzeki Zny;

dolny odcinek rzeki Zny, zachowany między wielkimi stawami i sadzawkami, a mający ujście do Krzny;

trzy wielkie stawy o łącznej powierzchni 6,15 ha, usytuowane na południowym brzegu rzeki Zny;

sadzawka o powierzchni 0,2 ha, okresowo bez wody, między pierwotnym dziedzińcem a Krzną Południową.

Przecięcie nasypem kolejowym biegu rzeki Zny w latach 60-tych XIX w., a następnie przeprowadzone już w XX w. osuszenie bagien związanych z doliną Krzny, spowodowało obniżenie poziomu wód gruntowych również na terenie Zespołu. Przyśpieszyło to proces sukcesji, szczególnie widoczny w obrębie wielkich stawów, porośniętych obecnie naturalnym zbiorowiskiem olsu.

Należy zaznaczyć, że Zespół Pałacowo-Parkowy w Międzyrzecu Podlaskim to nie tylko pałac i park, ale również zabudowania towarzyszące, z których część, istnieje do dnia dzisiejszego, np.: budynek stajni z wozownią, gorzelnia, spichlerz, oficyna związana z pałacem proj. Lanciego, wieżyczka pamiątkowa po pałacu Potockich tzw. „baszta”, kapliczka św. Floriana.

Na szczególną uwagę wśród obiektów wchodzących w skład zespołu zasługuje spichlerz projektu Franciszka Marii Lanciego wzniesiony w drugiej połowie XIX w, jako murowany dwukondygnacyjny budynek z poddaszem.

Obiekt posiada ciekawą konstrukcję drewnianych stropów i wieżby dachowej ze zdobionymi krokwiami w okapie. O funkcjach magazynowych świadczy zachowany we wnętrzu element konstrukcji dźwigu z drewnianym kołem i umocowany w szczycie budynku żuraw. Spichlerz nawiązuje swoim stylem, proporcjami, bryłą oraz detalem do charakterystycznej zabudowy toskańskich willi.

W chwili obecnej teren Zespołu pałacowo-parkowego w Międzyrzecu Podlaskim zawiera elementy pochodzące z różnych okresów historycznych i z różnych etapów rozwoju kompozycji, co stanowi o niepodważalnym uroku tego miejsca.

Aktualna łączna powierzchnia terenu znajdującego się w obrębie Zespołu to 29,78 ha. Obecnie nieruchomości wchodzące w skład Zespołu są w posiadaniu wielu właścicieli. Jednym z nich jest Miasto Międzyrzec Podlaski, które jest właścicielem 18,2144ha.

W uznaniu wysokich wartości historycznych, przyrodniczych i artystycznych, w 1982 roku, park wraz z pałacem oraz budynkami stajni z wozownią, gorzelnia, oficyna pałacu, wieżyczka pamiątkowa „baszta” po pałacu Potockich, kapliczka, jako Zespół Pałacowo - Parkowy w Międzyrzecu Podlaskim, został wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod numerem A/121.

Taka zielona enklawa z kilkusetletnią tradycją, jaką jest Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzecu Podlaskim, usytuowany przy jednej z głównych ulic Miasta, w miejscu nieodległym od centrum, łatwo dostępnym, stanowi idealną zachętę do odwiedzin dla mieszkańców i gości poszukujących wytchnienia na łonie natury, bez konieczności odbywania dalekich podróży.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzecu Podlaskim usytuowany jest przy ul. Lubelskiej. Został założony w I połowie XVII wieku na tzw. Nowym Mieście. Na przestrzeni lat Zespół ulegał licznym przeobrażeniom, na które niebagatelny wpływ mieli kolejni jego właściciele, wywodzący się ze znanych rodów: Tęczyńskich, Daniłowiczów, Sieniawskich, Denhoffów, Czartoryskich, Potockich oraz pracujący dla nich wybitni architekci tacy, jak Christian Piotr Aigner, Franciszek Maria Lanci, Antoni Dygat.

Zachodzące zmiany dotyczyły zarówno pałacu, jak i parku. Pałac pierwotnie drewniany, wzniesiony w XVII wieku dla Tęczyńskich w pobliżu Krzyny Południowej, przy obszernym dziedzińcu, otoczony był ogrodem w stylu szachownicowego otwartego.

W 1704 r. dobra międzyrzeckie przejęła Elżbieta Sieniawska i powierzyła modernizację ogrodów Janowi Baptyście Kendlowi. Prace przy realizacji tego zamierzenia trwały do 1723 r., dając w rezultacie założenie barokowe o bogatym wystroju, z obszernymi boskietami i systemem kanałów zasilanych wodami rzek: Krzyny i Zny. Główny szkielet tej kompozycji przetrwał do naszych czasów (ok. 300 lat) i świadczy zarówno o statusie społecznym dawnych właścicieli oraz wysokim poziomie sztuki ogrodniczej. Ówczesny

pałac międzyrzecki oraz tamtejsze ogrody robiły duże wrażenie na współczesnych i były szeroko znane. Ogrody międzyrzeckie były prowadzone fachowo, a produkowany tu materiał roślinny był kupowany przez wielu magnatów rozbudowujących w XVIII wieku swoje rezydencje.

Kolejne kataklizmy dziejowe doprowadziły do zniszczenia budowli drewnianej. Na początku XIX w. dobra międzyrzeckie otrzymał Konstanty Czartoryski. Dla niego, w obrębie istniejącego wcześniej dziedzińca – nieco bardziej na północ wybudowany został w latach 1802-1805, murowany piętrowy pałac wg projektu Ch. P. Aignera. Dokonano wówczas stosownych zmian w jego najbliższym otoczeniu. Utrzymano pierwotny system alei, modyfikując układ wodny.

Za Czartoryskich nastąpiła rozbudowa Zespołu. Na południe od wielkich stawów utworzono tzw. „dziką promenadę” z umiejętnie włączoną do kompozycji rzeką Zną.

Konstanty Czartoryski po stracie żony przeniósł się do Wiednia, a w 1844 r. sprzedał dobra międzyrzeckie Elżbiecie i Augustowi Potockim (właścicielom Wilanowa). Dla nich to F. M. Lanci zaprojektował pałac w stylu willi włoskiej, sytuując go na wschód od pierwotnego dziedzińca (na osi grobli między wielkimi stawami wschodnim i środkowym) i kształtując przy nim nowy dziedziniec.

Jednocześnie pierwotny dziedziniec honorowy, związany z dwoma pierwszymi pałacami przekształcono w część gospodarczą, podporządkowaną działalności młyna parowego, w murach którego znalazły się resztki pałacu Aignera. Po 1860 roku młyn zamieniono na gorzelnię i winiarnię, przy których pojawiły się nowe budynki gospodarcze.

W parku utrzymano pierwotny szkielet kompozycji znacznie upraszczając wystrój wnętrz, nadając im charakter krajobrazowy.

Pałac projektu Lanciego spalony został przez Niemców podczas pacyfikacji Międzyrzecza w listopadzie 1918 r.

Istniejący obecnie pałac o powierzchni zabudowy 898 m² to realizacja z lat 30-tych XX wieku, wg projektu Antoniego Dygata. Piętrowy korpus główny wzniesiono na planie prostokąta przykrytego czterospadowym dachem. Od wschodu, przylega do niego piętrowe, nieco niższe, skrzydło kuchenne, na planie litery L. Główne wejście umieszczono od północy w osiowo usytuowanym ryzalicie. Od strony południowej znajduje się zejście do ogrodu przez taras osłonięty od wschodu i zachodu dwoma parterowymi, mocno wysuniętymi ryzalitami. Przed II wojną światową jeden z ryzalitów pełnił funkcję oranżerii z fontanną po środku. Elewacja budynku jest dość surowa, zredukowane do minimum podziały horyzontalne zastąpiono pionowymi płycinami podkreślającymi podział okien, narożniki korpusu głównego oraz wejście główne zaakcentowano podwójnymi boniowanymi pilastrami. Na uwagę zasługuje zachowany w części wystrój wnętrz i charakter budynku, jako przykład połączenia „stylu polskiego” z wczesnym modernizmem oraz fakt, iż wiek XX był okresem, w którym rzadko wznoszono obiekty rezydencjonalne.

Charakterystyczne dla Zespołu jest to, że za każdym razem pałac sytuowany był w nowym miejscu, z uwzględnieniem pierwotnej kompozycji ogrodu regularnego.

Wśród najstarszych elementów parku, zachowanych z kompozycji XVII i XVIII-wiecznej, na wyróżnienie zasługuje układ dróg i alei, który jest czytelny do dnia dzisiejszego. Układ ten stanowią m.in. aleje kasztanowe i lipowe, w których zachowały się fragmenty XVIII-wiecznych/dawnych nasadzeń. Na uwagę zasługują też dobrze zachowane, pełne uroku aleje grabowe, wchodzące niegdyś w skład tzw. „dzikiej promenady”. „Dziką promenadą” nazywano, dziś już nie istniejący, las świerkowo - wiązowy o gęstym podszyciu leszczyny, jałowca i paproci. Jej południowo-zachodni narożnik odcięto nasypem kolei żelaznej Warszawa - Terespol w latach sześćdziesiątych XIX w. Roślinność „dzikiej promenady” wycięto w okresie międzywojennym, pozostawiając jedynie dwie aleje grabowe. Przedłużeniem opisanych wyżej alei grabowych są istniejące do dziś, a pochodzące z przełomu XVIII i XIX w. groble dzielące wielkie stawy, obsadzone obustronnie strzyżonymi szpalerami grabów. Wnętrza parku zawierają stosunkowo dużo drzew okazałych, pochodzących z kolejnych faz rozwojowych. Są to, np.: położone na zachód od pałacu: dwie sztuki jesionów, kasztanowiec i lipa o obwodach pni przekraczających 310 cm, wiązy obok pałacu o obwodach pni od 314 cm do 380 cm, lipy i kasztanowce w alei północ - południe (od ul. 3 Maja do ul. Strażackiej) o obwodach pni od 220 cm do 320 cm, czy też jesion pomnikowy usytuowany w pobliżu ogrodzenia Zespołu od strony ul. Lubelskiej o obwodzie pnia 482 cm. W składzie gatunkowym drzew rosnących na terenie Zespołu występują głównie gatunki rodzime. Udział egzotów, wśród których są: sosna czarna, świerk kłujący, jesion pensylwański, jest niewielki.

Łączna długość ciągów komunikacyjnych na terenie Zespołu wynosi ponad 4500 m. Istotnym elementem kompozycyjnym, związanym z alejami jest układ wodny pochodzący z przełomu XVIII i XIX w., w tym:

trzy sadzawki o łącznej powierzchni 0,75 ha, usytuowane na północnym brzegu rzeki Zny;

dolny odcinek rzeki Zny, zachowany między wielkimi stawami i sadzawkami, a mający ujście do Krzny;

trzy wielkie stawy o łącznej powierzchni 6,15 ha, usytuowane na południowym brzegu rzeki Zny;

sadzawka o powierzchni 0,2 ha, okresowo bez wody, między pierwotnym dziedzińcem a Krzną Południową.

Przecięcie nasypem kolejowym biegu rzeki Zny w latach 60-tych XIX w., a następnie przeprowadzone już w XX w. osuszenie bagien związanych z doliną Krzny, spowodowało obniżenie poziomu wód gruntowych również na terenie Zespołu. Przyspieszyło to proces sukcesji, szczególnie widoczny w obrębie wielkich stawów, porośniętych obecnie naturalnym zbiorowiskiem olsu.

Należy zaznaczyć, że Zespół Pałacowo-Parkowy w Międzyrzecu Podlaskim to nie tylko pałac i park, ale również zabudowania towarzyszące, z których część, istnieje do dnia dzisiejszego, np.: budynek stajni z wozownią,

gorzelnia, spichlerz, oficyna związana z pałacem proj. Lanciego, wieżyczka pamiątkowa po pałacu Potockich tzw. „baszta”, kapliczka św. Floriana.

Na szczególną uwagę wśród obiektów wchodzących w skład zespołu zasługuje spichlerz projektu Franciszka Marii Lanciego wzniesiony w drugiej połowie XIX w, jako murowany dwukondygnacyjny budynek z poddaszem. Obiekt posiada ciekawą konstrukcję drewnianych stropów i więźby dachowej ze zdobionymi krokwiami w okapie. O funkcjach magazynowych świadczy zachowany we wnętrzu element konstrukcji dźwigu z drewnianym kołem i umocowany w szczycie budynku żuraw. Spichlerz nawiązuje swoim stylem, proporcjami, bryłą oraz detalem do charakterystycznej zabudowy toskańskich willi.

W chwili obecnej teren Zespołu pałacowo-parkowego w Międzyrzecu Podlaskim zawiera elementy pochodzące z różnych okresów historycznych i z różnych etapów rozwoju kompozycji, co stanowi o niepodważalnym uroku tego miejsca.

Aktualna łączna powierzchnia terenu znajdującego się w obrębie Zespołu to 29,78 ha. Obecnie nieruchomości wchodzące w skład Zespołu są w posiadaniu wielu właścicieli. Jednym z nich jest Miasto Międzyrzec Podlaski, które jest właścicielem 18,2144ha.

W obecnej chwili nieruchomości wchodzące w skład zespołu pałacowo-parkowego są w posiadaniu wielu właścicieli:

Gmina Miejska Międzyrzec Podlaski - 18,2144 ha

Fundacja na rzecz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Międzyrzecu Podlaskim - 5,2763 ha

Skarb Państwa - Agencja Nieruchomości Rolnych - 1,1127 ha

Podlaskie Zakłady Spirytusowe „Alkowin” - 3,5900 ha

LUBZEL Dystrybucja Sp. z o.o. w Lublinie - 0,0088 ha

Skarb Państwa - grunty w użytkowaniu wieczystym - 0,0666 ha

Grunty prywatne osób fizycznych - 1,5198 ha.

W uznaniu wysokich wartości historycznych, przyrodniczych i artystycznych, w 1982 roku, park wraz z pałacem oraz budynkami stajni z wozownią, gorzelnia, oficyna pałacu, wieżyczka pamiątkowa „baszta” po pałacu Potockich, kapliczka, jako Zespół Pałacowo - Parkowy w Międzyrzecu Podlaskim, został wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod numerem A/121.

Taka zielona enklawa z kilkusetletnią tradycją, jaką jest Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzecu Podlaskim, usytuowany przy jednej z głównych ulic Miasta, w miejscu nieodległym od centrum, łatwo dostępnym, stanowi idealną zachętę do odwiedzin dla mieszkańców i gości poszukujących wytchnienia na łonie natury, bez konieczności odbywania dalekich podróży.

Wśród elementów najstarszych, zachowanych z kompozycji XVII i XVIII-wiecznej, na wyróżnienie zasługuje układ dróg i alei, który jest czytelny do dnia dzisiejszego. Układ ten stanowią m.in. aleje kasztanowe, aleje lipowe i pełne uroku, dobrze zachowane aleje grabowe, które niegdyś wchodziły w skład tzw.

dzikiej promenady. Łączna długość ciągów komunikacyjnych na terenie Zespołu wynosi ponad 4500 m. Istotnym elementem kompozycyjnym, związanym z alejami jest układ wodny z przełomu XVIII i XIX w., a w tym:

trzy wielkie stawy o łącznej powierzchni 6,15 ha, obecnie zamulone i porośnięte olsem; usytuowane w tzw. dolnym ogrodzie, na południe od rzeki Zny;

trzy sadzawki – stawy o łącznej powierzchni 0,75 ha, usytuowane w tzw. ogrodzie górnym, na północ od rzeki Zny;

dolny odcinek rzeki Zny, zachowany między wielkimi stawami i sadzawkami, a mający ujście do Krzyny;

sadzawka o powierzchni 0,2 ha, okresowo bez wody, między pierwotnym dziedzińcem a Krzną Południową.

Przecięcie nasypem kolejowym biegu rzeki Zny w latach 70-tych XIX w. a następnie przeprowadzone już w XX w. osuszenie bagien związanych z doliną Krzyny, spowodowało obniżenie poziomu wód gruntowych. Przyspieszyło to proces sukcesji szczególnie widoczny w obrębie wielkich stawów, porośniętych naturalnym zbiorowiskiem olsu.

2. Zespół Pałacowo-Parkowy w Międzyrzecu Podl. wraz z nast. obiektami w jego obrębie: PAŁAC, GORZELNIA, STAJNIA, I WOZOWNIA, OFICyna PAŁACU CZARTORYSKICH, WIEŻA PAMIĄTKOWA „BASZTA” po pałacu Potockich, KAPLICZKA mur. oraz PARK w granicach oznaczonych na załączonym planie” oraz ”budynek spichlerza (w granicach ścian zewnętrznych), usytuowany na działce nr 243/12” (BP A/121) ul. Lubelska 45.

Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzecu Podlaskim został założony w I połowie XVII wieku na Nowym Mieście i stanowi obecnie łączną powierzchnię 29,78 ha. Na przestrzeni lat ulegał licznym przeobrażeniom. Wznoszone kolejno pałace drewniane i murowane, projektowane przez wybitnych architektów, trawił ogień historii. Były to realizacje takich sław, jak Christian Piotr Aigner, Franciszek Maria Lanci, Antoni Dygat. Istniejący obecnie budynek pałacu to projekt A. Dygata z lat 30-tych XX wieku, będący jedyną rezydencją wybudowaną przez niego w okresie międzywojennym o powierzchni 898m². Wzniesione w wieku XIX budynki gospodarcze i przemysłowe: oficyna, stajnie i wozownia, parowy (obecnie gorzelnia), magazyn spirytusu utrzymują się do dnia dzisiejszego. Kompozycja przestrzenna od trzystu lat pozostaje niezmienną.

7. Zespół cerkwi unickiej, obecnie kościół parafialny pw. Śś Apostołów Piotra i Pawła; kościół, dzwonnica, ogrodzenie z bramą w granicach działki (BP A/181) Lubelska 41.

Zespół kościoła p.w. św. Piotra i Pawła, ul. Lubelska

Na zachód od rynku staromiejskiego, za rzeką Krzną, znajduje się Nowe Miasto, którego najważniejszymi elementami przestrzennymi są zespół pałacowo-parkowy wraz z zespołem kościoła p.w. św. Piotra i Pawła.

Kościół ten wzniesiono w latach 1772-74, kosztem Augusta Czartoryskiego. Pierwotnie pełnił funkcję murowanej cerkwi greko-katolickiej, a od 1918 r. jest świątynia katolicka.

Obiekt wymurowano z cegły, a założony został na planie prostokąta z trójboczną absydą. Ma urokliwe, jednonawowe, salowe wnętrze, poprzedzone kruchtą z dwoma pomieszczeniami po bokach. Zwieńczeniem tego są sklepienia kolebkowe na gurtach z lunetami. Ściany wnętrza, jak i elewacji, podzielone zostały lizenami podpierającymi belkowanie z gzymsem wieńczącym. Zwarta bryła kościoła przykryta została dachem dwuspadowym, nad absydą zastosowano dach namiotowy. Fasada główna oraz elewacje świątyni wraz z dzwonnica i murem cmentarnym posiadają cechy stylu neobarokowego i klasycystycznego.

Identyfikacja problemów - zagrożenia walorów historyczno - kulturowych i krajobrazowych:

1. Degradacja historycznej przestrzeni.

- brak bieżących remontów, konserwacji i restauracji budynków wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się w obrębie zespołu pałacowo-parkowego,

- brak bieżących remontów i konserwacji układu urbanistycznego tj.: układ alei i ścieżek,

- brak bieżących remontów i konserwacji cieków wodnych tj.: rzeki Zny, małych i dużych zbiorników retencyjnych.

2. Degradacja historycznej zabudowy (na przedmiotowym obszarze występują znikome działania dotyczące kubaturowej substancji zabytkowej).

- brak zagospodarowania części budynków - budynki stoją puste, nie zagospodarowane,

- doraźna, niewłaściwa i połowiczna przebudowa, rozbudowa, remont, restauracja zabytkowych budynków na zewnątrz,

- doraźna, niewłaściwa i połowiczna przebudowa wewnątrz historycznych budynków (przebudowa i przekucia w ścianach, przebudowa sklepień, schodów i balustrad schodowych),

- niewłaściwe stosowanie materiałów budowlanych do prac budowlanych: - niewłaściwe tynki elewacyjne, detale i ornamenty zastępowane styropianowymi, zastępowanie pokrycia blachą płaską papa bitumiczną, blacho dachówką i blachą trapezową, zastępowanie drewnianych okien oknami z PCV i aluminiowymi,

- degradacja artykulacji elewacji zabytkowych budynków - zabudowywanie, zmniejszanie lub poszerzanie otworów okiennych lub drzwiowych, likwidacja balkonów, zmiana podziałów okiennych i drzwiowych,

- niszczenie lub upraszczanie detali oraz ornamentów elewacyjnych (gzyms cokołowy, między piętrowy, wieńczący, opaski okienne i drzwiowe,

pilastry, lizeny, kolumny, głowice, blendy, kute balustrady balkonów oraz ich konstrukcja itp.).

Zachowana historyczna substancja budowlana uległa w znacznym stopniu dekapitalizacji. W wyniku wieloletnich zaniedbań remontowych część historycznych budynków została przebudowana niewłaściwie.

3. Degradacja historycznego układu zieleni w zespole pałacowo - parkowym:

- duża liczba dzikich niekontrolowanych drzew, krzewów oraz innych gatunków roślin - zaniedbania i brak bieżącej wycinki doprowadziły do zatracenia układu komunikacyjnego oraz wewnątrz urbanistycznych zespołu pałacowo-parkowego),

- duże ubytki w historycznym układzie zieleni,

- brak nowych nasadzeń,

- brak pielęgnacji istniejącej zieleni.

4. Zły stan zabytkowych nawierzchni ścieżek i alei.

5. Duża liczba właścicieli nieruchomości wchodzących w skład zespołu pałacowo-parkowego.

6. Niewłaściwe podziały geodezyjne-podział nieruchomości zespołu na mniejsze działki.

7. Całkowity brak małej architektury tj.: ławek, koszy na śmieci, latarni, zdrojów, mostków i przepustów itp.

8. Brak w części zespołu pałacowo - parkowego infrastruktury technicznej w postaci sieci energetycznej, wodno-kanalizacyjnej, ciepłowniczej, monitoringu, internetu itp.

9. Wyraźny brak badań, które uściśliłyby miejsce występowania innych obiektów archeologicznych na terenie zespołu.

10. Brak wymaganych przepisami opracowań planów zagospodarowania przestrzennego dla historycznego centrum Miasta w skali 1:1000, brak wymaganych dokumentów i opracowań służącym ochronie zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

11. Wysoki poziom przestępczości.

12. Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych prowadząca usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów.

13. Bariery architektoniczne na terenie zespołu pałacowo-parkowego.

14. Ruch pojazdów silnikowych:

- intensywny ruch pojazdów silnikowych,
- niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych.

Główny cel działań

1. Rewitalizacja historycznej przestrzeni.

- przeprowadzenie bieżących remontów, konserwacji i restauracji budynków wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się w obrębie zespołu pałacowo-parkowego,
- przeprowadzenie bieżących remontów i konserwacji układu urbanistycznego tj.: układ alei i ścieżek,
- przeprowadzenie bieżących remontów i konserwacji cieków wodnych tj.: rzeki Zny, małych i dużych zbiorników retencyjnych.

2. Rewitalizacja, restauracja, remont historycznej zabudowy :

- zagospodarowanie części budynków na cele usługowe,
- przeprowadzenie przebudowy, rozbudowy, remontu, restauracji zabytkowych budynków na zewnątrz,
- przeprowadzenie przebudowy wewnątrz historycznych budynków (przebudowa i przekucia w ścianach, przebudowa sklepień, schodów i balustrad schodowych),
- zastosowanie materiałów budowlanych do prac budowlanych: - właściwe tynki elewacyjne, detale i ornamenty, zastępowanie istniejącego pokrycia blachą płaską, zastępowanie okien z PCV i aluminiowych oknami drewnianych,
- odtworzenie artykulacji elewacji zabytkowych budynków - odtworzenie zabudowanych otworów okiennych lub drzwiowych, zmiana na pierwotne podziałów okiennych i drzwiowych,
- odtworzenie detali oraz ornamentów elewacyjnych (gzyms cokołowy, między piętrowy, wieńczący, opaski okienne i drzwiowe, pilastry, lizeny, kolumny, głowice, blendy, kute balustrady balkonów oraz ich konstrukcja itp.).

3. Odtworzenie historycznego układu zieleni w zespole pałacowo - parkowym:

- likwidacja dzikich niekontrolowanych drzew, krzewów oraz innych gatunków roślin-działania skierowane do odtworzenia układu komunikacyjnego oraz wewnątrz urbanistycznych zespołu pałacowo-parkowego),
- uzupełnienie ubytków w historycznym układzie zieleni,
- nowe nasadzenia,
- pielęgnacja istniejącej zieleni.

4. Poprawa stanu zabytkowych nawierzchni ścieżek i alei.

5. Minimalizowanie ilości właścicieli nieruchomości wchodzących w skład zespołu pałacowo-parkowego poprzez wykupy.

6. Zahamowanie niewłaściwych podziałów geodezyjnych-scalenia działek zespołu.

7. umiejętne rozmieszczenie małej architektury tj.: ławek, koszy na śmieci, latarni, źródeł, mostków i przepustów itp.

8. Budowa w części zespołu pałacowo - parkowego infrastruktury technicznej w postaci sieci energetycznej, wodno-kanalizacyjnej, ciepłowniczej, monitoringu, internetu itp.

9. Przeprowadzenie badań, które uściśliłyby miejsce występowania innych obiektów archeologicznych na terenie zespołu.

10. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla historycznego centrum Miasta w skali 1:1000, opracowanie wymaganych dokumentów służącym ochronie zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

11. Eliminacja wysokiego poziomu przestępczości.

12. Wprowadzenie w zespole pałacowo-parkowym podmiotów gospodarczych prowadząca usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów.

13. Likwidacja barier architektonicznych na terenie zespołu pałacowo-parkowego.

14. Ograniczenie do minimum ruch pojazdów silnikowych:
- ograniczenie intensywności ruch pojazdów silnikowych, budowa dróg dojazdowych dla straży pożarnej, karet pogotowia, policji,
- budowa ścieżek rowerowych.

Obszary nieekonomicznie wykorzystywanej przestrzeni o dużym potencjale przyrodniczym, turystycznym i gospodarczym (tereny dawnej kopalni żwiru oraz dorzecze rzek Krzny, Piszczki, Zny i Kanału Wieprz-Krzna)

Zespół B 1 - Obszar dawnej kopalni żwiru tzw. „Międzyrzeckie Jeziora”,

Zasięg terytorialny obszaru

Obszar dawnej kopalni żwiru położony jest w południowej części miasta i posiada formę nieregularnego trójkąta. Od strony wschodniej granica dawnej kopalni ciągnie się wzdłuż drogi (ul. Zahajkowska) wojewódzkiej nr 813. Od południa biegnie po granicy lasów państwowych i jednocześnie stanowi

granice administracyjne Miasta z gminą Drelów. Od zachodu granica biegnie wzdłuż nieruchomości pól upraw rolniczych (granica administracyjna z gminą wiejską Międzyrzec Podlaski) i działek budowlanych przy ul. Berezowskiej.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

Zbiorniki wodne dawnej kopalni żwiru posiadają powierzchnię 43 ha i II klasy czystości. Wypełnione są one wyłącznie wodami opadowymi, bezodpornymi o skomplikowanej i urozmaiconej linii brzegowej. Zbiorniki powstały po eksploatacji złoża żwiru na południowych krańcach miasta.

Akwen wodny przystosowany jest do kąpielii i plażowania, uprawiania wędkarstwa i sportów wodnych. W północnej części akwenu mieści się pomost pływający i plaża. W niedalekiej przyszłości planuje się oddanie kolejnych, niedużych przystani, które dodatkowo wpłyną na atrakcyjność „Żwirowni”.

Na terenie „Żwirowni” znajduje się też wybetonowane miejsce do urządzenia parkingu dla samochodów oraz infrastruktura elektryczna. Jest również zespół budynków należących do Stowarzyszenia Rozwoju Żeglarsstwa w których mieści się wypożyczalnia sprzętu wodnego oraz domki rekreacyjne. Przyległy teren doskonale nadaje się do zagospodarowania w niezbędną infrastrukturę turystyczną, której na dzień dzisiejszy brakuje.

Obecnie obszar jest tłumnie odwiedzany przez mieszkańców miasta oraz osoby z regionu. Po planowanym zagospodarowaniu może stać się atrakcją turystyczną na skalę całego, południowego Podlasia.

Identyfikacja problemów

1. Brak ogólnego zagospodarowania terenu.

- nieład przestrzenny,
- nieregularna konfiguracja terenu, chaotycznie pozostawione masy ziemne,
- duże ilości nieczystości pozostawionych po zakładach wydobywających kruszywa oraz ludzi korzystających nielegalnie z dzikich kąpielisk,
- duża liczba dzikich niekontrolowanych drzew, krzewów oraz innych gatunków roślin,
- brak nowych nasadzeń,
- brak pielęgnacji istniejącej zieleni,

2. Brak infrastruktury technicznej - niewystarczające doinwestowanie w terenie, brak działań inwestycyjnych.

- brak zagospodarowania części istniejących budynków - budynki stoją puste, nie zagospodarowane,
- brak dróg, parkingów, ciągów pieszo-jezdnych, chodników, ścieżek rowerowych obsługujących obszar dawnej kopalni,

- brak infrastruktury technicznej w postaci sieci energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, deszczowej, gazowej, odwodnienia powierzchniowego i drenażu,

- brak nowych inwestycji w postaci obiektów kubaturowych pod funkcje sportowo - rekreacyjne.

5. Duża liczba właścicieli nieruchomości wchodzących w skład dawnej kopalni żwiru,

6. Niewłaściwe podziały geodezyjne-podział nieruchomości ,

7. Całkowity brak małej architektury tj.: ławek, koszy na śmieci, latarni, źródeł, mostków i przepustów itp.,

10. Brak wymaganych przepisami opracowań planów zagospodarowania przestrzennego dla historycznego centrum Miasta w skali 1:1000, brak wymaganych dokumentów i opracowań służącym ochronie zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

11. Wysoki poziom przestępczości

12. Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych prowadząca usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów

13. Bariery architektoniczne

14. Sezonowość ruchu turystycznego

Główny cel działań

1. Zagospodarowanie terenu

- uporządkowanie obszaru dawnej kopalni ze stałych nieczystości, pozostałych po istniejących zakładach

- uporządkowanie topograficzne terenu, niwelacja terenu, uporządkowanie linii brzegowej,

- uporządkowanie terenu z dzikiego drzewostanu,

- zabezpieczenie nasypów i skarp (np.: stoku narciarskiego i plaży)

- nowe podziały nieruchomości, uporządkowanie problemów własnościowych,

- budowa infrastruktury technicznej w postaci dróg dojazdowych i wewnętrznych wraz z parkingami, ścieżkami rowerowymi, ciągami pieszymi

- budowa infrastruktury technicznej w postaci sieci energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, odwodnienia drenażowego lub powierzchniowego, telekomunikacyjnej i internetowej

- budowa infrastruktury technicznej w postaci obiektów kubaturowych tj.: budynki zamieszkania zbiorowego (hotele, pensjonaty, ośrodki

wypoczynkowe), budynki letniskowe, kempingi, pola namiotowe, usługowe (gastronomia i drobny handel, wypożyczalnie sprzętu oraz obiekty służące utrzymaniu infrastruktury sportowej), techniczne, mieszkalne jednorodzinne,

- budowa infrastruktury sportowej oraz kulturotwórczej wraz z budowlami technicznymi tj.: całoroczny stok igelitowy, zjeżdżalnie wodne, mola i pomosty, boiska do gier zespołowych i indywidualnych, amfiteatr.

- place zabaw dla dzieci i młodzieży (skate park, urządzenia wspinaczkowe, „ścieżka zdrowia”, itp.),

- mała architektura w postaci ławek, koszy na śmieci, stojaki do rowerów,

- zielen uporządkowana-nowe nasadzenia,

2. Zagospodarowania zbiorników wodnych

- usunięcie z dna zbiorników zanieczyszczeń organicznych w postaci roślinnej i zwierzęcej oraz zanieczyszczeń nieorganicznych.

- uporządkowanie topograficzne dna zbiorników wodnych, niwelacja głębokości dna, a w szczególności części przeznaczanej pod bezpośredni dostęp do wody tj.: kąpieliska, plaże.

- zabezpieczenie dna zbiorników oraz linii brzegowych,

- budowla infrastruktury technicznej w postaci jednostek pływających takich jak pomosty, domki letniskowe na wodzie

- wyodrębnienie obszaru zbiorników pod kąpieliska, wędkarstwo, uprawianie sportów wodnych

- organizowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych na powierzchni zbiorników wodnych

- bieżąca konserwacja dna zbiorników wodnych

- regularne działania prowadzące do poprawy lub utrzymania dobrej jakości stanu wód.

3. Uregulowanie praw własności oraz nowe podziały geodezyjne nieruchomości znajdujących się na obszarze dawnej żwirowni,

4. Likwidacja barier architektonicznych oraz dostępność przestrzeni publicznej i prywatnej dla osób niepełnosprawnych,

5. Poprawa bezpieczeństwa

- wyznaczenie kąpielisk wraz z ratownikami,

- zwiększenie ilości patroli policji oraz straży miejskiej,

- instalacja monitoringu oraz systemu powiadamiania na całym obszarze Miasta,

6. Wprowadzanie nowych technologii wykorzystujących energię odnawialną.

7. Uruchamianie na przedmiotowym terenie nowych podmiotów gospodarczych prowadzących usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów – powstawanie nowych miejsc pracy,

8. Organizowanie na terenie dawnej kopalni żwiru imprez sportowych oraz kulturalnych,

9. Ograniczenie ruchu pojazdów silnikowych na terenie

10. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego w skali 1:1000, opracowanie dokumentów i opracowań służącym ochronie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

11. Kontrola przepustowości obszaru przeznaczonego pod funkcje turystyczne,

12. Ochrona krajobrazu przyrodniczego.

Zespół B 2 – Obszar dorzecza rzek Krzny, Piszczki, Zny i Kanału Wieprz-Krzna,

Zasięg terytorialny obszaru.

Dorzecze rzek:

Krzny, której długość wynosi 120 km, w samym mieście ok. 5 km, wody jej są pozaklasowe,

Krzny Północnej, długość jej to 38,8 km, o III klasie czystości i długości w mieście ok. 2,5 km,

Piszczki, której długość wynosi 7,7 km, a w Międzyrzeczu 2 km, wody należą do III klasy czystości,

Ujście Kanału Wieprz – Krzna o długości 1 km.

Skrawki trasy nadzalewowej z leśną roślinnością dolinną,

Kompleks leśny w części południowo-wschodniej miasta,

Identyfikacja problemów

1. Brak wałów i grobli na odcinkach cieków wodnych, brak bieżącej konserwacji i remontów istniejących, grobli, wałów i systemów melioracyjnych,

2. Ciągłe zalewanie terenów dawnego dorzecza Krzny,

3. Miasto odwrócone tyłem do rzeki Krzny – brak infrastruktury społecznej i technicznej.

Główny cel działań.

1. Wprowadzenie zmian antropogennych w dolinach przedmiotowych cieków wodnych w postaci grobli i obwałowań z uwagi na wysoki poziom wód:

- budowa nowych obiektów budowlanych (groble, wał, bulwary),
 - odtwarzanie istniejących, zaniedbanych i zanikających grobli, wałów i systemu melioracji,
2. Budowa infrastruktury w postaci:
- ciągów pieszo-jezdných
 - infrastruktury technicznej (sieci),
 - odtworzenie przy rzece Krznie historycznej zabudowy „budyneków na palach” od zabudowanej części miasta,
 - wioski tematycznej (skansenu) w postaci zespołu budynków o tradycyjnej historycznej zabudowie.
3. Zachowanie mikroform rzeźby dolinnej: zakola, starorzecza, torfianki, poprzez ochronę przed zasypaniem, składowaniem odpadów komunalnych, odwadnianiem,
- zwiększenie zasobów wodnych poprzez:
- spowalnianie odpływu cieków: przetamowania koryt, mikroretencja (oczka wodne w dolinach), zakaz kanalizowania koryt cieków, wprowadzanie roślinności dolinnej,
 - zakaz lokalizowania wysokowydajnych ujęć wodnych,
4. Poprawę stanu jakościowego wód powierzchniowych poprzez realizację programu gospodarki wodno-ściekowej, w tym zupełny zakaz zrzutu do dolin nie oczyszczonych ścieków komunalnych, przemysłowych i deszczowych z terenu miasta, likwidację ognisk skażeń punktowych („dzikie” wysypiska śmieci i odpadów, kolektory z szamb i studzienek).
5. Kontynuacja programu ochrony środowiskowej - użytek ekologiczny „Stawy” zgodnie z uchwałą Nr XXXIV/289/2001 Rady Miejskiej w Międzyrzeczu Podlaskim z dnia 30 maja 2001r. (ogłoszoną w Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 51, poz. 775 z 2001r.) - oznaczony na rysunku planu jako obszar szczególnej ochrony wartości przyrodniczych,
6. Opracowanie i realizacja wieloletniego i wielokierunkowego programu zwiększenia różnorodności biologicznej w dolinach, w którym należy m.in. uwzględnić: nasadzenia kępowej roślinności dolinnej i przykorytowej, ochronę torfianek, zawodnionych wyrobisk poeksploatacyjnych,
7. Zachowanie powiązań ekologicznych z terenami sąsiednimi o najwyższych walorach (rezerwat przyrody „Liski”, projektowany Bialskopodlaski Obszar Chronionego Krajobrazu, krajowy korytarz ekologiczny).
8. Należy zwiększyć udział terenów zieleni parkowej, izolacyjnej, dolinnej, zadrzewień, zakrzaczeń – czyli realizować program nasycania miasta terenami biologicznie aktywnymi tj. różnego rodzaju formami szaty roślinnej; wskazane jest opracowanie takiego programu,
9. Należy zachować optymalną proporcję terenów otwartych w stosunku do zabudowanych, ogólną proporcję wskazuje rysunek planu; w planach szczegółowych należy zachować podobną proporcję w zagospodarowaniu poszczególnych obszarów,
10. Należy uwzględnić ochronę zbiornika wód podziemnych obejmującego obszary miasta; powinno się to wyrazić przede wszystkim ochroną przed

skażeniami powierzchniowymi, nadmierną eksploatacją zasobów (ponad możliwość odnawiania zbiornika podziemnego), 11. tereny otwarte w granicach miasta można wykorzystać dla celów rekreacji pod warunkiem zachowania naturalnej chłonności rekreacyjnej terenu.

C. Tereny najbardziej zdegradowanej dzielnicy mieszkaniowej (osiedla zabudowy wielorodzinnej: oś. Partyzantów, oś „Warszawska - Pocztowa - Łukowska”, oś. „Przedszkolna - Nabrzeżna - Nassuta - Spółdzielcza - Nadbrzeżna”, oś. Kordiana i Balladyny, oś. Wyszyńskiego, oś. Brzeska, oś. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, oś. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, budynek wielorodzinny przy ul. Radzyńskiej, Celnickiej)

Zespół C1 - Osiedle budownictwa wielkopłytowego Partyzantów,

Zasięg terytorialny obszaru

Osiedle „Partyzantów” położone w południowej części miasta Międzyrzec Podlaski. Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Partyzantów, Pułaskiego, Pl. Dworcowy, Kusocińskiego, Witta Stwosza.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Osiedle bloków powstałe na przełomie lat 80. i 90 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 12 budynków wielorodzinnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej (Partyzantów 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 10H, 59A, 59B, 59C, 59D) z 426 mieszkaniami oraz dwa budynki wielorodzinne wspólnota: Partyzantów 59 z 25 mieszkaniami oraz wspólnota Pułaskiego 2A z 16 mieszkaniami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- dworzec kolejowy PKP,
- szkoła podstawowa i gimnazjum nr.2 z sala sportową i boiskiem do piłki ręcznej,
- zespół boisk sportowych zrealizowanych w ramach programu „Moje boisko Orlik 2012”.

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,

- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa - duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych i poprawie estetyki,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- informatyzacja społeczeństwa - łatwy dostęp do „Internetu”,
- wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna),
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego

Zespół C2 - Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Warszawska - Pocztowa - Łukowska”,

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Warszawska - Pocztowa - Łukowska”, położone jest w centralnej części miasta Międzyrzec Podlaski . Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Warszawska, Kościelna, Łukowska Pocztowa.

Obszar osiedla znajduje się w centrum historycznej zabudowy usługowo-mieszkaniowej położonej w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

Osiedle bloków powstałe na przełomie lat 70. i 80 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 4 budynków wielorodzinnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej (Pocztowa 2,4,6, Łukowska 12) z 81 mieszkaniami oraz 10 budynków wielorodzinnych wspólnot: Warszawska 29, 31, 31A, 33, 35, 35A, Kościelna 3, 5, 7, 22 z 293 mieszkaniami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- Urząd Miasta Międzyrzec Podlaski,
- Miejski Ośrodek Kultury,
- Budynek Poczty Polskiej
- Zespół Szkół Ponad gimnazjalnych im. Unitów Podlaskich z sala sportową i boiskiem do piłki ręcznej,
- Kościół pw. Św. Mikołaja

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa - duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych i poprawie estetyki,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- informatyzacja społeczeństwa – łatwy dostęp do „Internetu”,
- wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna),
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego

Zespół C3 - Osiedle budownictwa wielkopłytowego „Przedszkolna - Nassuta - Spółdzielcza - Nadbrzeźna”.

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Przedszkolna - Nassuta - Spółdzielcza - Nadbrzeźna”, położone jest w centralnej części miasta Międzyrzec Podlaski po południowej stronie od rynku miejskiego. Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Przedszkolna, Nassuta, Spółdzielcza, Nadbrzeźna.

Obszar osiedla znajduje się w centrum historycznej zabudowy usługowo-mieszkaniowej położonej w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Osiedle bloków powstałe na przełomie lat 70. i 80 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 10 budynków wielorodzinnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej (Nassuta 11, 13, 15, Nadbrzeźna 3, 5, Spółdzielcza 3, 5, Przedszkolna 3, 5, 7) z 400 mieszkaniami oraz 1 budynek wielorodzinny wspólnota: Nassuta 1 i 7 z 39 mieszkaniami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- Przedszkole nr 2,
- Bank PKO,
- Zespół budynków Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej,
- powiatowy Urząd Pracy o. Międzyrzec Podlaski,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- informatyzacja społeczeństwa – łatwy dostęp do „Internetu”,
- wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna),
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.

- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego

Zespół C4 - Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Kordiana i Balladyny,

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Kordiana i Balladyny” położone w północno-wschodniej części miasta Międzyrzec Podlaski . Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Leśna, Balladyny, Kordiana .

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Osiedle bloków powstałe na przełomie lat 80. i 90 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 6 budynków wielorodzinnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej (Balladyny 2, 4, 6, 8, Kordiana 2, 4) z 432 mieszkaniami oraz 3 budynki wielorodzinne wspólnot: Balladyny 7, 7A, Leśna 6 z 293 mieszkaniami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- Basen z siedzibą MOSiR-u i hotelem,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy,
- Szkoła podstawowa i gimnazjum nr.3 z salą sportową i boiskiem do piłki ręcznej,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.

- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych i poprawie estetyki,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- informatyzacja społeczeństwa – łatwy dostęp do „Internetu”,
- wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna),
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego.

Zespół C5 - Osiedle budownictwa wielkopłytowego „Wyszyńskiego”

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Wyszyńskiego” położone w północno-wschodniej części miasta Międzyrzec Podlaski . Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Wyszyńskiego, Pleszczyńskiego, Eichlera, Balladyny.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

Osiedle bloków powstałe na przełomie lat 80. i 90 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 7 budynków wielorodzinnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej (Wyszyńskiego 5, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F z 253 mieszkaniami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- Kościół pw Chrystusa Króla,
- Cmentarz rzymsko-katolicki,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych i poprawie estetyki,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- informatyzacja społeczeństwa – łatwy dostęp do „Internetu”,
- wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna),

- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego

Zespół C6 - Osiedle budownictwa wielkopłytowego Brzeska,

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Brzeska” położone w północno-wschodniej części miasta Międzyrzec Podlaski przy wylocie ul. Brzeskiej w kierunku Białej Podlaskiej i Terespoła. Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Brzeska, Wszyńskiego, cmentarzem rzymsko-katolickim i osiedlem domków jednorodzinnych „Brzeska”.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Osiedle bloków powstałe w latach 90 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 8 budynków wielorodzinnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej (Brzeska 57A, 57B, 57C, 57D, 57E, 57F, 57G, 57H) z 432 mieszkańcami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- Cmentarz rzymsko-katolicki,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.

- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych i poprawie estetyki,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- informatyzacja społeczeństwa – łatwy dostęp do „Internetu”,
- wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna),
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego.

Zespół C7 - Osiedle budownictwa komunalnego Kusocińskiego,

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Brzeska” położone w południowo-zachodniej części miasta Międzyrzec Podlaski przy linii kolejowej Berlin-Moskwa. Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicą Kusocińskiego, linią kolejową, rzeką Krzną Południową i zespołem pałacowo-parkowym”.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Osiedle budownictwa komunalnego powstało w latach 90 XX wieku jako adaptacje budynków gospodarczo-magazynowych (przemysłowych). Na przedmiotowym obszarze zlokalizowane są 2 budynki zamieszkania zbiorowego zarządzane przez PUK w Międzyrzec Podlaskim z 11 mieszkaniami.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- założenie pałacowo-parkowe,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” obszaru polegająca na:

- budowie nowych obiektów komunalnych lub socjalnych (zamieszkania zbiorowego)
- urządzeniu przestrzeni publicznej i poprawie estetyki otoczenia,
- budowie układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków.
- remont, modernizacja i termomodernizacja istniejących budynków,

- zabezpieczeniu terenu od strony linii kolejowej pod kątem bezpieczeństwa i akustyki,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa

Zespół C8 - Osiedle budownictwa socjalnego Zarówie,

Zasięg terytorialny obszaru.

Osiedle „Zarówie” położone od północno-wschodniej części rynku miejskiego miasta. Zasięg terytorialny obszaru wyznaczony ulicami: Zarówie, Brzeska, Staromiejska i Nowa.

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Osiedle bloków powstałe na przełomie lat 80. i 90 XX wieku w systemie WBŻ. Na przedmiotowym obszarze zlokalizowanych jest 6 budynków wielorodzinnych (wspólnot) (Zarówie 13A, 13B, 13C, 13D, 13E, 15)

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajduje się następujące obiekty użyteczności publicznej:

- Dworzec PKS,
- Cmentarz rzymsko-katolicki,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” blokowisk polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznych i poprawie estetyki,
- budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw,
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka, Internet,
- remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa publicznego

Zespół C9 - Budynek przy ul. Radzyńskiej i Jelnickiej,

Zasięg terytorialny obszaru.

Budynki wspólnot mieszkaniowych Radzyńska 9A i Jelnicka 4 położone w przemysłowej, południowo-zachodniej części miasta, tuż przy trasie wylotowej na Lublin i Łuków .

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Przedmiotowe budynki wielorodzinne powstały na przełomie lat 70 i 80 XX wieku w systemie WBŻ. Budynek wspólnoty Jelnicka 4 posiada 44 lokale mieszkalne i powstał z przekształcenia dawnego hotelu robotniczego „Zremb” na obiekt zamieszkania zbiorowego. Budynek wspólnoty radzyńska 9A posiada 16 lokali mieszkaniowych, powstał jako budynek mieszkalny dla pracowników przyległych do ul. Radzyńskiej przedsiębiorstw. W/w budynki zlokalizowane są w otoczeniu obiektów przemysłowych.

W bliskim sąsiedztwie obszaru osiedla znajdują się:

- Obiekty przemysłowe,
- Obwodnica zachodnia,
- Linia kolejowa,

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- zły stan osiedlowego układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni osiedlowej, terenów sportu, placów zabaw,
- bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
- brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
- brak elementów małej architektury służących podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka,
- brak bieżącej konserwacji i remontów budynków zamieszkania zbiorowego, brak termomodernizacji części budynków,
- brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem działań w przedmiotowym obszarze jest „humanizacja” obszaru polegająca na:

- urządzeniu przestrzeni publicznej i poprawie estetyki otoczenia,
- budowie układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami rekreacji, placami zabaw,
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków.
- remont, modernizacja i termomodernizacja istniejących budynków,
- zabezpieczeniu terenu od strony linii kolejowej i obwodnicy pod kątem bezpieczeństwa i akustyki,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa

D. Obszar strefy centralnej miasta o słabej dynamice rozwoju, stanowiącej barierę w harmonijnym rozwoju całego miasta,

Zasięg terytorialny obszaru.

Przedmiotowy obszar położony jest w północno-wschodniej części Miasta na terenie niezabudowanym. Zasięg terytorialny obszaru wyznacza: od strony północno - zachodniej ulica Drohicka, od strony południowo - zachodniej ul. Leśna, Balladyny oraz część ul. Wyszyńskiego. Od strony południowo - zachodniej przedmiotowy obszar ogranicza mur cmentarza aż do ul. Brzeskiej. Od strony południowo wschodniej ul. Brzeska aż do obwodnicy (trasa E 30).

Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne.

Obszar podlegający kompleksowemu przygotowaniu terenów pod nowoczesne usługi i produkcję posiada powierzchnię 7,6 ha w obrębie przestrzeni wolnej od jakiegokolwiek uzbrojenia technicznego. Przedmiotowy obszar jest niezabudowany obiektami kubaturowymi oraz nie posiada uzbrojenia technicznego w postaci sieci energetycznej, wodnej, kanalizacyjnej, deszczowej, gazowej, telefonicznej i internetowej.

Teren nie posiada utwardzenia w postaci dróg. Przedmiotowy teren w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczony jest pod

Identyfikacja problemów

- Brak kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych ogranicza, a wręcz uniemożliwia rozwój społeczno - gospodarczy małych miejscowości z terenów wschodnich naszego kraju. Lokalizacja innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie przedsiębiorstw jest możliwe jedynie przy nowoczesnym wyposażeniu infrastrukturalnym zapewniającym realizację ich celów. ponieważ tego typu uzbrojenie jest niezwykle kosztowne jego budowa przy skromnych środkach finansowych naszego Miasta i rosnących zadaniach jest niemożliwa na przestrzeni kilkunastu lat.

Główny cel działań.

1. kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych związanych z nowoczesnymi usługami:

Zakres rzeczowy kompleksowej infrastruktury obejmuje:

- wykonanie drogi (ulicy) głównej klasy Z dla ruchu KR3 o szerokości jezdni 7,0 m z obustronnymi chodnikami o szerokości 1,5 m i ścieżką rowerową dwukierunkową o szerokości 2,0 m o długości 1,20 km z trzema skrzyżowaniami z istniejącymi drogami (ulicami) oraz jednym skrzyżowaniem z projektowaną drogą (ulicą),

- wykonanie drogi (ulicy) klasy L dla ruchu KR2 o szerokości jezdni 7,0 m z obustronnymi chodnikami o szerokości 1,5 m o długości 0,35 km z jednym skrzyżowaniem z istniejącą drogą (ulicą)
- sieć energetyczna oświetlenia ulicznego kablowa YAKY 4x50 ÷ 4x35 mm² o długości 1,58 km, słupy oświetleniowe stalowe z oprawami 150 W – 73 szt.
- sieć wodociągowa z rur PCV Ø 160 mm o długości 1,55 km
- sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjna z rur PCV Ø 200 ÷ 300 mm – 1,58 km
- sieć kanalizacji deszczowej z rur PCV: grawitacyjna Ø 400 ÷ 500 mm – 1,494 km, rurociąg tłoczny Ø 110 mm – 0,50 km z przepompownią ścieków, uliczne wpusty ściekowe z przykanalikami – 36 szt.

2. stworzenie możliwości zrównoważonego rozwoju województwa
3. wzrost konkurencyjności oraz przeciwdziałanie marginalizacji regionu
4. zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej
5. rozwój przedsiębiorczości zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i małych miast Lubelszczyzny
6. likwidowanie społecznych i gospodarczych barier i różnic rozwojowych poprzez budowę infrastruktury lokalnej.

Realizacja powyższych celów wpisuje się w strategię rozwoju województwa i jest zgodna z planem przestrzennego zagospodarowania. Wyznaczone tereny inwestycyjne obejmują obszar, który uwzględnia funkcje usług niepublicznych mieszczących funkcje handlu, gastronomii oraz usług i rzemiosła nieuciążliwego.

Powstanie kompleksowej infrastruktury zapewni rozwiązanie powstałej bariery rozwojowej miasta związanej z wyczerpaniem obszarów w obrębie, których mogą być lokalizowane inwestycje.

Zagospodarowanie przedmiotowego obszaru stworzy realne szanse na zwiększenie stopnia spójności społeczno-gospodarczej regionu, zmniejszając różnice w poziomie rozwoju małych miast. Budowa infrastruktury na tym obszarze miasta ma stanowić bazę dla rozwoju przedsiębiorczości oraz w wydatny sposób poprawi atrakcyjność gospodarczą i inwestycyjną miasta. Jednocześnie zostanie stworzona możliwość utworzenia nowych miejsc pracy, rozwój sektora usług komercyjnych, który stanowi jedyne alternatywne źródło dochodu dla mieszkańców małych miast.

Zagospodarowanie przedmiotowego obszaru jest neutralne względem środowiska naturalnego. Projektowana infrastruktura zapewni pełną ochronę środowiska naturalnego tj.:

- ścieki odprowadzone zostaną poprzez kanalizację do oczyszczalni ścieków

- ciepło do MŚP zapewnione będzie z miejskiej sieci ciepłowniczej lub poprzez lokalne kotłownie na paliwo ekologiczne (gaz ziemny) – infrastrukturę w tym zakresie wybudują dostawcy ciepłą i gazu.
- odpady – miejski system gospodarki odpadami z selektywną zbiórką odpadów

Zagospodarowanie przedmiotowego terenu ma pozytywny wpływ na zagadnienia równości szans.

Realizacja przedsięwzięć będzie miała pozytywny wpływ na równość szans mężczyzn i kobiet na rynku pracy i życiu społecznym. Wykonanie infrastruktury technicznej umożliwi postanie przedsiębiorstw oraz utworzenie usług publicznych oraz komercyjnych, co stwarza możliwości zatrudnienia w równym stopniu mężczyzn jak i kobiet. Poprzez zapewnienie dojazdów jak i dostępności do przedsiębiorstw dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich nastąpi znaczne pozytywne oddziaływanie projektu na wyrównaniu szans osób niepełnosprawnych w dostępie do rynku pracy.

E. Obszary o niedostatecznym wyposażeniu w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej-pozostałe części miasta,

Zasięg terytorialny obszaru.

Przedmiotowy obszar obejmuje pozostałe części Miasta i mieści się w ich granicach administracyjnych.

Identyfikacja problemów

- brak zagospodarowania przestrzeni publicznych oraz brak estetyki przedmiotowego obszaru,
- brak lub zły stan układu komunikacyjnego oraz brak odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
 - brak zorganizowanej, uporządkowanej zieleni miejskiej, terenów sportu, placów zabaw,
 - bariery architektoniczne brak dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych,
 - brak troski o środowisko poprzez wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną,
 - brak elementów małej architektury służącej podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, ławki itp.
 - zły stan lub brak infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka, kanalizacja, woda
 - brak bieżącej konserwacji i remontów budynków prywatnych oraz publicznych, brak termomodernizacji części budynków,
 - brak miejsc pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
 - brak „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
 - brak bezpieczeństwa – duży poziom przestępczości .

Główny cel działań.

Głównym celem na przedmiotowym obszarze są działania inwestycyjne polegające na:

- urządzeniu przestrzeni publicznej i poprawie estetyki otoczenia,
- budowie układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane),
- urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni, terenami rekreacji, placami zabaw,
- urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, stojaki na rowery, ławki itp.
- modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do nieruchomości.
- remont, modernizacja i termomodernizacja istniejących budynków prywatnych i publicznych,
- zabezpieczeniu terenu od strony linii kolejowej i obwodnicy pod kątem bezpieczeństwa i akustyki,
- stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych,
- stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich,
- wzroście bezpieczeństwa.

1.2.2 Kryteria

Obszary rewitalizacji zostały przeanalizowane w oparciu o następujące kryteria określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Tab. Kryteria wraz z wskaźnikami do wyznaczenia obszarów wsparcia (obszar A,B,D,E)

Kryterium	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
Wskaźniki	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwałe bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na 1 tys. ludności	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Średnia dla miasta Lublina referencyjna wskaźnika	71,00	33,34	38,63	11,40

Średnia dla miasta Międzyrzec referencyjna wskaźnika	75,51	59,91	41,56	8,27
--	-------	-------	-------	------

Tab. Kryteria wraz z wskaźnikami do wyznaczenia obszarów wsparcia w zakresie mieszkalnictwa (obszar C) .

Kryterium	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
Wskaźniki	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwałe bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na 1 tys. ludności	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Średnia dla miasta Lublina referencyjna wskaźnika	71,00	33,34	38,63	11,40
Średnia dla miasta Międzyrzec referencyjna wskaźnika	75,51	59,91	41,56	8,27

1.3 Społeczeństwo – struktura demograficzna i społeczna

Miasto liczy obecnie 17657 mieszkańców (zameldowanych). W Międzyrzecu Podlaskim liczba mieszkańców w ostatnich latach systematycznie zmniejsza się, w granicach od 18320 w roku 2000 do obecnej liczby 17657 mieszkańców w 2008 (na 31.12.2008). Stan ten wynika z niskiego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji.

Pod względem struktury wieku, populacja Międzyrzec Podlaskiego nieznacznie odbiega od struktury wieku populacji miejskiej w kraju, jest ona młodsza, szczególnie w wieku przedprodukcyjnym.

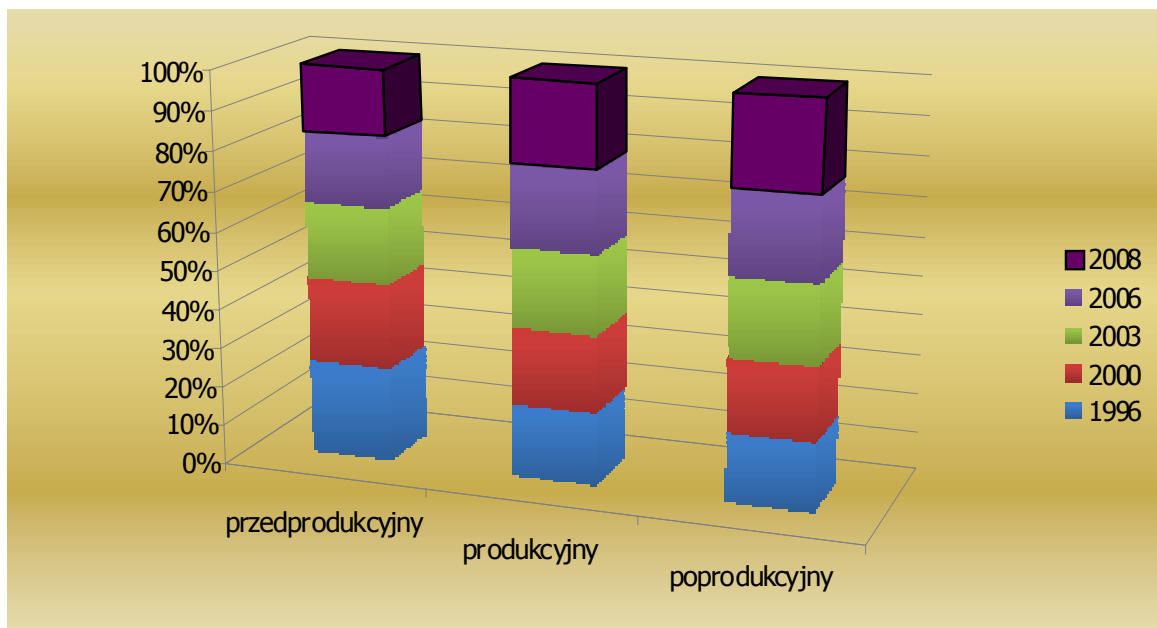
I tak w 2008 roku:

- w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w mieście - 21% , w kraju - 19,3%, w Lublinie - 16,5%
- w wieku produkcyjnym (18-60 i 18-65 lat) w mieście - 65,3%, w kraju - 64,5%, w Lublinie - 66,6%
- w wieku poprodukcyjnym w mieście - 13,7%, w kraju - 16,2%, w Lublinie - 16,9%

Opierając się na danych dotyczących dynamiki zmian struktury wieku ludności Międzyrzecza Podlaskiego, można założyć przy uwidocznionej tendencji zmniejszenia ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 1996-2008 o 5,9% (występuje niż demograficzny), że będzie zwiększała się liczba osób w wieku poprodukcyjnym po około 0,7% rocznie i jednocześnie rosła liczba osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 1: Zmiany funkcjonalnej struktury wieku ludności Międzyrzecza Podlaskiego

1.3.1 Grupy społeczne wymagające wsparcia

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wśród czynników, które sprzyjają ubóstwu i wykluczeniu społecznemu znajdują się: bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność, wielodzietność, samotne wychowywanie dziecka, niski poziom wykształcenia, zamieszkiwanie na terenach o niskim poziomie rozwoju. Nałożenie się kilku negatywnych aspektów komplikuje trudną sytuację oraz wymaga podjęcia wysiłku w celu wydostania osoby bądź rodziny z kręgu wykluczenia społecznego.

W celu zapewnienia osobom najuboższym, które nie są w stanie podjąć pracy, przyznawane są świadczenia pieniężne w postaci zasiłku stałego oraz zasiłku okresowego jako pomocy doraźnej. Świadczenia te skierowane są do osób pełnoletnich, całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności. Świadczenia adresowane są również do osób (spełniających ustawowe kryterium dochodowe) długotrwale chorych lub bezrobotnych i pozbawionych możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień

do świadczeń pieniężnych z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Pomoc społeczna ma także w zakresie swoich zadań wsparcie funkcji wychowawczych poprzez system świadczeń rodzinnych. Zasiłki rodzinne są uzupełniane specjalnymi dodatkami przysługującymi z tytułu wystąpienia określonych sytuacji powodujących wyższe koszty, takich jak: samotne wychowywanie dziecka; utrata prawa do zasiłku dla bezrobotnych przez samotnych rodziców; urodzenie dziecka i przebywanie na urlopie wychowawczym; rozpoczęcie roku szkolnego; nauka dziecka poza miejscem zamieszkania oraz wychowywanie dziecka niepełnosprawnego.

Wraz ze zmianami demograficznymi wzrasta rola środowiskowego wsparcia pielęgnacyjnego osób starszych, np. w formie usług opiekuńczych bądź w formie pobytu w placówkach zapewniających całodobową opiekę. Niemniej jednak pomoc osobom starszym skierowana jest na podtrzymanie nie tylko sprawności fizycznej, ale także intelektualnej w kierunku aktywności społecznej oraz łagodzenia trudności związanych z wiekiem. Procesu demograficznego, jakim jest starzenie się społeczeństwa nie można zahamować, ale można wolny czas wypełniać satysfakcjonującą aktywnością społeczną. Jest to czynnik najskuteczniej hamujący starcze zniedołężnienie i zapewnia długą samodzielność.

W obszarze pomocy społecznej rozwija się tendencja umożliwiająca pracownikowi socjalnemu podejmowanie z osobami i rodzinami aktywnej współpracy, która przyczyni się do rzeczywistego zapobiegania i przeciwdziałania problemom oraz zwiększenie ich samodzielności i szans na wychodzenie z marginesu wykluczenia społecznego. Oznacza to możliwość poprawy standardów wykonywania szeroko rozumianej pracy socjalnej, której efekty mają prowadzić do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej, a tym samym wychodzenia danej osoby czy rodziny z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

Zadania miasta w zakresie opieki społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w oparciu o ustawowe uregulowania oraz wytyczne i zarządzenia samorządowe. Zakres koniecznej opieki socjalnej przy wysokim bezrobociu i małej liczbie osób pobierających zasiłek jest bardzo duży.

Pomoc społeczna realizowana jest z funduszy dotacji państwowych oraz z budżetu miasta. W roku 2008 wydatki na pomoc społeczną wyniosły w zakresie zadań własnych – 1 556 534 zł i na zadania z zakresu administracji rządowej i zleconych ustawowo – 5 316 168 (zasiłki stałe i usługi specjalistyczne i świadczenia rodzinne) zł łącznie 6 872 702 zł.

Tabela 1. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną (dane MOPS w Międzyrzec Podlaskim):

Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych z zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	1335	773	2605
Świadczenia przyznane w ramach	72	70	144

zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę			
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	1311	762	2565
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej – ogółem	-	128	429

Z przedstawionych danych wynika, że skala udzielanej pomocy społecznej potrzebującym jest niewystarczająca. Skłania to do poszukiwania środków na zwiększenie tej pomocy, tym bardziej, że w Międzyrzec Podlaskim pomoc charytatywna i organizacji społecznych w tym zakresie nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięta.

1.3.2 Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych

Gospodarstwa domowe stanowią sektor instytucjonalny w rachunkach narodowych, tworzą je osoby fizyczne lub grupy osób fizycznych wspólnie zamieszkujących i wspólnie utrzymujących się (łącznie dochody, wydatki i majątek) oraz wszystkie gospodarstwa zbiorowe tj. mieszkańcy domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, klasztorów, więzień itp.

Dochody i wydatki gospodarstw domowych są jednymi z najważniejszych elementów charakteryzujących warunki życia ludności. Są one przedmiotem stałych badań statystycznych prowadzonych przez GUS i na ich podstawie różne instytucje naukowo-badawcze dokonują oceny sytuacji materialnej ludności.

W badaniach budżetów gospodarstw domowych GUS stosuje kryterium wyłącznego lub głównego źródła utrzymania (zgodnie z zaleceniami „ESA 1995”), wyodrębniając następujących 6 podsektorów:

- pracodawców i pracujących na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie,
- pracodawców o pracujących na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
- osób fizycznych pracujących najemnie,
- osób fizycznych otrzymujących emeryturę i rentę
- osób fizycznych utrzymujących się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura i renta
- pozostałych osób fizycznych (stale przebywających w instytucjach zbiorowego zamieszkania, bez względu na rodzaj dochodu).

Poniższe dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 zobrazują po części strukturę dochodowości mieszkańców Międzyrzec Podlaskiego.

Tabela 2: Ludność wg płci i głównego źródła utrzymania

Ludność wg płci i głównego źródła utrzymania
ogółem

ogółem	osoba	7 443	100%
praca poza rolnictwem, najemna	osoba	4 340	58%
praca poza rolnictwem, na rachunek własny lub z najmu	osoba	787	11%
praca w rolnictwie	osoba	269	4%
niezarobkowe źródło, emerytura	osoba	461	6%
niezarobkowe źródło, renta	osoba	843	11%
pozostałe niezarobkowe	osoba	740	10%
mężczyźni			
ogółem	osoba	3 789	100%
praca poza rolnictwem, najemna	osoba	2 117	56%
praca poza rolnictwem, na rachunek własny lub z najmu	osoba	389	10%
praca w rolnictwie	osoba	136	4%
niezarobkowe źródło, emerytura	osoba	277	7%
niezarobkowe źródło, renta	osoba	475	13%
pozostałe niezarobkowe	osoba	395	10%
Kobiety			
ogółem	osoba	3 654	100%
praca poza rolnictwem, najemna	osoba	2 223	61%
praca poza rolnictwem, na rachunek własny lub z najmu	osoba	398	11%
praca w rolnictwie	osoba	133	4%
niezarobkowe źródło, emerytura	osoba	184	5%
niezarobkowe źródło, renta	osoba	368	10%
pozostałe niezarobkowe	osoba	345	9%

Tabela 3: Główne źródło utrzymania gospodarstw domowych

Główne źródło utrzymania			
Gospodarstwa domowe źródło utrzymania praca najemna			
poza rolnictwem w sektorze publicznym			
ogółem	gosp.dom.	1 165	100%
1	gosp.dom.	121	11%
2	gosp.dom.	177	15%
3	gosp.dom.	273	23%
4 i więcej	gosp.dom.	594	51%
poza rolnictwem w sektorze prywatnym			
ogółem	gosp.dom.	1 323	100%
1	gosp.dom.	195	15%
2	gosp.dom.	176	13%
3	gosp.dom.	315	24%
4 i więcej	gosp.dom.	637	48%
w rolnictwie w sektorze publicznym			

ogółem	gosp.dom.	5	100%
1	gosp.dom.	0	-
3	gosp.dom.	3	60%
4 i więcej	gosp.dom.	0	-
w rolnictwie w sektorze prywatnym			
ogółem	gosp.dom.	37	100%
1	gosp.dom.	6	16%
2	gosp.dom.	7	19%
3	gosp.dom.	10	27%
4 i więcej	gosp.dom.	14	38%
Gospodarstwa domowe źródło utrzymania praca na rachunek własny			
poza rolnictwem			
ogółem	gosp.dom.	411	100%
1	gosp.dom.	27	7%
2	gosp.dom.	44	11%
3	gosp.dom.	110	27%
4 i więcej	gosp.dom.	230	55%
w swoim gospodarstwie rolnym			
ogółem	gosp.dom.	90	100%
1	gosp.dom.	5	6%
2	gosp.dom.	16	18%
3	gosp.dom.	12	13%
4 i więcej	gosp.dom.	57	63%
Gospodarstwa domowe źródło utrzymania niezarobkowe			
emerytura pracownicza, kombatancka i pochodne			
ogółem	gosp.dom.	1 304	100%
1	gosp.dom.	452	35%
2	gosp.dom.	516	40%
3	gosp.dom.	187	14%
4 i więcej	gosp.dom.	149	11%
emerytura rolna			
ogółem	gosp.dom.	76	100%
1	gosp.dom.	50	65%
2	gosp.dom.	15	20%
3	gosp.dom.	5	7%
4 i więcej	gosp.dom.	6	8%
renta z tytułu niezdolności do pracy			
ogółem	gosp.dom.	781	100%
1	gosp.dom.	206	26%
2	gosp.dom.	211	27%
3	gosp.dom.	170	22%

4 i więcej	gosp.dom.	194	25%
renta socjalna			
ogółem	gosp.dom.	12	100%
1	gosp.dom.	7	58%
2	gosp.dom.	0	-
3	gosp.dom.	0	-
4 i więcej	gosp.dom.	0	-
renta rodzinna			
ogółem	gosp.dom.	193	100%
1	gosp.dom.	112	58%
2	gosp.dom.	30	15%
3	gosp.dom.	23	12%
4 i więcej	gosp.dom.	28	15%
zasiłek dla bezrobotnych			
ogółem	gosp.dom.	91	100%
1	gosp.dom.	14	15%
2	gosp.dom.	10	11%
3	gosp.dom.	21	23%
4 i więcej	gosp.dom.	46	51%
zasiłek pomocy społecznej			
ogółem	gosp.dom.	77	100%
1	gosp.dom.	27	35%
2	gosp.dom.	11	14%
3	gosp.dom.	7	9%
4 i więcej	gosp.dom.	32	42%
inne niezarobkowe źródło			
ogółem	gosp.dom.	229	100%
1	gosp.dom.	34	15%
2	gosp.dom.	47	21%
3	gosp.dom.	58	25%
4 i więcej	gosp.dom.	90	39%
Gospodarstwa domowe źródło utrzymania inne dochody			
dochody z własności			
ogółem	gosp.dom.	4	100%
1	gosp.dom.	3	75%
4 i więcej	gosp.dom.	1	25%
dochody z najmu			
ogółem	gosp.dom.	9	100%
1	gosp.dom.	3	33%
3	gosp.dom.	3	33%
4 i więcej	gosp.dom.	3	33%

Gospodarstwa domowe źródło utrzymania na utrzymaniu			
ogółem	gosp.dom.	84	100%
1	gosp.dom.	47	56%
2	gosp.dom.	13	15%
3	gosp.dom.	15	18%
4 i więcej	gosp.dom.	9	11%

źródło: GUS Narodowy Spis Powszechny 2002r.

Głównymi źródłami dochodów mieszkańców Międzyrzecza Podlaskiego jest praca w miejscowych firmach produkcyjnych, handlowych i usługach. Wynagrodzenia w mieście nie należą do najwyższych w województwie lubelskim (2486zł brutto), które i tak w stosunku do średniej krajowej kształtuje się na poziomie 86,7% (Mały Rocznik Statystyczny Polski 2008), co daje 10 miejsce na 16 województw w Polsce. Realia finansowe gospodarstw domowych mieszkańców miasta podobne są do przeciętnej dochodów mieszkańców tej części województwa i wynikają z cech sytuacji gospodarczej powiatu, regionu i kraju. Czynnikiem, który znacząco wpływa na ten stan jest także rolnicze sąsiedztwo miasta i tym samym rozmiar siły nabywczej rynku lokalnego. Na dochodowość gospodarstw domowych mieszkańców Międzyrzecza niewątpliwie wpływ wywiera sytuacja na lokalnym rynku pracy. Wskaźnik bezrobocia w mieście jest stosunkowo wyższy niż w miastach siadających

i nieco wyższy niż średnia krajowa. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym.

Przyszłość to z jednej strony poszukiwanie miejsc pracy w dużych miastach (Lublin, Warszawa, Biała Podlaska), a także wyjazdy za granicę i w związku z tym konieczność przemieszczania się, z drugiej zaś aktywizacja lokalnej działalności gospodarczej oraz wspieranie lokalizacji nowych firm na obszarze miasta. Ważne wydają się być starania związane z wypromowaniem turystycznego wizerunku miasta, które powinny zaowocować nowymi miejscami pracy. Nowe miejsca pracy oraz lepsza oferta edukacyjna niewątpliwie podwyższą zamożność międzyrzeckich gospodarstw domowych. Część z nich mogła by także skorzystać na rozwoju lokalnych usług, w tym ofercie turystycznej miasta.

1.3.3 Gospodarstwa domowe i mieszkalnictwo

W Międzyrzeczu Podlaskim jest około 6440 gospodarstw domowych, natomiast liczba mieszkań zamieszkałych wynosi 5296. Są to dane wg Spisu Powszechnego z maja 2002 r. Oznacza to, że ok. 1144 gospodarstw domowych (ok.17%) nie posiada własnego mieszkania. Deficyt mieszkań jest uciążliwy głównie dla młodych osób i ich rodzin. W podanych wyżej (17%) 1144 gospodarstw domowych nie posiadających własnego mieszkania mieszczą się gospodarstwa domowe osób starszych mieszkających przy rodzinie, którzy nie dążą do posiadania własnego mieszkania. Wydaje się, że aby nie pogorszyć warunków mieszkaniowych młodym rodzinom, przyrost ilości mieszkań w

roku powinien przynajmniej odpowiadać ilości zawartych małżeństw w roku pomniejszonej o ilość mieszkań pozostawionych przez osoby, które zmarły. Z porównania ilości zgonów i liczny zawartych małżeństw, z pewnym przybliżeniem można oszacować, że liczba potrzebnych, nowych mieszkań powinna wynosić około 60-ciu.

Generalnie warunki mieszkaniowe w mieście, należy uznać jednak za względnie dobre, nie odbiegające od średnich krajowych dla miast wg danych GUS za rok 2002.

- Przeciętna powierzchnia mieszkania wynosiła: w mieście - 61,9 m²; w kraju - 56,2 m²
- Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie: w mieście - 3,27; w kraju - 2,92
- Przeciętna powierzchnia użytkowa na jedną osobę: w mieście - 18,92 m²; w kraju - 19,3 m²

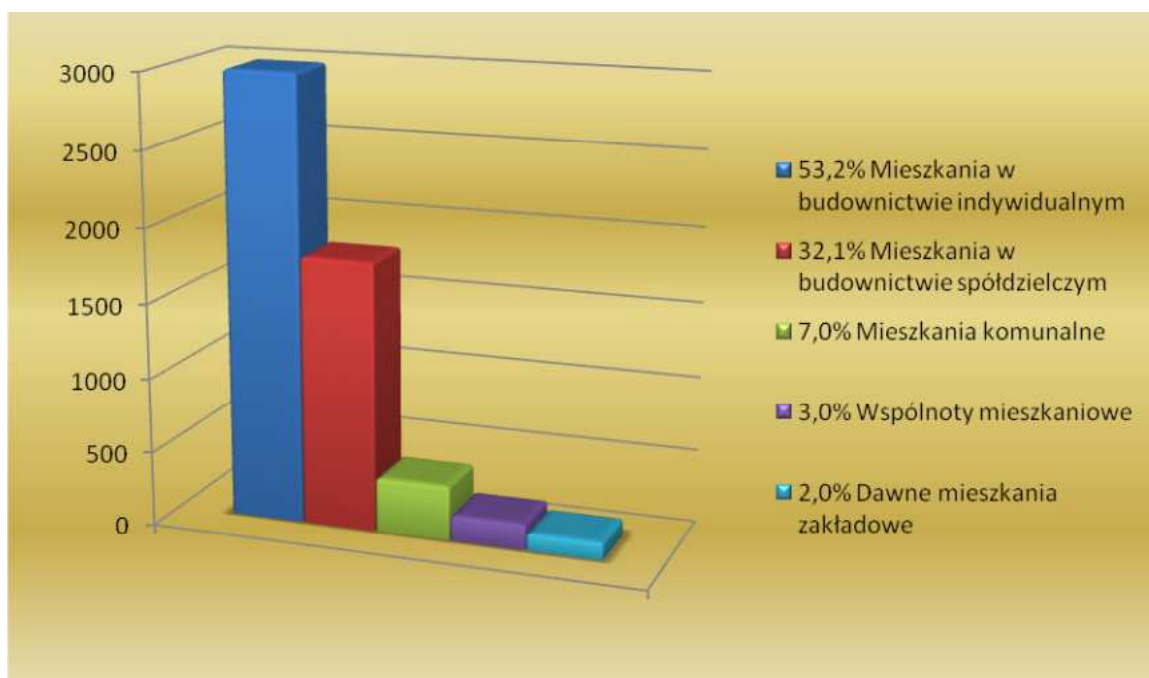
Standard wyposażenia zasobów mieszkaniowych Międzyrzecza Podlaskiego w urządzenia komunalne nie odbiega od przeciętnych dla polskich miast.

W mieście jest korzystna struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych ze względu na dominującą własność prywatną w domach jednorodzinnych, stanowiących ponad 53% ogółu mieszkań, około 32% mieszkań to zasoby Spółdzielni Mieszkaniowej, prawie 7% mieszkań to zasoby komunalne, ponad 3% to mieszkania będące w zarządach wspólnot mieszkaniowych, a 2% to dawne, częściowo sprywatyzowane mieszkania zakładowe. Powierzchnia mieszkań będących własnością miasta, objętych opieką administracyjną PUK - 16952,95 m² z tego 5697,49 m² to mieszkania socjalne (144 lokale), mieszkania komunalne wykupione przez lokatorów stanowią powierzchnię 18714,38 m².

Strukturę własności mieszkań w Międzyrzeczu Podlaskim podano na wykresie nr 2.

W ostatnich latach obserwuje się niewielki przyrost zasobów mieszkaniowych, który jest realizowany przez inwestorów prywatnych - ok. 20 mieszkań rocznie. Miasto czyni starania o poprawę sytuacji mieszkaniowej, chociażby przez przebudowę niewykorzystanych lokali w budynkach użyteczności publicznej na lokale socjalne i stopniowo zaspakając potrzeby oczekujących na mieszkania komunalne, bądź zapewnić lokale z uwagi na rozbiórkę budynków komunalnych w złym stanie technicznym.

Wykres 2: Struktura własności mieszkań w Międzyrzecu Podlaskim

W 2006 r. po opracowaniu dokumentacji technicznej, przebudowano lokale po byłej Przychodni Zdrowia na 26 mieszkań, które zostały już zasiedlone. W 2009 r. oddano do użytku 39 mieszkań w wyniku przebudowy pomieszczeń po internacie Zespołu Szkół Zawodowych przy ul. Warszawskiej. W celu dalszego zaspakajania potrzeb mieszkaniowych, planowana jest w niedalekiej przyszłości realizacja budownictwa socjalnego przy ul. Kusocińskiego. Obecnie trwa procedura zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z lokalizacji usług komercyjnych na budownictwo socjalne mieszkaniowe z możliwością budowy ok. 50 mieszkań.

Zarządzaniem i administracją mieszkań i lokali komunalnych zajmuje się Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych - Zakład Gospodarki Lokalami.

Poziom czynszu (1,91 zł/m²), wynoszący poniżej 1% kosztu odtworzenia m² za te mieszkania, nie pokrywa w pełni kosztów utrzymania, stąd brak odpowiednich funduszy na remonty kapitalne powoduje dekapitalizację istniejących zasobów. Szczególnie w zakresie rozproszonych mieszkań komunalnych w małych, starych budynkach, które są stopniowo wycofywane z eksploatacji. Sytuacja w tym zakresie poprawiła się poprzez powołanie w ich zarządzaniu 22 wspólnot mieszkaniowych wyodrębnionych z zasobów komunalnych.

Miesięczny czynsz / średnia cena kupna mieszkania:

- Mieszkania komunalne - średni miesięczny czynsz - 6,71 zł/m²
- Mieszkania spółdzielcze - średni miesięczny czynsz - 7,49 zł/m²
- Średnia cena kupna mieszkania - ok. 3000 zł/m²

Liczba oczekujących na mieszkania:

- Mieszkania komunalne - 68 oczekujących
- Mieszkania spółdzielcze - 100 oczekujących

W planie ogólnym przestrzennego zagospodarowania miasta jest przeznaczona wystarczająca liczba terenów pod budownictwo mieszkaniowe.

1.3.4 *Zatrudnienie. Bezrobocie*

Dokładna liczba zatrudnionych w Międzyrzecu Podlaskim w poszczególnych latach jest trudna do określenia.

Składają się na nią zatrudnieni:

- w przedsiębiorstwach państwowych - dane możliwe do uzyskania
- w firmach prywatnych średnich i małych - pozyskiwano dane na podstawie wywiadu
- prowadzący działalność jako podmioty osób fizycznych - liczba podmiotów jest znana
- natomiast liczba osób pracujących w poszczególnych podmiotach jest przyjmowana z ryzykiem błędu

O zatrudnieniu w instytucjach budżetowych państwowych i samorządowych - dane są możliwe do uzyskania. Dane podawane w publikacjach urzędów statystycznych nie obejmują wszystkich kategorii zatrudnienia.

Spadek zatrudnienia między 1990 a 1994 rokiem wiąże się ze znacznym spadkiem zatrudnienia w największych przedsiębiorstwach produkcyjnych Międzyrzecza Podlaskiego, jak ZREMB, CERAD, ŁUKBUT oraz związane jest z przekształcaniem własnościowym w innych średnich przedsiębiorstwach. W tym okresie, zatrudnienie w 28 największych przedsiębiorstwach produkcyjnych spadło o ok. 47%. Natomiast, spadek zatrudnienia po roku 1998, spowodowany jest ogólnymi niekorzystnymi procesami makroekonomicznymi, powiązаныmi głównie z kryzysem rosyjskim.

Międzyrzec Podlaski jako miasto o charakterze przemysłowym - produkcyjnym, odczuł skutki dostosowania gospodarki rynkowej bardziej, niż inne średnie miasta tej wielkości (Radzyń Podlaski, Parczew, Łosice), gdzie były lub zaczęły powstawać instytucje budżetowe przypisane powiatom, dające wzrost stabilnych miejsc pracy. Stąd obecnie Międzyrzec Podlaski jest miastem o największej stopie bezrobocia w regionie.

Dla przykładu Radzyń Podlaski posiada więcej o ponad 500 miejsc pracy w instytucjach budżetowych od Międzyrzecza Podlaskiego - posiadając urzędy państwowe (ZUS, KRUS, Urząd Skarbowy, Sąd Rejonowy, Urząd Statystyczny i inne).

Stan w zakresie bezrobocia w mieście, mimo poprawy w ostatnim okresie można określić jako niezadowolający. Dane dotyczące liczby bezrobotnych w wybranych latach i miesiącach oraz stopy bezrobocia w poszczególnych latach, podano w poniższej tabeli.

Tabela 4: Stopa bezrobocia w latach 1992-2008

Dzień i miesiąc	Rok	Liczba bezrobotnych ogółem	Stopa bezrobocia w procentach	Procent bezrobotnych pobierających zasiłek
31.12	1992	1 689	21,6	43,7
31.12	1993	1 664	21,3	40,4
07.02	1994	1 724	21,1	43,3
25.05	1994	1 994	25,6	b. d.
31.12	1995	1 710	21,92	53,9
13.09	1996	1 334	17,1	44,8
15.10	1997	1 239	15,8	42,6
18.05	1998	1 274	16,3	29,3
30.12	1999	1 620	20,8	26,9
31.12	2000	1 835	23,5	13,2
31.12	2001	1 912	24,5	14,5
01.09	2002	1 835	23,5	8,2
31.03	2003	2 037	26,1	8,9
31.12	2004	1914	18,3*	9,7
31.12	2005	1679	17,5*	7,3
31.12	2006	1454	15,8*	6,2
31.07	2007	1337	15,4*	6,5
31.12	2008	1058	9,7	8,3

*podane stopy bezrobocia odnoszą się do powiatu bialskiego.

Trudność w dokładnym obliczeniu stopy bezrobocia dla miasta polega na określeniu ilości osób zawodowo czynnych, gdyż ta ilość oficjalnie nie jest rejestrowana w statystyce na poziomie gmin. Liczba osób zawodowo czynnych dla Międzyrzec Podlaskiego szacowana jest w przedziale 7 600 – 7 800 osób.

Tabela 5: Średni czas pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy	Do 1 miesiąca	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	12-24 miesiące	Powyżej 24 miesięcy
Liczba osób	93	159	124	219	178	564
Procent ogółu	6,9	11,5	9,3	16,4	13,3	42,2

Powyższe dane świadczą o utrwalaniu się stanu trwałego bezrobocia dla większości bezrobotnych. Jest to szczególnie niekorzystne dla młodych ludzi.

Struktura bezrobocia wg wieku i wykształcenia w roku 2007 w Powiatowym Urzędzie Pracy Oddział Międzyrzec Podlaski (miasto Międzyrzec Podlaski, gmina Międzyrzec Podlaski, gmina Drelów) przedstawia się następująco:

Tabela 6: Struktura bezrobocia wg wieku

Grupy wiekowe	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60-64	Razem
Liczba bezrobotnych	0	270	362	271	347	72	15	1337
% ogółu	0,0	20,2	27,1	20,3	25,9	5,4	1,1	100,0

Tabela 7: Struktura bezrobocia wg wykształcenia

Wykształcenie	wyższe	średnie policealne	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	Gimnazjum i poniżej
Liczba bezrobotnych	98	368	93	449	329
% ogółu	7,3	27,5	6,9	33,6	24,7

Bezrobocie stan na dzień 31.12.2008 roku dla miasta Międzyrzec Podlaski - 9,7%, kraj - 9,5%, Lublin - 5%

1.3.5 Stan bezpieczeństwa w mieście

Zagrożenie przestępczością na terenie Międzyrzecza Podlaskiego zarówno pod względem liczby, jak i rodzajów popełnianych przestępstw, nie odbiega od tendencji występujących na terenie województwa lubelskiego.

W Międzyrzeczu Podlaskim funkcjonuje Komisariat Policji, który swoim zasięgiem działania obejmuje m. Międzyrzec Podlaski, gm. Międzyrzec Podlaski

i gminę Drelów, o łącznej ilości mieszkańców ok. 35 000.

Tabela 8: Statystyka działania Komisariatu Policji w Międzyrzeczu Podlaskim za lata 2003-2008

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Stwierdzono przestępstw	982	931	919	916	788	734
w tym przestępstw kryminalnych	335	400	353	367	400	444
nieletni sprawcy	16	41	92	60	52	38

Wprowadzono nową formę działania prewencyjnego, a mianowicie patrole piesze łączone: Policji i Straży Miejskiej. Policja kontroluje legalność handlu na miejskim targowisku towarami obłożonymi akcyzą, zatrzymując towar i podejrzane osoby, nakładając mandaty karne (wspólnie z innymi organami kontroli: Urząd Celny, Straż Graniczna, UKS, Urząd Skarbowy).

Miejsca szczególnie niebezpieczne w mieście to: Plac Jana Pawła II, ul. Partyzantów, Plac Dworcowy PKP, Dworzec PKS, ul. Zarówie, ul. Jatkowa, ul. Warszawska, ul. Zamczysko, ul. Balladyny, ul. Kusocińskiego, Zespół Pałacowo Parkowy (pod kątem popełnionych wykroczeń porządkowych).

1.3.6 Identyfikacja problemów

W najbliższym dwudziestoleciu przewidywany jest nieznaczny, systematyczny spadek ludności mieszkańców miasta. Będzie on szedł w parze z dość niekorzystną zmianą struktury wiekowej ludności. Co prawda, nastąpi pewien wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnym spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Bardzo znaczne zmiany nastąpią w grupach wiekowych objętych kolejnymi szczeblami edukacji. We wszystkich szkołach zmniejszy się dramatycznie liczba uczniów. Proces ten dotknie zarówno szkoły będące w gestii władz gminnych, jak i powiatowych. Jednocześnie, fakt wzrostu ilości osób w wieku poprodukcyjnym, zaowocuje zwiększonym zapotrzebowaniem na opiekę ludzi starszych w postaci domów opieki, opieki pielęgnacyjnej i medycznej. Niż demograficzny oraz ujemny przyrost naturalny na terenie Międzyrzecza, to problemy, które wymagają natychmiastowego rozwiązania. Sposobem na ten stan rzeczy i w praktyce możliwym do realizacji rozwiązaniem problemu może być stworzenie takich warunków życia w mieście, by odbywał się systematyczny napływ nowych mieszkańców, o stabilnej sytuacji materialnej, skłonnych zainwestować w mieście. W Międzyrzeczu można zaobserwować zjawisko powszechne na terenie całej „ściany wschodniej Polski”, w tym również województwa lubelskiego: masowe wyjazdy w celach zarobkowych do Unii Europejskiej. Problem dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, niemniej jednak część wyjeżdżających to ludzie w wieku średnim. Brak poczucia więzi z regionem oraz słabe perspektywy związane z podjęciem pracy na terenie zamieszkania lub w pobliżu sprawiają, że miasto Międzyrzec Podlaski boryka się z problemami niżu demograficznego, starzejącego się społeczeństwa i „wypłukiwania” najbardziej aktywnych i przedsiębiorczych jednostek.

Dane dotyczące bezrobocia świadczą o nieznacznej poprawie wskaźników, jednakże wskazują na niekorzystne zjawisko utrwalania się stanu trwałego bezrobocia dla większości bezrobotnych. Jest to szczególnie niekorzystne dla młodych ludzi. Z pewnym prawdopodobieństwem można założyć, że corocznie przybywa na lokalnym rynku pracy bezrobotnych absolwentów międzyrzeckich szkół średnich. Według informacji Powiatowego Urzędu Pracy - Oddział Zamiejscowy w Międzyrzeczu Podl., liczba bezrobotnych w tym przedziale wiekowym - wieku do 25 lat (stan na 31.12.2008) wyniosła 207 osób. Wydaje się, że jedną z dróg rozwiązania problemu bezrobocia absolwentów, obok w pewnym zakresie zmiany struktury kształcenia (chodzi o klasy zawodowe) i ogólnego ożywienia gospodarczego, może być przyjęcie programu przygotowania bezrobotnych absolwentów do pracy w rozwijających się dziedzinach gospodarki w tym sferze usług w tym turystycznych. Pomocne w tym zakresie mogą być programy realizowane, dzięki wsparciu z funduszy strukturalnych w tym PO Kapitał Ludzki. Poprzez szkolenia i dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej możliwe będzie może powstrzymanie, a także ograniczenie tego niekorzystnego zjawiska.

Na terenie miasta nie prowadzono dotychczas żadnych sondaży na temat poczucia bezpieczeństwa (jedynie w ankiecie na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji), w związku z czym można jedynie przypuszczać na podstawie opinii uzyskiwanych na zebraniach osiedlowych, jak również indywidualnych spotkań z mieszkańcami. Uzyskiwane w ten sposób dane wskazują,

iz mieszkańcy dostrzegają problem, jednakże nie oceniają całkowicie negatywnie swojego poczucia bezpieczeństwa, oczywiście mogłoby być z pewnością wyżej. Wśród największych zagrożeń wymieniają przestępczość pospolitą oraz chuligaństwo. Na terenie miasta nie odnotowuje się poważniejszych przestępstw - najczęściej dochodzi do włamań. Ważne jednak jest to, że kumulacja zachowań chuligańskich ma miejsce przede wszystkim w rejonach objętych rewitalizacją. W ostatnich latach zrealizowano szereg zadań mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców miasta. Należy do nich m.in. budowa monitoringu wizyjnego miasta obejmująca instalację kamer w tym w centrum miasta i w szkołach. W ostatnich latach obserwujemy systematyczny spadek liczby przestępstw na terenie Międzyrzec Podlaskiego. Nadal niepokój budzi (wyniki ankiet) zagrożenie uzależnieniami (narkomania, pijaństwo, nikotynizm) szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Ważnym problemem, z którym boryka się miasto to patologie społeczne, jednakże, koncentracja uwagi w programie rewitalizacji na obszarach problemowych pozwoli na przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia społecznego pewnych grup, które w wyniku trudnej sytuacji na rynku pracy znalazły się na marginesie życia społecznego. Z przedstawionych danych wynika, że skala udzielanej pomocy społecznej potrzebującym jest niewystarczająca.

Skłania to do poszukiwania środków na zwiększenie tej pomocy, tym bardziej, że w Międzyrzec Podlaskim pomoc charytatywna i organizacji społecznych w tym zakresie nie jest jeszcze dostatecznie rozwinięta.

1.4 Gospodarka – struktura i trendy

Międzyrzec Podlaski jako miasto o charakterze przemysłowym - produkcyjnym, odczuł skutki dostosowania gospodarki rynkowej bardziej, niż inne średnie miasta tej wielkości (Radzyń Podlaski, Parczew, Łosice), gdzie były lub zaczęły powstawać instytucje budżetowe przypisane powiatom, dające wzrost stabilnych miejsc pracy. Stąd obecnie Międzyrzec Podlaski jest miastem o stosunkowo największej stopie bezrobocia w regionie.

Na terenie Międzyrzec Podlaskiego zarejestrowanych jest 1196 podmiotów gospodarczych. Do tej liczby należy doliczyć (ok. 55) działalność gospodarczą nie ewidencjonowaną w bazie PKD w Urzędzie Miasta tj. podmioty zarejestrowane w KRS.

Najsilniejsze branże produkcyjne i główne przedsiębiorstwa to:

- produkcja artykułów spożywczych: Sedar, Lider, Alkowin, Bagiетка, Cukiernia Wójcik, PSS Społem;
- produkcja odzieży: Ipaco, Patex;
- produkcja pasz i koncentratów dla rolnictwa: Wipasz,

- produkcja maszyn, urządzeń i narzędzi: Meprozet, Spółdzielnia Inwalidów Szczecińskiego-Szczotkarska,
- produkcja budowlana: Przedsiębiorstwo Drogowo-Mostowe S.A.,
- transport międzynarodowy: Europtir, Rolbud, Międzynarodowy Transport Drogowy - Krzysztof Barczuk,
- składy, hurtownie: Tesbud, Karpol, Dom - Jerzy Kamiński, Hubar, PHU Wysokiński Sp. z o. o.

1.4.1 Główni pracodawcy

Wśród przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie miasta dominują przedsiębiorstwa prowadzące działalność produkcyjną i handlową oraz usługową. Ponadto znacząca dziedzinę działalności gospodarczej stanowi branża budowlana.

Główni pracodawcy:

- „Sedar” S.A. - zatrudnienie około 335 osób (ubój i eksport drobiu; produkcja wyrobów garmazeryjnych; przerób pierza z drobiu wodnego);
- Spółdzielnia Pracy „Odzież” - zatrudnienie ok. 232 osób (produkcja odzieży głównie dla kontrahentów zagranicznych), obecnie znajduje się w stanie upadłości;
- Przedsiębiorstwo Drogowo-Mostowe Międzyrzec Podlaski S.A. - zatrudnienie ok. 102 osób (umowa na czas nieokreślony) + dodatkowo od 50 do 120 pracowników sezonowych (budowa i remont dróg, produkcja mas bitumicznych);
- Lider ‘SKG - zatrudnienie ponad 500 osób (produkcja i handel wyrobami cukierniczymi),
- „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców - zatrudnienie ok. 68 osób (handel hurtowy artykułami spożywczymi i przemysłowymi, handel detaliczny, produkcja piekarnicza i ciastkarska);
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. - zatrudnienie ok. 80 osób (usługi komunalne, usługi utrzymania czystości i porządku, usługi pogrzebowe);
- Przedsiębiorstwo Mechanizacji Produkcji Zwierzęcej „Meprozet” - zatrudnienie ok. 85 osób (przedmiotem działalności Przedsiębiorstwa jest produkcja maszyn i urządzeń dla rolnictwa na rynek krajowy i na eksport, produkcja konstrukcji stalowych, świadczenie usług w zakresie obróbki metali oraz sprzedaż detaliczna paliw płynnych i gazów technicznych
- markety i dyskonty - Biedronka, Lidl, Stokrotka, Topaz.

Charakteryzując ogólnie przedsiębiorstwa branży spożywczej i produkcji odzieży należy stwierdzić, że prezentują dość dobry poziom technologiczny, co pozwala im na funkcjonowanie w warunkach konkurencji rynkowej. Podobnie można określić poziom Przedsiębiorstwa Drogowo-Mostowego i Nadleśnictwa Międzyrzec - Lasy Państwowe.

Pozostałe przedsiębiorstwa posiadają gorsze zaplecze technologiczne i bez poprawy poziomu techniki i technologii lub podjęcia nowych, nowoczesnych asortymentów produkcji będą miały problemy w utrzymaniu się na rynku - w warunkach niskiej ogólnej koniunktury gospodarczej. Wznowiono produkcję obuwia przez firmę NIK (ok. 60 osób zatrudnionych) - na bazie dawnego „Łukbutu”. Niekorzystnym jest brak większego przedsiębiorstwa budownictwa ogólnego, dla wypełnienia luki po Międzyrzeckim Przedsiębiorstwie Budowlanym.

1.4.2 Podmioty gospodarcze, zatrudnienie w poszczególnych sektorach gospodarki miasta.

W Międzyrzeczu Podlaskim funkcjonują podmioty gospodarcze:

■ przedsiębiorstwa państwowe	1
■ spółdzielnie produkcyjne	4
■ spółki prawa handlowego	53
■ podmioty osób fizycznych	1196
■ w tym jedna spółka z udziałem kapitału zagranicznego: „Sedar” S.A.	

Ubytek zatrudnienia w dużych przedsiębiorstwach miasta, które upadły lub zmniejszyły znacznie zatrudnienie w latach 90-tych, jak: Cerad, Łukbut, Spółdzielnia Inwalidów Szczeciniarsko - Szczotkarska oraz Międzyrzeckie Przedsiębiorstwo Budowlane wypełniają w pewnym stopniu tworzone małe podmioty osób fizycznych. Jednak okres ich znacznego wzrostu na początku lat 90-tych - od 327 w roku 1989 do ok. 900 w roku 1995 minął i od roku 1997 ich liczba utrzymuje się na poziomie - około 1100-1200.

Dokładna liczba zatrudnionych w Międzyrzeczu Podlaskim jest trudna do określenia. Składają się na nią zatrudnieni:

- w przedsiębiorstwach państwowych - dane możliwe do uzyskania,
- w firmach prywatnych średnich i małych - pozyskiwano dane na podstawie wywiadu,
- prowadzący działalność jako podmioty osób fizycznych - liczba podmiotów jest znana, natomiast liczba osób pracujących w poszczególnych podmiotach jest przyjmowana z ryzykiem błędu,
- w instytucjach budżetowych państwowych i samorządowych - dane są możliwe do uzyskania.

Podawane dane w publikacjach urzędów statystycznych nie obejmują wszystkich kategorii zatrudnienia. Łączne zatrudnienie szacuje się na 4900 osób. Zatrudnienie w sektorze prywatnym ok. 70%, w sektorze publicznym ok. 30%.

Struktura zatrudnienia w Międzyrzeczu Podlaskim w 2008 roku wygląda następująco:

- działalność produkcyjna - ok. 36,0% ogółu zatrudnionych
- handel - ok. 19,0% ogółu zatrudnionych

- edukacja - ok. 11,0% ogółu zatrudnionych
- ochrona zdrowia i opieka społeczna - ok. ogółu zatrudnionych. 7,0%
- transport - ok. 6,8% ogółu zatrudnionych
- budownictwo - ok. 10,0% ogółu zatrudnionych
- pozostałe - ok. 10,2% ogółu zatrudnionych

Wykres 3: Struktura zatrudnienia w Międzyrzeczu Podlaskim w roku 2008

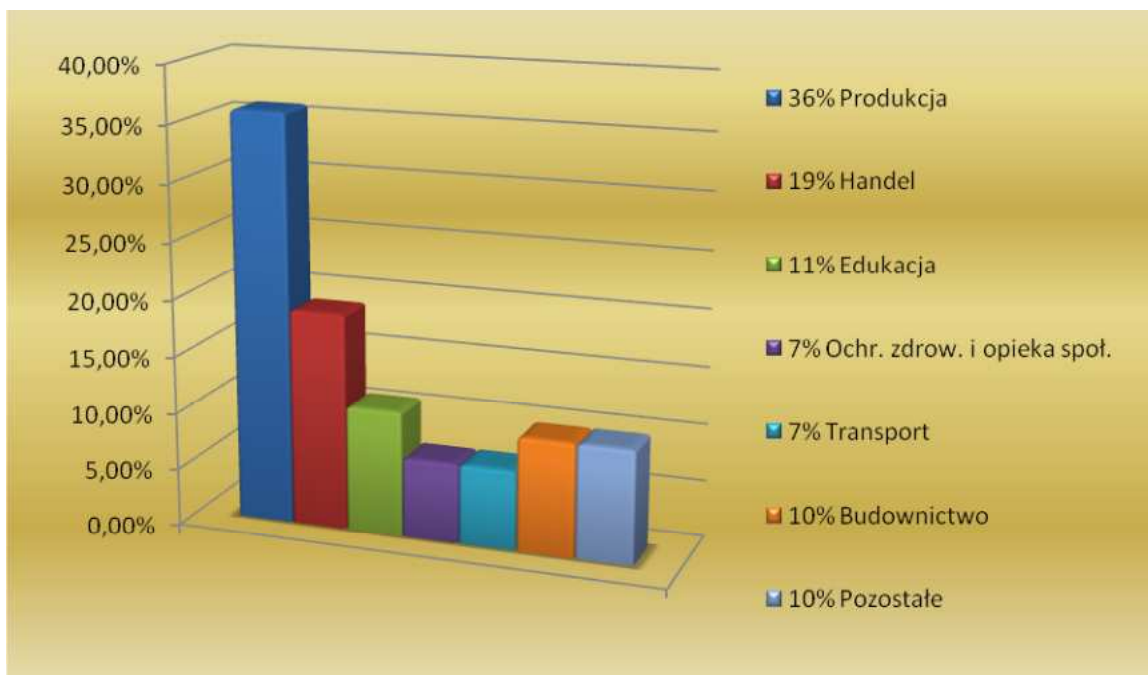

Tabela 9: Zmiana ilości podmiotów gospodarczych osób fizycznych w latach 1999-2008

Rok	1999			2000			2001			2002			2003		
Rodzaj zmiany	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost
Zmiana ilości podmiotów	121	180	-59	112	136	-24	305	219	86	112	129	-17	131	115	16
Ogółem podmiotów	1053			1029			1115			1098			1114		
Rok	2004			2005			2006			2007			2008		

Rodzaj zmiany	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost	zarejestrowano	wykreślono	przyrost
Zmiana ilości podmiotów	112	151	-39	126	127	-1	116	150	-34	156	112	44	134	116	18
Ogółem podmiotów	1075			1074			1040			1176			1188		

1.4.3 Tereny inwestycyjne, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Zgodnie z planem zagospodarowania, wielkość wydzielonych terenów pod inwestycje na terenie miasta Międzyrzec Podlaski wynosi ok. 220 ha, w tym uzbrojonych ok. 20 ha. Promowane są również oferty inwestycyjne, będące własnością przedsiębiorców z terenu miasta. Z myślą o promocji tych terenów została przygotowana i zamieszczona na stronie internetowej www.miedzyrzec.pl oferta inwestycyjna. Sztandarowe tereny inwestycyjne miasta Międzyrzec Podlaski, koncentrują się w czterech obszarach gospodarczych:

Teren inwestycyjny - nowoczesne usługi i produkcja:

- Międzyrzeczka Strefa Nowoczesnych Usług i Produkcji projektowana w północno-wschodniej części miasta (okolice ul. Brzeskiej). Teren pod inwestycje obejmuje 8,8 ha, w tym na dzień dzisiejszy 2,9 ha stanowi własność miasta, wykup pozostałych planowany jest do roku 2010.

Teren inwestycyjny - usługi turystyczne i rekreacyjne:

- Międzyrzeczkie Jeziorka zlokalizowane na Żwirowni przy ul. Zahajkowskiej (kompleksowa oferta inwestycyjna na stronie www.miedzyrzec.pl). Maksymalna dostępna powierzchnia to 11,5128 ha - grunt stanowiący własność Miasta Międzyrzec Podlaski.

Teren inwestycyjny - przemysł, produkcja:

- Teren inwestycyjny przy ul. Kościuszki to 4,76 ha w tym do bezpośredniego zainwestowania 3,4 ha (pozostała część przeznaczona pod budowę Wschodniej Obwodnicy). Obszar produkcji i zaplecza technicznego z przeznaczeniem m.in. na: zakłady przemysłowe, zakłady eksploatacji powierzchniowej, bazy i zaplecza techniczne budownictwa oraz składy, magazyny, hurtownie dla obsługi jednostek produkcji i handlu. Teren uzbrojony z dobrym dojazdem w bliskim kontakcie z linią kolejową. Trwają starania władz miasta o wpisanie Wschodniej Obwodnicy miasta Międzyrzec Podlaski do Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, co zwiększy szanse pozyskania wsparcia na jej budowę.

Teren inwestycyjny - budownictwo mieszkaniowe:

- Teren inwestycyjny przy ul. Grzybowej położony w południowo-wschodniej części miasta w pobliżu ulicy Siteńskiej. W przyszłości planowany jest w sąsiedztwie przebieg obwodnicy wschodniej, który połączy część północną z południową miasta. Wsparcie miasta dla inwestora to przede wszystkim

do minimum zredukowanie czasu załatwiania wszelkich formalności związanych z inwestycją.

- Teren inwestycyjny „Zespół zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami przy ul. Wyszyńskiego”. Z uwagi na duże walory tego obszaru (bliskie sąsiedztwo PKS, kościoła, centrum Miasta, infrastruktura techniczna), opracowany plan miejscowy oraz koncepcję, w/w kwartał jest priorytetowym terenem pod zabudowę jednorodziną z usługami dla Miasta Międzyrzec.

Realizowane przez miasto działania wspierające rozwój przedsiębiorczości polegające na wprowadzeniu zwolnień z podatku od nieruchomości i od środków transportu przynoszą wymierne korzyści. W warunkach obecnego kryzysu gospodarczego międzyrzeccy przedsiębiorcy:

- inwestują, wykupując upadające zakłady i wznawiając produkcję,
- inwestują w nowoczesne technologie,
- wiodący zwiększyli zatrudnienie.

Obniżenie podatku od środków transportu powstało w celu zachęcenia firm leasingowych do lokowania swoich centrów logistycznych w Międzyrzec; kryzys na światowych rynkach finansowych spowodował, że firmy wstrzymały ekspansję na nowe rynki. Pozytywnym aspektem obniżki jest powstrzymanie migracji lokalnych przedsiębiorstw transportowych, pozwalające utrzymać zatrudnienie na naszym terenie. Koncentrując swoje działania na stworzeniu jak najlepszego klimatu gospodarczego, prowadzone są działania zmierzające do zapewnienia inwestorom rzetelnej informacji oraz wszelkiej pomocy przy prowadzeniu inwestycji. W tym celu Międzyrzec Podlaski przystąpił do Programu Partner COI (Centrum Obsługi Inwestora), realizowanego przez samorząd województwa. Dzięki uczestnictwu w projekcie, miasto uzyskało możliwość korzystania z logo „Samorząd dla Inwestora”, jak również zyskało partnera świadczącego pomoc w zakresie obsługi inwestorów, w tym zagranicznych i możliwość umieszczania ofert inwestycyjnych na specjalnie przygotowanej stronie internetowej www.partnercoi.lubelskie.pl.

1.4.4 Zasoby rekreacyjno – turystyczne

Atrakcyjność turystyczna miasta może być oceniana w kontekście wielu elementów, mających istotny wpływ na rozwój turystyki. Do czynników tych należą m.in.: walory turystyczne, stan środowiska naturalnego, dostępność komunikacyjna. Powyższe zestawienie pozwala określić atrakcyjność turystyczną danego obszaru, jest również ściśle związana z oferowanym produktem oraz segmentem turystycznym. Każde z miejsc, pomimo posiadania odmiennych i częściowych walorów, może być atrakcyjne turystycznie dla określonych grup odbiorców. Międzyrzec Podlaski mimo potencjału jaki posiada nie wykorzystuje w pełni szanse jaką daje rozwój sektora turystyki. Niewątpliwie stać się ona może jedną z form wzmacniania lokalnej gospodarki i w przyszłości stanowić podstawę do budowy produktu turystycznego. Niestety, pomimo licznych walorów przyrodniczych i kulturowych, miasto postrzegane jest jako obszar mało atrakcyjny dla amatorów tej formy wypoczynku. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest ciągle niezadowolający

poziom podstawowej infrastruktury, w tym bazy noclegowej i gastronomicznej, stanowiącej filar stworzenia kompleksowej oferty turystycznej i zapewnienia zadowalającej jakości usług. Bazę noclegową miasta stanowią 4 hotele, które łącznie oferują 169 całorocznych miejsc noclegowych. Na terenie miasta, oprócz obiektów świadczących usługi hotelowe funkcjonuje również Szkolne Schronisko Młodzieżowe dysponujące 36 miejscami noclegowymi.

W celu zwiększenia liczby turystów odwiedzających miasto należy dążyć do dalszego rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Nie bez znaczenia jest również promocja walorów turystycznych miasta jak również stworzenie kompleksowej oferty atrakcyjnej dla turystów.

Położenie u zbiegu rzek: Krzna Północna, Południowa, Piszczka i Kanału Wieprz-Krzna stwarza potencjalne możliwości do uprawiania turystyki wodnej, przede wszystkim kajakarstwa. Ze względu jednak na duże zamulenie tych rzek obecnie kajakarstwo i żeglarstwo nie rozwija się. Przeprowadzenie odpowiednich prac, zagospodarowanie infrastrukturą turystyczną oraz szeroka promocja pozwoli w przyszłości wykorzystać ten potencjał. Warto przypomnieć, iż przed laty rzekami ciągnęła się droga spływu kajakowego, co niewątpliwie stanowiło raj dla kajakarzy. Potencjałem, który stwarza doskonałe warunki do rozwoju turystyki wodnej jest zbiornik wodny „Żwirownia”. Niewątpliwie jest to obecnie największa atrakcja turystyczna regionu. Powierzchnia lustra wody „Żwirowni” wynosi 43 ha. Zbiornik przystosowany jest do kąpielii i plażowania, uprawiania wędkarstwa i sportów wodnych. W północnej jego części mieści się molo i plaża, przy części południowej znajduje się przystań żeglarska wyposażona w sprzęt wodny i stacja wędkarska. Przyległy teren doskonale nadaje się do zagospodarowania w niezbędną infrastrukturę turystyczną, której na dzień dzisiejszy brakuje. Obecnie obiekt jest tłumnie odwiedzany przez mieszkańców miasta oraz okoliczną ludność. Po planowanym zagospodarowaniu i realizacji projektu „Międzyrzeckie Jezioro”, może stać się atrakcją turystyczną na skalę regionu.

1.4.5 Identyfikacja problemów

Międzyrzec Podlaski jako miasto o charakterze przemysłowym – produkcyjnym, odczuł skutki dostosowania gospodarki rynkowej bardziej, niż inne średnie miasta tej wielkości (Radzyń Podlaski, Parczew, Łosice), gdzie były lub zaczęły powstawać instytucje budżetowe przypisane powiatom, dające wzrost stabilnych miejsc pracy. Stąd w mieście jest stosunkowo większe bezrobocie niż w regionie. Dla przykładu, Radzyń Podlaski posiada więcej o ponad 500 miejsc pracy w instytucjach budżetowych, od Międzyrzecza – posiadając urzędy państwowe (ZUS, KRUS, Urząd Skarbowy, Sąd, Urząd Statystyczny i inne).

Międzyrzec Podlaski nie wykorzystał jeszcze w znacznym stopniu swoich atutów położenia na skrzyżowaniu międzynarodowych i krajowych dróg E30 i nr 19. Na tych drogach oprócz stacji benzynowych powstało niewiele podmiotów obsługi transportu czy podróżnych, jak: motele, magazyny

i składy, bazy dla postępu i napraw samochodów osobowych i ciągników transportu ciężarowego. Chociaż rozwijająca się firma Tirmet, wypełnia w pewnym stopniu lukę w zakresie tych napraw. Pozostałe usługi rynkowe, jak hotelarstwo

i gastronomia, nie spełniają wymogów dla wsparcia rozwoju miasta wielkości Międzyrzec Podlaskiego. Mimo otwartego w 2009r. Hotelu Hesperus spełniającego wymogi techniczne dla tego typu obiektu, takie zaplecze jest zdecydowanie niewystarczające.

W zakresie gastronomii odczuwa się w mieście brak restauracji oraz kawiarni, chociażby o średnim standardzie dla obsługi gości odwiedzających miasto.

Aktywność gospodarcza mierzona liczbą mieszkańców przypadających na jeden podmiot gospodarczy (dane GUS), która dla Międzyrzec wynosi 8,24% jest niższa od średniej krajowej 9,85% i zdecydowanie niższa od Lublina 11,39%. W tym względzie niekorzystnym czynnikiem jest brak w mieście instytucji i firm usługowych wspierających: transfer technologii, doradztwo marketingowe prowadzących działalność konsultingową, szkolenia i zarządzania wyższych stopni. Jest to tym bardziej ważne w okresie dostosowawczym do wymogów rynku Unii Europejskiej i konkurencji na rynku. Wydaje się, że wyczerpały się podstawowe nisze na lokalnym rynku. Bez ożywienia gospodarki w skali makro lub silniejszych impulsów pozwalających im na wdrożenie nowych technologii i wyrobów, a tym samym na wyjście poza rynek lokalny, nie należy się spodziewać wzrostu ich liczby i wielkości. Szczególnie niekorzystna jest mała liczba tych podmiotów, prowadzących działalność produkcyjną, która byłaby najkorzystniejsza dla miasta ze względu na tworzenie nowych miejsc pracy i strukturę gospodarki.

Zdecydowanie niewykorzystywany jest w mieście potencjał związany z rozwojem turystyki, który może stanowić dominującym źródłem dochodu miasta, i generować nowe miejsca pracy. Międzyrzec nie wykorzystuje (pomimo postępów w ostatnim okresie) w pełni możliwości, jakie daje mu położenie geograficzne, potencjał historyczny i dziedzictwa kulturowego oraz walory turystyczne obszaru, tj. gospodarka związana z turystyką. Stanowiąca atut miasta żwirownia, ze względu na niedostateczne środki finansowe nie była wykorzystywana należycie w celu rozwoju gospodarczego - dopiero od niedawna trwają prace zmierzające do doinwestowania tej swoistej wizytówki miasta. Wciąż jednak potencjał tworzony przez władze oraz partnerów prywatnych nie jest w pełni wykorzystany, brakuje zaplecza organizacyjnego w tym struktur informacyjnych dla turystów (punkt informacji turystycznej, karty turysty), a także działań promocyjnych.

1.5 Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

Przepisami prawnymi regulującymi ochronę środowiska w Polsce są:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 ze zm.), Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody

(Dz. U. z 2004r. Nr 92, poz.880 ze zm.), Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.), Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 251 ze zm.), Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005r. Nr 236, poz. 2008 ze zm.). Dodatkowo Ustawy realizowane są poprzez rozporządzenia i przepisy porządkowe wydawane na podstawie Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Obowiązującym w kraju dokumentem prawnym regulującym zasady planowania przestrzennego w Polsce jest Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (DzU z 2003 r. Nr 80 poz. 717, z późniejszymi zmianami). Ustawa realizowana jest poprzez szereg rozporządzeń wykonawczych oraz odnosi się do szeregu ustaw szczególnych. Ustawa określa:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej,
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczenia terenów na określone cele oraz ustalenia zasad ich zagospodarowania,
- zakres i sposób działania organów planowania przestrzennego,
- reguluje proces sporządzania dokumentacji planistycznej i tryb uchwalania planów.

Za główne cele i zadania planowania przestrzennego w Polsce uznaje się utrzymanie ładu przestrzennego i respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem:

- walorów architektonicznych i krajobrazowych,
- wymagań ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych,
- wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- wymagań ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia,
- walorów ekonomicznych przestrzeni,
- prawa własności,
- potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa,
- potrzeby interesu publicznego.

Planowanie przestrzenne obejmuje zadania i czynności, z których główne to:

- ustalanie przeznaczenia terenu,
- rozmieszczanie inwestycji celu publicznego,
- określanie sposobów zagospodarowania oraz warunków i standardów urbanistycznych zabudowy terenu,
- kształtowanie sposobu wykonywania prawa własności nieruchomości,
- ochrona interesu prawnego osób trzecich.

1.5.1 Uwarunkowania ochrony środowiska

Ochrona środowiska to działanie lub zaniechanie zmierzające do ochrony elementów przyrodniczych: wód, powietrza i gleby, a także krajobrazu, znajdujących się zarówno w stanie naturalnym, jak i zmienionym przez człowieka, celem zachowania lub przywrócenia równowagi przyrodniczej niezbędnej dla egzystencji człowieka.

Ponieważ głównie zasoby naturalne decydują o atrakcyjności turystycznej miasta, istotne jest położenie nacisku na dbałość o te walory. Obecnie główną rolę w tej mierze odgrywa Zakład Segregacji Surowców Wtórnych w Międzyrzeczu Podlaskim. Otwarcie zakładu umożliwiło praktyczne wdrożenie systemu selektywnej zbiórki i segregacji surowców wtórnych, co w sposób całościowy uporządkowało gospodarkę odpadami komunalnymi z maksymalnym ograniczeniem ilości odpadów nieużytecznych. Istotnym elementem tego systemu jest segregacja "u źródła" tzn. przez każde gospodarstwo domowe. Ponadto, władze miasta ustawiły w wielu punktach miasta pojemniki na szkło, papier i plastik, tak poselekcjonowane odpady są przetwarzane w Zakładzie Segregacji Odpadów. W ten sposób uporządkowana gospodarka odpadami niewątpliwie spowoduje racjonalne podejście mieszkańców do zbiórki nieczystości, a takie zagospodarowanie odpadów przyczyni się do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska w regionie. Ważną rolę pełni również oczyszczalnia ścieków o przepustowości 2500 m³/dobę. Kolejnym krokiem miasta w stronę polepszenia ochrony środowiska są planowane lub realizowane inwestycje w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej i wodociągów. Obecnie prawie 90% ludności Międzyrzecza korzysta z systemu kanalizacji – co jak na tak małe i niezamożne miasto należy uznać za sukces. Konieczne są jednak dalsze, sukcesywne prace w tym kierunku. Międzyrzec nie posiada kanalizacji burzowej zgodnej z wymogami Unii Europejskiej. Jej modernizacja planowana jest po skanalizowaniu wszystkich budynków mieszkalnych. Miasto, z uwagi na brak dużych zakładów przemysłowych należy do miast o małym zanieczyszczeniu powietrza. Głównymi źródłami zanieczyszczenia są: Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (ogrzewa 50% ogółu mieszkań), piece opalane węglem i drewnem (35% mieszkań) oraz spaliny samochodowe. Kanał Wieprz – Krzna stanowi istotny problem w zakresie regulacji poziomu wód gruntowych na Lubelszczyźnie. Liczy on 142 km długości, a zasięg jego oddziaływania sięga blisko 5,4 tys. km². Jego budowa doprowadziła do zmiany dynamiki odpływu oraz warunków retencjonowania wody, w wyniku, czego wystąpiły takie uboczne skutki jak: eutrofizacja i mineralizacja jezior i torfowisk, zanik mokradeł, postępujące zubożenie gatunkowe zbiorowisk roślinnych i zespołów zwierzęcych. Wprawdzie negatywne skutki oddziaływania kanału występują przede wszystkim w jego południowej części (ujście do Wieprza), to jednak zagrożenie obniżenia poziomu wód w okolicach Międzyrzecza wciąż istnieje. Szkodliwość Kanału Wieprz-Krzna ma tym większe znaczenie, gdyż woj. lubelskie jest jednym z najmniej zasobnych w wodę regionem naszego kraju. Na terenie miasta nie znajdują się obszary chronione NATURA 2000.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015 w odniesieniu do art. 49 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa o ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z dnia 7 listopada 2008 r.) przewiduje działania inwestycyjne w postaci:

- Budowa wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną przy rzece Krzna,
- Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego Etap I,
- Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzecu Podlaskim,
- Remont budynku, wjazdu i placu parkingowego przy ul. Radzyńskiej,
- Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Krzna ,
- Rewitalizacja i Rewaloryzacja Zespołu Pałacowo-Parkowego4,
- Rewitalizacja zabytkowego centrum miasta-przebudowa Skweru AK,
- Modernizacja Miejskiego Ośrodka Kultury w Międzyrzecu Podlaskim,
- Budowa hali sportowej z zapleczem przy Gimnazjum Nr 1 w Międzyrzecu Podlaskim,
- Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Międzyrzecu Podlaskim,
- Budowa wioski tematycznej,
- Zagospodarowanie terenu (po dawnej kopalni żwiru) rekreacyjno-turystycznego "Międzyrzeckie Jezioro",
- Budowa mieszkań socjalnych na terenie przy ul. Kusocińskiego.

Wszystkie wymienione powyżej działania inwestycyjne zgodne są ze Strategią Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2008-2015, Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Miasta Międzyrzec podlaski na lata 2009-2015 oraz Miejskowym Planem zagospodarowania Przestrzennego

W/w działania inwestycyjne uwzględniają elementy dotyczące realizacji założeń zrównoważonego rozwoju oraz wdrażania prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska a przede wszystkim :

- zmniejszenie emisji ciepła w budynkach poprzez termomodernizację,
- wprowadzanie rozwiązań w dziedzinie energii odnawialnej.

Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań.

Ze względu na skalę i charakter planowanych i możliwych do realizacji działań, prawdopodobne jest czasowe wystąpienie, niekorzystnych, lecz w pełni odwracalnych zjawisk, które mogą niekorzystnie oddziaływać na środowisko (np. zwiększona emisja hałasu powodowana przez pracujący sprzęt i maszyny budowlane).

Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

Miasto Międzyrzec Podlaski, leży w odległości ok. 60 km od najbliższej granicy państwowej. Z tego względu oraz biorąc pod uwagę charakter, rodzaj i skalę działań objętych niniejszym dokumentem, prawdopodobieństwo oddziaływań transgranicznych nie występuje.

Działania przewidziane projektem mogą oddziaływać jedynie lokalnie i krótkoterminowo na etapie realizacji. Realizacja żadnego z projektów, nawet w

tym samym czasie, nie będzie powodować kumulowania się negatywnych efektów.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

Poza krótkotrwałymi i lokalnymi zagrożeniami, które mogą wystąpić podczas realizacji każdej inwestycji, (wypadek przy pracy, wycieki paliw i płynów eksploatacyjnych z maszyn i urządzeń), nie przewiduje się wystąpienia zagrożeń dla ludzi ani środowiska. Po zrealizowaniu, inwestycje, zgodnie ze swoim charakterem, będą korzystanie wpływać na poziom życia i bezpieczeństwo mieszkańców.

Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu.

Przewidziane do realizacji inwestycje nie znajdują się ani nie sąsiadują z obszarami o szczególnych właściwościach naturalnych.

Na terenach sąsiadujących z planowanymi inwestycjami mogą znajdować się obiekty uznawane za zabytki chronione, wpisane do rejestru i ewidencji zabytków województwa lubelskiego (Obszary: A1 - Układ urbanistyczny m. międzyrzec podlaski: Stare Miasto wraz z siecią ulic i placów, skalą zabudowy miejskiej i sylwetą miasta w granicach: ul. Zarówie, wzdłuż rzeki Krzny, ul. Pocztowa, ul. Warszawska, ul. Wiejska, A2 - Zespół Pałacowo-Parkowy w Międzyrzec Podl. wraz z nast. obiektami w jego obrębie: PAŁAC, GORZELNIA, STAJNIA, I WOZOWNIA, OFICYNA PAŁACU CZARTORYSKICH, WIEŻA PAMIĄTKOWA „BASZTA” po pałacu Potockich, KAPLICZKA mur. oraz PARK w granicach oznaczonych na załączonym planie” oraz ”budynek spichlerza (w granicach ścian zewnętrznych), usytuowany na działce nr 243/12” (BP A/121) ul. Lubelska 45). W związku z powyższym w takim przypadku ewentualne projekty budowlane będą uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie, a wykonywane prace budowlane będą prowadzone pod jego nadzorem. Ponadto wykonawcy robót w przypadku natrafienia na przedmioty posiadające cechy zabytku powinni powiadomić o tym fakcie Burmistrza Miasta Międzyrzec Podlaski i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Na terenie Miasta Międzyrzec Podlaski znajdują się trzy pomniki przyrody (drzewa) rosnące na terenach objętych ochroną konserwatorską (zespół

pałacowo-parkowy, plebania kościoła św. Mikołaja, centrum miasta) oraz użytek ekologiczny „Stawy”.

Wszelkie prace budowlane związane z realizacją planowanych inwestycji, mogą dotyczyć wyłącznie pomników przyrody i będą prowadzone w sposób zapewniający zachowanie tych obiektów – drzewa objęte ochroną zostaną właściwie zabezpieczone.

Najbliżej położonym obszarem wchodzącym w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 jest Dolina Liwca oddalona o ok. 17 km od Miasta Międzyrzec Podlaski.

W związku ze znacznym oddaleniem brak jest jakiegokolwiek oddziaływania na elementy środowiska przyrodniczego NATURA 2000.

Lokalny Program Rewitalizacji poprzez zawarte w nim zamierzenia inwestycyjne ukierowany jest na poprawę stanu środowiska miasta Międzyrzec Podlaski przy zachowaniu zasady równoważonego rozwoju i szczególnego traktowania terenów i obiektów o ponadprzeciętnej wartości przyrodniczej i kulturowej. Inwestycje zawarte w dokumencie charakteryzują się na ogół niewielką skalą, w większości nie kwalifikują się do oceny oddziaływania na środowisko (co zostało już stwierdzone w wypadku projektów realizowanych, bądź można to wstępnie stwierdzić na podstawie analizy ich podstawowych parametrów). Materia, jakiej dotyczy dokument oraz obszar jego obowiązywania przesądzą o rodzaju zadań, które potencjalnie mogą się w nim znaleźć – podobnie jak inwestycje już wpisane do projektu nie będą to przedsięwzięcia ryzykowne dla środowiska. Jednakże, z uwagi na zamiar pozyskiwania środków UE na dofinansowanie ich realizacji, a także ze względu na zasadę ostrożności inwestycje te w większości będą poddawane procedurze weryfikacji. Umożliwi to podjęcie działań, które mogłyby choćby potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko, bez uprzedniej oceny dokonanej przez właściwe organy publiczne czy bez udziału społeczeństwa. Ponadto trzeba podkreślić, że tylko pewna część wskazanych w dokumencie projektów doczeka się realizacji (czy pełnej realizacji) – ich wdrożenie uzależnione jest od pozyskania środków (które są bardzo ograniczone w zestawieniu z potrzebami w tym zakresie). Niektóre z działań będą realizowane niezależnie od pozyskania środków z uwagi na swoją nieodzowność (termomodernizacja budynków mieszkalnych, budowa chodników i infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo na drogach) jednak nie są to przedsięwzięcia uciążliwe ani oddziaływujące negatywnie na środowisko na etapie eksploatacji. Reasumując, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego projektu dokumentu w ocenie podmiotu przygotowującego nie jest konieczne.

1.5.2 Własność gruntów i budynków

Własności gruntów na terenie Miasta Międzyrzec Podlaski przedstawiony został na załączniku nr 2.

1.5.3 Granice strefy konserwatorskiej

1. Obszar centrum historycznego zabudowy usługowo-mieszkaniowej położony w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej obejmujący zarys miasta średniowiecznego z zachowaną tkanką urbanistyczną i najcenniejszymi zabytkami architektury sakralnej wpisanymi do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Cały obszar Starego Miasta znajduje się w strefie bezpośredniej ochrony konserwatorskiej - obejmuje obszar o najwyższych walorach historycznych i kulturowych zachowanych w ukształtowaniu przestrzennym miasta.

Układ urbanistyczny m. międzyrzec podlaski: Stare Miasto wraz z siecią ulic i placów, skalą zabudowy miejskiej i sylwetą miasta w granicach: ul. Zarówie, wzdłuż rzeki Krzny, ul. Pocztowa, ul. Warszawska, ul. Wiejska (wg załącznika mapowego). A/673.

2. Zespół Pałacowo-Parkowy w Międzyrzec Podl. wraz z nast. obiektami w jego obrębie: PAŁAC, GORZELNIA, STAJNIA, I WOZOWNIA, OFICYNA PAŁACU CZARTORYSKICH, WIEŻA PAMIĄTKOWA „BASZTA” po pałacu Potockich, KAPLICZKA mur. oraz PARK w granicach oznaczonych na załączonym planie” oraz ”budynek spichlerza (w granicach ścian zewnętrznych), usytuowany na działce nr 243/12” (BP A/121) ul. Lubelska 45.

Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzec Podlaskim usytuowany jest przy ul. Lubelskiej. Został założony w I połowie XVII wieku na tzw. Nowym Mieście. Na przestrzeni lat Zespół ulegał licznym przeobrażeniom, na które niebagatelny wpływ mieli kolejni jego właściciele, wywodzący się ze znanych rodów: Tęczyńskich, Daniłowiczów, Sieniawskich, Denhoffów, Czartoryskich, Potockich oraz pracujący dla nich wybitni architekci tacy, jak Christian Piotr Aigner, Franciszek Maria Lanci, Antoni Dygat.

Zachodzące zmiany dotyczyły zarówno pałacu, jak i parku. Pałac pierwotnie drewniany, wzniesiony w XVII wieku dla Tęczyńskich w pobliżu Krzny Południowej, przy obszernym dziedzińcu, otoczony był ogrodem w stylu szachownicowego otwartego.

W 1704 r. dobra międzyrzeckie przejęła Elżbieta Sieniawska i powierzyła modernizację ogrodów Janowi Baptyście Kendlowi. Prace przy realizacji tego zamierzenia trwały do 1723 r., dając w rezultacie założenie barokowe o bogatym wystroju, z obszernymi boskietami i systemem kanałów zasilanych wodami rzek: Krzny i Zny. Główny szkielet tej kompozycji przetrwał do naszych czasów (ok. 300 lat) i świadczy zarówno o statusie społecznym dawnych właścicieli oraz wysokim poziomie sztuki ogrodniczej. Ówczesny pałac międzyrzecki oraz tamtejsze ogrody robiły duże wrażenie na współczesnych i były szeroko znane. Ogrody międzyrzeckie były prowadzone fachowo, a produkowany tu materiał roślinny był kupowany przez wielu magnatów rozbudowujących w XVIII wieku swoje rezydencje.

Kolejne kataklizmy dziejowe doprowadziły do zniszczenia budowli drewnianej. Na początku XIX w. dobra międzyrzeckie otrzymał Konstanty

Czartoryski. Dla niego, w obrębie istniejącego wcześniej dziedzińca – nieco bardziej na północ wybudowany został w latach 1802-1805, murowany piętrowy pałac wg projektu Ch. P. Aignera. Dokonano wówczas stosownych zmian w jego najbliższym otoczeniu. Utrzymano pierwotny system alei, modyfikując układ wodny.

Za Czartoryskich nastąpiła rozbudowa Zespołu. Na południe od wielkich stawów utworzono tzw. „dziką promenadę” z umiejętnie włączoną do kompozycji rzeką Zną.

Konstanty Czartoryski po stracie żony przeniósł się do Wiednia, a w 1844 r. sprzedał dobra międzyrzeckie Elżbiecie i Augustowi Potockim (właścicielom Wilanowa). Dla nich to F. M. Lanci zaprojektował pałac w stylu willi włoskiej, sytuując go na wschód od pierwotnego dziedzińca (na osi grobli między wielkimi stawami wschodnim i środkowym) i kształtując przy nim nowy dziedziniec.

Jednocześnie pierwotny dziedziniec honorowy, związany z dwoma pierwszymi pałacami przekształcono w część gospodarczą, podporządkowaną działalności młyna parowego, w murach którego znalazły się resztki pałacu Aignera. Po 1860 roku młyn zamieniono na gorzelnię i winiarnię, przy których pojawiły się nowe budynki gospodarcze.

W parku utrzymano pierwotny szkielet kompozycji znacznie upraszczając wystrój wnętrz, nadając im charakter krajobrazowy.

Pałac projektu Lanciego spalony został przez Niemców podczas pacyfikacji Międzyrzecza w listopadzie 1918 r.

Istniejący obecnie pałac o powierzchni zabudowy 898 m² to realizacja z lat 30-tych XX wieku, wg projektu Antoniego Dygata. Piętrowy korpus główny wzniesiono na planie prostokąta przykrytego czterospadowym dachem. Od wschodu, przylega do niego piętrowe, nieco niższe, skrzydło kuchenne, na planie litery L. Główne wejście umieszczono od północy w osiowo usytuowanym ryzalicie. Od strony południowej znajduje się zejście do ogrodu przez taras osłonięty od wschodu i zachodu dwoma parterowymi, mocno wysuniętymi ryzalitami. Przed II wojną światową jeden z ryzalitów pełnił funkcję oranżerii z centralnie usytuowaną fontanną. Elewacja budynku jest dość surowa, zredukowane do minimum podziały horyzontalne zastąpiono pionowymi płycinami podkreślającymi podział okien, narożniki korpusu głównego oraz wejście główne zaakcentowano podwójnymi boniowanymi pilastrami. Na uwagę zasługuje zachowany w części wystrój wnętrz i charakter budynku, jako przykład połączenia „stylu polskiego” z wczesnym modernizmem oraz fakt, iż wiek XX był okresem, w którym rzadko wznoszono obiekty rezydencjonalne.

Charakterystyczne dla Zespołu jest to, że za każdym razem pałac sytuowany był w nowym miejscu, z uwzględnieniem pierwotnej kompozycji ogrodu regularnego.

Wśród najstarszych elementów parku, zachowanych z kompozycji XVII i XVIII-wiecznej, na wyróżnienie zasługuje układ dróg i alei, który jest czytelny do dnia dzisiejszego. Układ ten stanowią m.in. aleje kasztanowcowe i lipowe, w których zachowały się fragmenty XVIII-wiecznych/dawnych nasadzeń. Na

uwagę zasługują też dobrze zachowane, pełne uroku aleje grabowe, wchodzące niegdyś w skład tzw. „dzikiej promenady”. „Dziką promenadą” nazywano, dziś już nie istniejący, las świerkowo – wiązowy o gęstym podszyciu leszczyny, jałowca i paproci. Jej południowo-zachodni narożnik odcięto nasypem kolei żelaznej Warszawa – Terespol w latach sześćdziesiątych XIX w. Roślinność „dzikiej promenady” wycięto w okresie międzywojennym, pozostawiając jedynie dwie aleje grabowe. Przedłużeniem opisanych wyżej alei grabowych są istniejące do dziś, a pochodzące z przełomu XVIII i XIX w. groble dzielące wielkie stawy, obsadzone obustronnie strzyżonymi szpalerami grabów. Wnętrza parku zawierają stosunkowo dużo drzew okazałych, pochodzących z kolejnych faz rozwojowych. Są to, np.: położone na zachód od pałacu: dwie sztuki jesionów, kasztanowiec i lipa o obwodach pni przekraczających 310 cm, wiązy obok pałacu o obwodach pni od 314 cm do 380 cm, lipy i kasztanowce w alei północ – południe (od ul. 3 Maja do ul. Strażackiej) o obwodach pni od 220 cm do 320 cm, czy też jesion pomnikowy usytuowany w pobliżu ogrodzenia Zespołu od strony ul. Lubelskiej o obwodzie pnia 482 cm. W składzie gatunkowym drzew rosnących na terenie Zespołu występują głównie gatunki rodzime. Udział egzotów, wśród których są: sosna czarna, świerk kłujący, jesion pensylwański, jest niewielki. Wśród roślinności niskiej obserwowano m.in.: kosaciec błotny, kaczeńce, białe i żółte zawilce, fiołki, tatarak, pałkę wodną, trzciny, ziarnopłon wiosenny.

Łączna długość ciągów komunikacyjnych na terenie Zespołu wynosi ponad 4500 m. Istotnym elementem kompozycyjnym, związanym z alejami jest układ wodny pochodzący z przełomu XVIII i XIX w., w tym:

trzy sadzawki o łącznej powierzchni 0,75 ha, usytuowane na północnym brzegu rzeki Zny;

dolny odcinek rzeki Zny, zachowany między wielkimi stawami i sadzawkami, a mający ujście do Krzny;

trzy wielkie stawy o łącznej powierzchni 6,15 ha, usytuowane na południowym brzegu rzeki Zny;

sadzawka o powierzchni 0,2 ha, okresowo bez wody, między pierwotnym dziedzińcem a Krzną Południową.

Przecięcie nasypem kolejowym biegu rzeki Zny w latach 60-tych XIX w., a następnie przeprowadzone już w XX w. osuszenie bagien związanych z doliną Krzny, spowodowało obniżenie poziomu wód gruntowych również na terenie Zespołu. Przyśpieszyło to proces sukcesji, szczególnie widoczny w obrębie wielkich stawów, porośniętych obecnie naturalnym zbiorowiskiem olsu.

Należy zaznaczyć, że Zespół Pałacowo-Parkowy w Międzyrzecu Podlaskim to nie tylko pałac i park, ale również zabudowania towarzyszące, z których część, istnieje do dnia dzisiejszego, np.: budynek stajni z wozownią, gorzelnia, spichlerz, oficyna związana z pałacem proj. Lanciego, wieżyczka pamiątkowa po pałacu Potockich tzw. „baszta”, kapliczka św. Floriana.

Na szczególną uwagę wśród obiektów wchodzących w skład zespołu zasługuje spichlerz projektu Franciszka Marii Lanciego wzniesiony w drugiej połowie XIX w, jako murowany dwukondygnacyjny budynek z poddaszem.

Obiekt posiada ciekawą konstrukcję drewnianych stropów i więźby dachowej ze zdobionymi krokwiami w okapie. O funkcjach magazynowych świadczy zachowany we wnętrzu element konstrukcji dźwigu z drewnianym kołem i umocowany w szczycie budynku żuraw. Spichlerz nawiązuje swoim stylem, proporcjami, bryłą oraz detalem do charakterystycznej zabudowy toskańskich willi.

W chwili obecnej teren Zespołu pałacowo-parkowego w Międzyrzecu Podlaskim zawiera elementy pochodzące z różnych okresów historycznych i z różnych etapów rozwoju kompozycji, co stanowi o niepodważalnym uroku tego miejsca.

Aktualna łączna powierzchnia terenu znajdującego się w obrębie Zespołu to 29,78 ha. Obecnie nieruchomości wchodzące w skład Zespołu są w posiadaniu wielu właścicieli. Jednym z nich jest Miasto Międzyrzec Podlaski, które jest właścicielem 18,2144ha.

W uznaniu wysokich wartości historycznych, przyrodniczych i artystycznych, w 1982 roku, park wraz z pałacem oraz budynkami stajni z wozownią, gorzelnia, oficyna pałacu, wieżyczka pamiątkowa „baszta” po pałacu Potockich, kapliczka, jako Zespół Pałacowo - Parkowy w Międzyrzecu Podlaskim, został wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod numerem A/121.

Taka zielona enklawa z kilkusetletnią tradycją, jaką jest Zespół pałacowo-parkowy w Międzyrzecu Podlaskim, usytuowany przy jednej z głównych ulic Miasta, w miejscu nieodległym od centrum, łatwo dostępnym, stanowi idealną zachętę do odwiedzin dla mieszkańców i gości poszukujących wytchnienia na łonie natury, bez konieczności odbywania dalekich podróży.

3. Zespół kościoła p.w. św. Mikołaja, ul. Kościelna

Głównym elementem zespołu jest kościół rzymsko-katolicki, p.w. św. Mikołaja, erygowany w 1477 r. jako pierwsza świątynia murowana w stylu gotyckim na obszarze Międzyrzeca. Po pożarze przebudowany zostaje w latach 1753-56, otrzymując cechy stylu barokowego. W latach 1802-1811 ponownie przebudowany wg projektu architekta Christiana Piotra Aignera, uzyskując widoczną do dziś klasycystyczną fasadę parawanową nawiązującą do kościoła św. Anny w Warszawie. Kościół ma układ bazylikowy, trójnawowy, z prezbiterium. Wnętrze kościoła skrywa sklepienie krzyżowe wsparte na sześciu filarach. W ołtarzu głównym znajdują się obrazy wielkoformatowe ze szkoły malarskiej Czechowicza, przypisywane Smuglewiczowi. Z lewej strony znajdują się prezbiterium renesansowe i epitafium księcia Piotra Zbaraskiego wykonane w 1586 r. Ołtarze boczne zdobią obrazy z XVIII i XIX wieku, autorstwa m.in.: Hadziewiczza, Buchbindera, Mullera, Hulewicza. Na budynku i wewnątrz znajdują się pamiątkowe tablice, wmurowane ku czci zasłużonych księży.

W skład zespołu wchodzi również inne ważne i interesujące obiekty: dzwonnica późnobarokowa, (murowana ok. 1747 r.), kapliczka (mur. 1753-56 r.), brama i mur cmentarny przy kościele (mur. 1905 r.), plebania (mur. pocz. XX w.) wraz z budynkiem gospodarczym (mur. I poł. XIX w.), dawny wikariat

(mur. 1874 r.). Na szczególną uwagę zasługuje budynek dawnej szkoły parafialnej projektu włoskiego architekta Franciszka Marii Lanciego, powstały w latach 1850-1851 r. w stylu willi tokańskiej. Budynek postawiono na rzucie litery L, przykryty jest dachami dwuspadowymi z filarami i sygnaturką w szycie wyższej części. Budynek ten o prostej formie i wyważonych proporcjach wpisuje się swym charakterem w nurt architektury romantycznej XIX w.

4. Zespół kościoła p.w. św. Piotra i Pawła, ul. Lubelska

Na zachód od rynku staromiejskiego, za rzeką Krzną, znajduje się Nowe Miasto, którego najważniejszymi elementami przestrzennymi są zespół pałacowo-parkowy wraz z zespołem kościoła p.w. św. Piotra i Pawła. Kościół ten wzniesiono w latach 1772-74, kosztem Augusta Czartoryskiego. Pierwotnie pełnił funkcję murowanej cerkwi greko-katolickiej, a od 1918 r. jest świątynia katolicka.

Obiekt wymurowano z cegły, a założony został na planie prostokąta z trójboczną absydą. Ma urokliwe, jednonawowe, salowe wnętrze, poprzedzone kruchtą z dwoma pomieszczeniami po bokach. Zwieńczeniem tego są sklepienia kolebkowe na gurtach z lunetami. Ściany wnętrza, jak i elewacji, podzielone zostały lizenami podpierającymi belkowanie z gzymsem wieńczącym. Zwarta bryła kościoła przykryta została dachem dwuspadowym, nad absydą zastosowano dach namiotowy. Fasada główna oraz elewacje świątyni wraz z dzwonnica i murem cmentarnym posiadają cechy stylu neobarokowego i klasycystycznego.

5. Zespół kościoła p.w. św. Józefa, Plac Jana Pawła II

Oś kompozycyjną i widokową od ulicy Lubelskiej, tuż przy wlocie, zamykają w południowo-wschodniej pierzei rynku staromiejskiego zabudowania parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa Oblubieńca.

Historia świątyni sięga XVI w., kiedy to Jan i Zofia Daniłowiczowie w roku 1564 ufundowali pierwszą drewnianą cerkiew unicką p.w. św. Mikołaja. W latach 1782-84 na miejscu starej drewnianej cerkwi, kosztem ks. Adama Czartoryskiego, wzniesiono nową, murowaną. W roku 1874 została zmieniona na cerkiew prawosławną. Od roku 1918 po dzień dzisiejszy świątynia należy do zespołu budynków parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa Oblubieńca. Ostatecznie kościół ten uzyskał szatę neobarokową. Murowany na rzucie prostokąta z prezbiterium zamkniętym trójbocznie i dwoma kaplicami po bokach, przykryty dachem dwuspadowym. Wnętrze kościoła salowe; nawa główna, prezbiterium i kaplice tej samej wysokości zakończone są płaskim stropem z fasetkami. Elewacje kościoła artykułowane są lizenami; fasada główna jest jednoosiowa, zwieńczona tympanonem i spływami zakończonymi obeliskami. Wnętrze świątyni, o łagodnym i ciepłym charakterze, wzbogacono trzema obrazami pochodzącymi z XVII w. w stylu rokoko. Na uwagę zasługują również witraże z początku XX w.

W skład zabytkowego kompleksu wchodzi również: murowana brama (1923 r.) wraz z dawnym ogrodzeniem cmentarnym (1783 r.), stanowiące pierzeje rynku

staromiejskiego, dzwonnica murowana (1923 r.), plebania, dom służby kościelnej wraz z organistówką.

6. Cmentarz rzymsko-katolicki z kaplicą cmentarną p.w. św. Rocha, ul. Brzeska
Wyruszając z centrum miasta dawnym traktem brzeskim na wschód, napotkać można sąsiadujące ze sobą dwie nekropolie: cmentarz rzymsko-katolicki oraz żydowski kirkut.

Cmentarz grzebalny założony został w 1807 r., a wraz z nim wzniesiona została w części centralnej drewniana kaplica p.w. św. Rocha. W 1839 r. na miejscu starej kaplicy zbudowano nową, murowaną a w 1885 r. zmieniono jej funkcję na dom przedpogrzebowy dla wyznawców prawosławia i katolików.

Murowana z cegły kaplica p.w. św. Rocha posadowiona została na rzucie ośmioboku. Ma jednoprzestrzenne, centralne wnętrze, przykryte dachem namiotowym z czworoboczną sygnaturką, oświetlone okrągłymi okulusami. Na cmentarzu odnaleźć można przykłady najstarszych nagrobków w mieście. Znajduje się tu nagrobek rodzinny Eichlerów, pomnik amerykańskiego lotnika zestrzelonego podczas II wojny światowej, a także zbiorowa mogiła żołnierzy Polskiej Organizacji Wojskowej, którzy 16 listopada 1918 roku polegli, walcząc o wyzwolenie miasta – tzw. Krwawe Dni Międzyrzecza.

7. Cmentarz żydowski-kirkut, ul. Brzeska

Obecny kirkut powstał w roku 1810. Do dnia dzisiejszego stanowi on świadectwo historii miasta jako miejsca wielu kultur i wyznań. Na cmentarzu odnaleźć można rzadko spotykane żeliwne macewy. Znajdują się tu również zbiorowe mogiły Żydów pomordowanych w latach 1942-43 podczas likwidacji międzyrzeckiego getta. Część zachowanych kamiennych macew wmurowana została w parkan cmentarny.

8. Zespół poczty konnej, ul. Warszawska 34

Powstanie budynków poczty w Międzyrzeczu datuje się już na I ćw. XIX w. W 1823 r., na mocy porozumienia zarządcy dóbr Międzyrzeckich Leonarda Godlewskiego i sekretarza generalnego Dyrekcji Generalnej Poczty Królestwa Polskiego Karola Widulińskiego, powstał zespół trzech obiektów, składający się z centralnie usytuowanego budynku poczty oraz budynków powozowni i stajni ulokowanych po obu stronach. Całość założenia dopełniał wybrukowany dziedziniec-podjazd z parkanem. Budynki wzniesiono parterowe w stylu klasycystycznym z dachami spadzistymi czterospadowymi. Obiekty charakteryzuje powściągliwa artykulacja elewacji z profilowanym gzymsem wieńczącym obiegającym budynki.

Zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

STREFA „SC-I”: OBSZAR CENTRUM HISTORYCZNEGO

Wyznacza się obszar centrum miasta SC-I – centrum historycznego, określony na załączniku mapowym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Obszar centrum powinien być objęty sukcesywną rewaloryzacją, opartą o plan zagospodarowania przestrzennego w szczegółowej skali (1:1000 lub 1:500) w celu podniesienia jego atrakcyjności funkcjonalnej, przestrzennej i kulturowej.

W obszarze centrum obowiązuje priorytet lokalizacji usług centro-twórczych z zakresu: kultury, administracji, organizacji społecznych, ochrony zdrowia, finansów i ubezpieczeń, nauki, turystyki i wypoczynku, łączności, handlu, gastronomii, hoteli, itp., o znaczeniu ogólnie - miejskim. Budynki mieszkalne powinny mieć w części funkcje usługowe, dotyczy to zwłaszcza budynków nowych.

Wobec wszystkich budynków nowych i przebudowywanych w rejonie centrum stosuje się podwyższone wymagania jakości architektury i wykonawstwa. Dotyczy to także zagospodarowania terenów, małej architektury, itd.

W obszarze centrum wprowadza się priorytet ruchu pieszego. Ruch kołowy powinien być ograniczony rygiem ruchu uspokojonego. W planie szczegółowym (planie rewaloryzacji) należy wskazać ciągi ruchu wyłącznie pieszego.

Wyznacza się następujące rejony kulminacji centrum w jego obszarze:

- Rynek Główny – Plac Jana Pawła II,
- Plac u zbiegu ulic J. Piłsudskiego i Warszawskiej,
- Plac kościoła św. Mikołaja,
- Nowy plac – obecny dworzec PKS,
- Ciągi ulic: Warszawska – Brzeska,
- Ciągi ulic: Kościelna – J. Piłsudskiego.

W rejonach kulminacji centrum wymagania funkcjonalne, przestrzenne i kulturowe zostają podwyższone.

Fragment bulwaru nadrzecznego w obszarze centrum powinien spełniać wymagania stawiane zarówno centrum, jak i zabudowie bulwarowej. Zakłada się, że będzie to kulminacyjny odcinek bulwaru o podwyższonych wymaganiach.

STREFA „SC-II”: OBSZARY I CIĄGI ŚRÓDMIEJSKIE

W granicach miasta poza obszarem centrum wyznacza się następujące obszary i ciągi śródmiejskie:

- Zespół pałacowo-parkowy,
- Plac przed dworcem PKP,
- Plac wejściowy do kompleksu rekreacyjnego „Żwirowni”,

- Ciąg ulicy Lubelskiej – od Rynku Głównego do Zespołu pałacowo–parkowego,
- Ciąg ulicy Partyzantów – od ulicy Pocztovej do kompleksu „Żwirowni”,
- Ulica Zamczysko – od Rynku do Zespołu pałacowo–parkowego (centrum parku) – jako ciąg pieszy,
- Ciągi bulwarowe – wzdłuż rzeki Krzny i częściowo Piszczki, w tym:
 - ciąg północny – bulwar Starego Miasta,
 - ciąg południowy – bulwar Nowego Miasta.

Wobec obszarów i ciągów śródmiejskich stosuje się w zasadzie analogiczne wymagania jak dla obszaru centrum.

Szczególną rolę w nowej strukturze miasta powinny pełnić obszary bulwarowe – „otwierające” miasto na doliny rzeczne, zwiększające obszar śródmiejski miasta i jego funkcje rekreacyjne. Poprzez obszar bulwarowy należy rozumieć zabudowę mieszkaniowo–usługową, z dużym udziałem funkcji rekreacyjnej oraz bulwar rekreacyjny (szeroki ciąg pieszy, ciąg rowerowy, ew. ulicę jezdnią o ograniczonym ruchu) w oparciu o zielenie parkową. Tereny te powinny być zaprojektowane i zrealizowane z uwzględnieniem ich rangi i funkcji w mieście. Wskazane jest objęcie ich projektami konkursowymi.

Szczególną rangę w strukturze miasta powinien mieć obszar Żwirowni, jako zespół rekreacyjny o funkcji ponad-miejskiej. Pozostaje on poza obszarem śródmieścia, ale powinien być z nim ściśle powiązany placem wejściowym, odpowiednio eksponowanym.

Całość obszarów i ciągów śródmiejskich powinna być powiązana funkcjonalnie i przestrzennie z obszarem centrum, tworząc łącznie strefę centralną miasta. Powinny to być powiązania ciągami usług i ruchu pieszego oraz odpowiednio rozmieszczonymi akcentami architektury. Możliwe jest dalsze rozwijanie struktury centrum (śródmieścia) w oparciu o plany szczegółowe zwłaszcza nowych kwartałów miasta.

USTALENIA DOTYCZĄCE STREF OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

STREFA „SK-I”

obszary wymagające szczególnej ochrony wyjątkowych wartości kulturowych

W celu zachowania wyjątkowych wartości kulturowych założeń miejskich: pałacowo–parkowych, sakralnych, cmentarnych oraz użyteczności publicznej zachowanych w swym historycznym układzie i substancji – ustanawia się strefę szczególnej ochrony wartości kulturowych oznaczonych w planie „SK-I”.

W strefie tej podstawowym działaniem jest ochrona i konserwacja założeń przestrzennych i substancji architektonicznej. Działaniami dodatkowymi jest rekonstrukcja założeń i obiektów architektonicznych. Zabronione jest

dokonywanie zmian kompozycji założeń w zakresie rozplanowania urbanistycznego, układów zieleni, wód, rzeźby terenu oraz obiektów architektonicznych, które nie byłyby zgodne z ich zabytkowym, historycznym charakterem. Dopuszcza się natomiast uzupełnienia brakujących elementów założeń historycznych oraz infrastruktury technicznej – pod warunkiem uzyskania odpowiednich decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Obszary i obiekty objęte strefą „SK-I” znajdują się pod ścisłą ochroną konserwatorską i wpisane są do rejestru zabytków województwa Lubelskiego.

Strefa urbanistyczna ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar Starego Miasta wpisany do rejestru zabytków d. Województwa białkopodlaskiego.

W strefie tej podstawowym działaniem jest ochrona, konserwacja i rewaloryzacja układu przestrzennego Starego Miasta. W tym celu należy przestrzegać wytycznych konserwatorskich zawartych w „Studium wartości kulturowych obszaru śródmieścia Międzyrzecza Podlaskiego” opracowanego przez p. mgr Anetę Semeniuk i zaopiniowanego przez OW PSOZ w Białej Podlaskiej nr 1392/72/98. Zalecają one:

- zachowanie sieci istniejących ulic zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, linii i wysokości zabudowy,
- zachowanie obecnych gabarytów wysokościowych (2,5 kondygnacji), kompozycji elewacji z bezwzględnym podkreśleniem osi kompozycyjnych (pionowych i poziomych),
- zakaz wprowadzania obiektów wielkogymiarowych i obowiązek przeprojektowania istniejących (w zakresie bryły i elewacji) – dysharmonijnych w stosunku do otoczenia,
- zakaz zabudowy placów,
- dla nowych obiektów – obowiązek nawiązania (sytuacją, skalą, bryłą i artykulacją elewacji) do zabudowy zabytkowej,
- utrzymanie funkcji mieszkaniowej połączonej z usługową.

W obszarze Starego Miasta ochrona walorów kulturowych obejmuje:

- zasadę kompozycji układu miejskiego,
- przebieg i kształt ulic i placów,
- istniejące linie zabudowy,
- historyczne szerokości działek,
- historyczną zasadę zagospodarowania działek,
- dominanty przestrzenne uznane za pozytywne,
- historyczne gabaryty zabudowy,
- zabudowę (substancję architektoniczną) o wartościach kulturowych – tj. wpisaną do ewidencji zabytków oraz charakteryzującą się cechami historycznymi, zharmonizowaną z historycznym charakterem obszaru.

Wszystkie działania inwestycyjne dotyczące tych obiektów (założeń i substancji architektonicznej) muszą być poprzedzone właściwą decyzją Wojewódzkiego

Konserwatora Zabytków, a prace przy nich prowadzone podlegają nadzorowi konserwatorskiemu.

STREFA „SK-II”

obszary wymagające ochrony i rewaloryzacji krajobrazu kulturowego

W celu odtworzenia i uzupełnienia walorów kulturowych obszarów miejskich ustanawia się strefy ochrony i rewaloryzacji krajobrazu kulturowego oznaczone w planie „SK-II”.

W strefach tych podstawowym działaniem jest integracja i dopełnienie układu urbanistycznego oraz ochrona i konserwacja znajdujących się w nich obiektów zabytkowych. Zabronione jest dokonywanie zmian zachowanych elementów układów urbanistycznych na terenie działek na których zlokalizowane są obiekty zabytkowe – bez wcześniejszego zaopiniowania przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Strefy te obejmują:

- przedmieście „Stołpno”,
- przedmieście „Nowe Miasto”,
- przedmieście „Piszczanka”,
- tereny zielone dolin rzecznych Krzyny Środkowej i Południowej.

W strefach tych znajdują się obszary i liczne obiekty zabytkowe, które objęte są bezpośrednią lub pośrednią ochroną konserwatorską tzn. figurują w rejestrze lub ewidencji zabytków.

Ochrona konserwatorska obiektów wpisanych do rejestru zabytków obejmuje formę zewnętrzną i wewnętrzną. Wszystkie działania inwestycyjne dotyczące ich muszą być poprzedzone odpowiednią decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ochrona konserwatorska obiektów figurujących w ewidencji zabytków dotyczy ich wyglądu zewnętrznego. Wszystkie działania dotyczące zmiany ich struktury muszą być zaopiniowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ochrona walorów kulturowych obejmuje:

- w obszarach przedmieść „Stołpno”, „Nowe Miasto” i „Piszczanka”:
 - przebieg i parametry ulic i placów,
 - istniejące linie zabudowy lub trwałych ogrodzeń od strony ulicy,
 - historyczne szerokości działek,
 - obiekty o walorach kulturowych – tj. wpisane do ewidencji zabytków (p. 2.4.) oraz charakteryzujące się cechami historycznymi, zharmonizowane z historycznym charakterem obszaru.

- w obszarach dolin rzecznych Krzyny Środkowej i Południowej:
 - naturalny krajobraz związany przestrzennie z historycznym założeniem miasta.

Dla poszczególnych obszarów historycznych miasta wskazane jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w skali szczegółowej (1:1000, ew. 1:500) o charakterze planów rewaloryzacji historyczno–kulturowej tych obszarów. Szczegółowe wytyczne konserwatorskie do tych opracowań zawarte są w cytowanym „Studium wartości kulturowych obszaru śródmieścia Międzyrzecza Podlaskiego”.

POZOSTAŁE OBSZARY MIASTA

Na obszarze całego miasta – tj. również we fragmentach nie objętych strefami ochrony wartości kulturowych – w celu zachowania tożsamości kulturowej miasta tzn. utrzymania bądź uzyskania kulturowego krajobrazu miejskiego zharmonizowanego z historycznymi obowiązuje zasada projektowania nowych obiektów urbanistycznych i architektonicznych zgodnie z kontekstem przestrzennym.

Układy urbanistyczne powinny nawiązywać do istniejących (historycznych) przebiegów ulic i dróg – jako kontynuacja układu miejskiego. Kompozycje przestrzenne należy kształtować wg zasady „ulic mieszkaniowych” z usługami na głównych ciągach komunikacyjnych.

Nowa zabudowa miasta powinna być kształtowana w nawiązaniu do charakterystycznych typów i form architektonicznych poszczególnych stref miejskich:

- na obszarze stref centralnych jako „kamienica mieszczańska” lub „kamienica czynszowa z oficyną” z dopuszczeniem „architektury monumentalnej” obiektów o funkcji usługowej i zabudowy willowej,
- na obszarach podmiejskich – jako zabudowa willowa wolnostojąca, zabudowa typu „wiejska–zagrodowa” – tj. niskie domy mieszkalne z budynkami gospodarczymi,
- na obszarze zabudowy obrzeżającej doliny rzeczne (tzw. „zabudowy bulwarowej”) należy lokalizować budynki tworzące niską pierzeję uliczną – jednostronnie obudowaną z zielonym otwarciem w kierunku krajobrazu dolin rzecznych.

1.6 Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna jest łącznikiem który spaja wszystkie inne składniki w całość w układzie przestrzennie – gospodarczym miasta. W jej skład wchodzi zarówno wszelkiego rodzaju sieci uzbrojenia terenu, jak również stan układu komunikacyjnego, a także obiekty świadczące niezbędne i podstawowe

usługi np. dostarczanie wody i ciepła, usuwanie ścieków i odpadów, transportu i usług teletechnicznych. Generalnie obejmuje zagadnienia z zakresu:

- systemów infrastruktury technicznej o charakterze sieciowym:
 - komunikacyjnych
 - zaopatrzenia w wodę
 - gospodarki ściekowej
 - ciepłownictwa
 - elektroenergetyki
 - gazownictwa
 - telekomunikacji
- komunalnych systemów obsługi Miasta i mieszkańców:
 - gospodarki odpadami

Istniejący stan wyposażenia Międzyrzecza Podlaskiego w infrastrukturę techniczną można ocenić na poziomie średnim. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna sprzyja właściwemu rozwojowi niemal wszystkich dziedzin życia gospodarczego i społecznego. Miasto między innymi ze względu na korzystne położenie w układzie komunikacyjnym oraz walory przyrodnicze, ma możliwości dynamicznego rozwoju, jeżeli wyposażenie w infrastrukturę techniczną osiągnie wysoki poziom. Rozwój ten powinien zmierzać w kierunku znacznego zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

1.6.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna, oczyszczalnia ścieków

Operatorem sieci wodociągowej w mieście jest Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych - Zakład Wodociągów i Kanalizacji.

Wg danych operatora stopień zwodociągowania miasta wynosi 98,7%. Pobór wody w 2008 roku wyniósł 609,5 tys. m³. Sprzedaż wody na cele komunalne wynosi (dla gospodarstw domowych) ok. 90,0% ogółu sprzedanej wody. Pozostałe 10,0% wody pobierają odbiorcy jednostek gospodarczych na cele związane z potrzebami produkcyjnymi. Średnie zużycie na jednego mieszkańca wynosi ok. 88 litrów na dobę. Niektóre przedsiębiorstwa pobierają wodę z własnych ujęć, są to: Sedar, PKS, Zremb Poland. Długość sieci wodociągowej w mieście wynosi 55 km. Woda czerpana jest z dwu położonych w pobliżu siebie studni na jednym ujęciu wody przy ul. Brzeskiej. Wydajność studni jest wystarczająca. Zasoby wody w złożu czerpalnym pozwalają na wydajność czerpania wody w ilości 121 m³/godzinę. Woda dostarczana do miejskiej sieci podlega uzdatnieniu przez usunięcie nadmiaru żelaza i manganu w odżelaziaczach. W perspektywie konieczna będzie wymiana odżelaziaczy. Ogólnie stan techniczny miejskiej sieci wodociągowej można ocenić jako dobry.

Operatorem miejskiej sieci kanalizacyjnej jest również Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych - Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Wg danych operatora stopień skanalizowania miasta wynosi 97,3%. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 57 km, w tym kanał tłoczny ma długość 6,01 km. Jest jeden główny kolektor zbierający ścieki. Odrębna sieć kanalizacji deszczowej ma długość 28 km. Ogólnie stan techniczny sieci kanalizacyjnej można ocenić jako

dobry, gdyż w zdecydowanej większości, sieć została wykonana w ostatnich latach.

Oczyszczalnia ścieków komunalnych zmodernizowana w ostatnich latach jest oczyszczalnią typu mechaniczno-biologicznego. Przepustowość projektowa oczyszczalni wynosi 2000 m³/dobę, co przy poborze wody z ujęć w ilości

ok. 1 520 m³/dobę zabezpiecza oczyszczanie tej ilości wody oraz innych dowożonych ścieków. Ilość ścieków oczyszczonych w 2008 roku wynosiła 528 tys. m³. Oczyszczalnia pracuje na optymalnych parametrach konstrukcyjnych. Stopień oczyszczenia ścieków mieści się w pozwoleniu wodnoprawnym. Sprasowany osad z oczyszczalni wykorzystywany jest na przesyпки sanitarne na składowisku odpadów komunalnych. Tylko jedno przedsiębiorstwo w mieście - Sedar S.A., posiada własną oczyszczalnię ścieków, o oczyszczone w niej ścieki trafiają do Krzyny Południowej.

1.6.2 Gospodarka odpadami

Ważnym czynnikiem wiążącym się z kształtowaniem środowiska jest gospodarka odpadami. W skali roku z terenu Międzyrzec Podlaskiego wywozi się na składowisko około 25 tys. m³ odpadów. W odpadach tych przeważają: popiół, żużel, gruz budowlany, zużyta odzież, odpady z tworzyw sztucznych, stłuczka szklana, metale oraz odpady organiczne. Ilość surowców trafiających na składowiska uległa zmniejszeniu po oddaniu do użytku Zakładu

Segregacji i wprowadzeniu systemu selektywnej zbiórki surowców wtórnych. Międzyrzec Podlaski (po zamknięciu w 2009r.) nie posiada składowiska odpadów komunalnych, odpady przetransportowane są na składowiska w Białej Podlaskiej i Łosicach. W 2003 roku została wprowadzona na terenie miasta Międzyrzec Podlaski selektywna zbiórka odpadów poprzedzona akcją informacyjno-edukacyjną, a na przełomie czerwca i lipca 2003 roku został uruchomiony na terenie miasta Zakład Segregacji Surowców Wtórnych. Dzięki tym przedsięwzięciom, ilość odpadów nie nadających się do ponownego przetworzenia zmniejszyła się o ok. 25%. Wprowadzenie selektywnej zbiórki surowców wtórnych i odpadów komunalnych, stanowiło wstęp do kompleksowego uporządkowania gospodarki odpadami komunalnymi z maksymalnym ograniczeniem odpadów nieużytecznych.

1.6.3 Energia elektryczna

Energia elektryczna dostarczana jest do Międzyrzec Podlaskiego przez LUBZEL S.A. z siedzibą w Lublinie. Miasto zasilane jest z Głównego Punktu Rozdzielczego - Stację Transformatorowo Rozdzielczą przy ulicy Brzeskiej, zasilaną z sieci 110 kV. Sieć rozdzielcza średniego napięcia pracuje pod napięciem 15 kV. Linie te zasilają ok. 100 trafostacji położonych na terenie miasta oraz w najbliższym sąsiedztwie miasta. Moc Stacji Transformatorowo Rozdzielczej w Międzyrzec Podlaskim jest wystarczająca z dużym zapasem na pokrycie potrzeb miasta. Obecnie roczne zapotrzebowanie na energię elektryczną odbiorców z terenu miasta jest trudne do ustalenia. Jak podaje

placówka Rejonu Energetycznego w Radzynie Podlaskim, błąd w określeniu tej ilości mógłby sięgać nawet 50%, z uwagi na to, że z międzyrzeckiej Stacji Transformatorowo Rozdzielczej zasilane są częściowo sąsiednie miejscowości. W kilku miejscach na terenie Międzyrzecza Podlaskiego potrzebna jest wymiana trafostacji na większe.

1.6.4 Sieć ciepłownicza, gazownicza, ogrzewanie miasta

Sieć ciepłownicza MPEC z własnej kotłowni i przez kolektory ciepłe ogrzewa prawie połowę mieszkań w mieście. Rozbudowana w ostatnich latach sieć ciepłownicza pozwoliła na wyeliminowanie kilkudziesięciu małych kotłowni osiedlowych, co zmniejszyło znacznie zanieczyszczenie powietrza w otoczeniu. Długość kolektora sieci ciepłowniczej wynosi 18,4 km. Wg informacji MPEC, ilość ogrzewanych mieszkań z miejskiej sieci wynosi ok. 2525 mieszkań:

- 100% zasobów Spółdzielni Mieszkaniowej - 1 807 mieszkań,
- 80% zasobów mieszkań komunalnych - 568 mieszkań,
- 2,5% domów jednorodzinnych - (szacunkowo) 150 mieszkań.

Stanowi to, przy ogólnej liczbie 5296 mieszkań zamieszkałych w mieście - ok. 48% ogółu. Należy zaznaczyć, że obecna miejska sieć ciepłownicza pozwala na przyłączenie znacznej ilości nowych odbiorców, zarówno jako właściciele domów mieszkalnych, jak i jednostek gospodarczych. Zakres ogrzewania będzie systematycznie powiększany. Zainstalowana moc ciepłowni wynosi 40,7 MW

i jest wykorzystywana w około 50%. Sprzedaż ciepła w 2008 roku wyniosła ok. 117 tys. GJ. Stan techniczny urządzeń jest poprawny. Stan urządzeń do ochrony powietrza (baterii cyklonów) - dobry. Urządzenia spełniają obecne normy, zakład nie ponosi opłat za emisję niezgodną z posiadaną decyzją (spełnia wymogi decyzji). Prywatyzacja MPEC, która nastąpiła w kwietniu 2003 roku, a dotyczyła sprzedaży na określonych warunkach modernizacji i rozwoju ogrzewania miasta, 55% udziałów MPEC firmie PRATERM, przyczyniła się do poprawy sprawności systemu i jego modernizacji.

W 1992 roku na obrzeżu miasta Międzyrzec Podlaski została wybudowana stacja redukcyjna linii przesyłowej gazu ziemnego umożliwiająca gazyfikację miasta. Operatorem sieci gazowej miasta są Mazowieckie Zakłady Gazownicze. Łącznie długość sieci gazowej wynosi 21,3 km, w tym sieć uliczna ma długość 14 km, a przyłącza domowe 7,3 km. Szacuje się, że łączna liczba mieszkań podłączonych do sieci gazowej wynosi ok. 15% ogółu mieszkań w mieście, czyli ok. 790 mieszkań. Jednak znaczna część mieszkańców ze względu na koszt gazu wróciła do poprzedniego systemu ogrzewania lub ograniczyła pobór gazu.

Pozostała część mieszkań w mieście, tj. ok. 40% ogrzewana jest za pomocą własnych źródeł ciepła - pieców węglowych lub olejowych. Nie ma w mieście przykładów ogrzewania mieszkań niekonwencjonalnymi metodami, ze źródeł takich jak energia wiatru czy biogaz. Kilka budynków ogrzewanych przy użyciu pomp ciepła lub wykorzystujących energię słoneczną.

1.6.5 Sieć telefoniczna

Operatorem lokalnej sieci telefonicznej jest Telekomunikacja Polska S.A., która posiada ok. 5 200 numerów, t.j. ok. 286/1000 mieszkańców. Obszar miasta znajduje się również w zasięgu sieci telefonii komórkowej: ERA, PLUS GSM, ORANGE, HEYAH i PLAY.

1.6.6 Komunikacja i infrastruktura transportowa

Międzyrzec Podlaski jest węzłem komunikacji drogowej, w którym przecinają się: droga komunikacji międzynarodowej E-30 (K-2) wschód - zachód (Moskwa - Warszawa - Paryż) i droga krajowa K-19 północ - południe (Białystok - Lublin - Rzeszów). W przyszłości niedaleko miasta będzie przebiegać autostrada A-2 wschód - zachód, która będzie położona w odległości ok. 6 km ze zjazdami do miasta. Przez Międzyrzec Podlaski przechodzi ważny europejski szlak kolejowy E-20 wschód-zachód, (Berlin - Warszawa - Moskwa). Aktualnie trwa przebudowa i modernizacja tej trasy w kierunku wschodnim. Warto zaznaczyć, że przy okazji realizacji tej inwestycji zachowane zostaną trzy istniejące na terenie miasta przejazdy kolejowe. Zakończenie remontu odcinka międzyrzeckiego jest planowane do 2011 roku.

W Międzyrzec Podlaskim są drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i miejskie. Długość sieci drogowej miasta wynosi ogółem 65,4 km, w tym w granicach administracyjnych miasta:

- długość dróg krajowych 4,3 km,
- długość dróg wojewódzkich 7,6 km,
- długość dróg powiatowych 12,9 km,
- długość dróg miejskich 40,6 km,
- długość ścieżek rowerowych 1,6 km,
- długość dróg nieutwardzonych - gruntowych to 9 km, wszystkie są drogami miejskimi.

Miasto posiada na dwóch skrzyżowaniach ulic sygnalizację świetlną. Ulice w ciągu dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych posiadają nawierzchnię utwardzoną i ulepszoną o średnim stanie. Stan dróg miejskich na większości odcinków jest dobry lub średni. Szczególne znaczenie dla Międzyrzec Podlaskiego ma zakończenie i oddanie do użytku w 2008r. zachodniej obwodnicy jako odcinka drogi krajowej nr 19, co wpłynęło na zmniejszenie natężenia ruchu ulicami miasta. Długość obwodnicy, przebiegającej na granicy administracyjnej miasta i gminy Międzyrzec Podlaski, wynosi

6,6	km,
-----	-----

w jej ciągu powstały bezkolizyjne skrzyżowania z trasą E-30, ulicą Tuliłowską i Jelnicką oraz linią kolejową.

Pewnym problemem do rozwiązania, w perspektywie jest brak drugiego stałego przejazdu przez tory linii kolejowej łączącej część północną i południową miasta. W przypadku awarii i zamknięcia obecnego przejazdu kolejowego na ulicy Berezowskiej, bardzo utrudnione byłoby połączenie obu części miasta. Rozwiązaniem będzie planowana w latach 2009 - 2015 budowa wschodniej obwodnicy wewnętrznej miasta, tak jak jest ona wytyczona na Planie Zagospodarowania Miasta - łącząca ulicę Brzeską z ulicą Siteńską

i Zahajkowską. Dla miasta spowoduje to konieczność budowy jednego lub dwóch wiaduktów kolejowych. Miejska komunikacja zbiorowa to miejska linia autobusowa przebiegająca ulicami miasta i łącząca praktycznie przedmieścia: Wysokie, Berezę i Rzeczycę z miastem. Autobus Międzyrzeckiej Komunikacji Miejskiej wykonuje trzy okrężne kursy w godzinach porannych i trzy w godzinach popołudniowych, w odstępach godzinnych, dowożąc głównie uczniów do szkół oraz mieszkańców do pracy. Liczba przystanków każdego kursu stałych i na żądanie wynosi 36. Stosowane są bilety normalne, ulgowe oraz miesięczne.

Problemem miasta staje się brak dostatecznej ilości miejsc parkingowych oraz nasilający się ruch samochodowy w mieście.

W grudniu 2008 roku zarejestrowanych było ogółem 21 517 pojazdów 13 455 – miasto Międzyrzec Podlaski, 8062 – Gmina Międzyrzec Podlaski, przy liczbie miejsc parkingowych około 1100. Sytuacja ta skłania do ciągłej analizy i usprawnienia rozwiązań komunikacyjnych na terenie miasta.

1.7 Zarządzanie

Zarządzanie wg R.W. Griffina, to zestaw działań (planowanie, organizowanie, motywowanie, kontrola) skierowanych na zasoby organizacji (ludzkie, finansowe, rzeczowe, informacyjne) wykorzystywanych z zamiarem osiągnięcia celów organizacji. Zarządzanie jednostką samorządową jest ściśle powiązane z możliwościami finansowymi miasta – wielkością budżetu, strukturą dochodów i wydatków, możliwością pozyskania funduszy ze źródeł pozabudżetowych.

1.7.1 Budżet miasta, przychody, struktura wydatków

Budżet Międzyrzecza Podlaskiego od kilku lat charakteryzuje się stałym wzrostem dochodów. W roku 2008 dochody ogółem wyniosły 36327845,34 zł i w stosunku do roku 2003 były o ponad 52% wyższe. Wydatki miasta w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły w 2008 roku 2188,03 zł i były wyższe w stosunku do 2003 o ponad 59%. Analizując jednak dane za 2007r. (1922,68) w relacji do średniej Lublina (3 025,06) są zdecydowanie niższe. Jeżeli chodzi o relację z wydatkami gmin miejskich łącznie z miastami na prawach powiatu w województwie lubelskim (2 621,12 zł) i taką średnią dla gmin w kraju (3 130,30 zł) wydatki na 1 mieszkańca są zdecydowanie niższe. W wydatkach miasta dominują wydatki bieżące oraz utrzymanie administracji. Na cele majątkowe i inwestycyjne w 2008r. przeznaczono 12,3% wydatków tj. kwotę 4 593 888,03 zł (w 2003 było to 2 648 186,00 zł, w 2007 - 3 840 866,69), co wskazuje na systematyczny wzrost wskaźnika. Jednakże porównując to do Lublina (2007) są o ponad 6,3% niższe. W celu poprawy zdolności inwestycyjnej miasta konieczne jest pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w tym środków Unii Europejskiej.

Tabela 10: Dochody i wydatki miasta Międzyrzec Podlaski i miasta Lublin 2003-2008

Dochody i wydatki (zł)	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Międzyrzec Podlaski						
Dochody ogółem	23 892 426,00	25 136 393,00	28 219 970,00	30 475 506,38	33 654 530,62	36 327 845,34
Wydatki z budżetu ogółem	22 600 609,00	24 469 366,00	30 270 386,00	30 599 679,15	32 829 752,74	37 266 477,75
Wydatki majątkowe i inwestycyjne	2 648 186,00	2 719 898,00	4 989 809,00	3 232 418,03	3 840 866,69	4 593 888,03
% wydatków majątkowych i inwestycyjnych	11,7%	11,1%	16,5%	10,6%	11,7%	12,3%
Wydatki na mieszkańca	1 306,02	1 419,09	1 754,70	1 782,99	1922,68	2188,03
Lublin						
Dochody ogółem	634 548 740,00	738 368 523,00	785 130 649,00	919 918 222,77	1 011 754 098,96	-
Wydatki z budżetu ogółem	648 754 452,00	748 272 870,00	780 109 252,00	935 720 809,34	1 067 197 130,86	-
Wydatki majątkowe i inwestycyjne	57 106 148,00	93 458 486,00	94 496 907,00	201 672 519,23	197 995 905,49	-
% wydatków majątkowych i inwestycyjnych	8,8%	12,5%	12,1%	21,6%	18,6%	-
Wydatki na mieszkańca	1 811,76	2 102,16	2 194,13	2 641,25	3 025,06	-

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 11: Dochody budżetu miasta Międzyrzec Podlaski w 2008r.

L.p.	Dochody	2008
	OGÓLEM DOCHODY BUDŻETU MIASTA	36327845
1.	PODATKI I OPŁATY LOKALNE	5246204
a)	Podatek rolny	108320
b)	Podatek od nieruchomości	3127271
c)	Podatek od środków transportowych	737040
d)	Karta podatkowa	39953
e)	Podatek od spadków i darowizn	60335
f)	Podatek od czynności cywilno-prawnych	598877
g)	Opłata targowa	148250
h)	Opłata skarbowa	76476
i)	Pozostałe podatki i opłaty	349682
2.	DOCHODY Z MAJĄTKU GMINY	2067842
a)	Gospodarka gruntami i nieruchomościami	2067842
3.	UDZIAŁY W PODATKU DOCHODOWYM	7576161
a)	Od osób fizycznych	7139826
b)	Od osób prawnych	436335
4.	WPLYWY UZYSKANE PRZEZ JEDNOSTKI BUDŻETOWE	704292
a)	Korzystanie z basenu MOSiR	224291
b)	Mandaty karne Straż Miejska	16613

L.p.	Dochody	2008
c)	Różne dochody UM	55215
d)	Oplata za Przedszkole	314350
e)	Usługi opiekuńcze MOPS	34063
f)	Inne wpływy	59760
	DOCHODY WŁASNE BUDŻETU – RAZEM	15594499
5.	SUBWENCJE I DOTACJE	20610845
a)	Subwencje z budżetu państwa	12393854
b)	Dotacje na zadania zlecone i własne	8216991
6.	Środki unijne na realizację projektów	122501

Tabela 12: Wpływy podatkowe z działalności gospodarczej w Międzyrzec Podlaskim

Forma podatkowa lub ewidencji	2008
Karta podatkowa	39953
Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych	7139826
Udział w podatku dochodowym od osób prawnych	436335
Ogółem:	7616114
% budżetu ogólnego	20,96

Tabela13: Wydatki budżetu Miasta Międzyrzec Podlaski w 2008r.

Nazwa	Wykonanie 2008
Dział Rozdział	Wydatki
010 ROLNICTWO	3831
- pozostała działalność	3831
600 TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	2692624
Lokalny transport zbiorowy	97924
Drogi publiczne wojewódzkie	99219
Drogi publiczne powiatowe	131209
Drogi publiczne gminne	2364272
700 GOSPODARKA MIESZKANIOWA	3407739
Gospodarka gruntami i nieruchomościami	3407739
710 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	44383
Opracowania geodezyjne i kartograficzne	44383
750 ADMINISTRACJA PUBLICZNA	2924030
Urzędy wojewódzkie	145346
Rady gmin	159217
Urzędy gmin	2678190
Promocja jst	77075
Pozostała działalność	9202

Starostwa powiatowe	10646
751 URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY	10821
Aktualizacja rejestru wyborców	2543
Wybory do Parlamentu i samorządowe	8278
754 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PPOŻ	242616
OSP	51259
Straż Miejska	190058
Obrona Cywilna	1300
Komendy Straży Pożarnej	-
Komendy Policji	-
756 DOCHODY OD OSÓB FIZYCZNYCH I PRAWNYCH	33213
Pobór podatków i opłat	33213
757 OBSŁUGA DŁUGU PUBLICZNEGO	45357
Odsetki od kredytów	45357
758 RÓŻNE ROZLICZENIA	18907
Rozliczenia między jst - MZK	18907
801 OŚWIATA I WYCHOWANIE	12983926
Szkoły podstawowe	5275073
Oddziały przedszkolne	173482
Przedszkola	1768508
Gimnazja	3651110
Zespoły administracyjne	1566327
Pozostała działalność	549426
851 OCHRONA ZDROWIA	176808
Przeciwdziałanie alkoholizmowi	138983
Przeciwdziałanie narkomanii	37825
Szpitala ogólne	-
852 POMOC SPOŁECZNA	8225020
Zadania własne	5532888
Zadania zlecone	2692132
854 EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	1782024
Świetlice szkolne	427750
Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze	1006402
Kolonie i obozy	11500
Pomoc materialna dla uczniów	333652
900 GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	1163860
Gospodarka ściekowa	17949
Oczyszczanie miast	122769
Utrzymanie zieleni	44853
Oświetlenie ulic	912198
Pozostała działalność	66091
921 KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO	875756
Domy i ośrodki kultury	713760

Biblioteki	135500
Pozostałe zadania w zakresie kultury	26496
Ochrona zabytków	-
926 KULTURA FIZYCZNA I SPORT	2364749
Instytucje kultury fizycznej	1172229
Zadania w zakresie kultury fizycznej i sportu	1192521
OGÓŁEM	37266478

1.7.2 Planowanie strategiczne

Decyzje strategiczne podejmowane są na najwyższym szczeblu zarządzania miastem, czyli przez jej najwyższe organy - Burmistrza i Radę Miasta (także przy udziale społeczeństwa - jak np. w przypadku opracowywania programów rewitalizacji miasta lub aktualizacji ich treści).

Decyzje taktyczne to decyzje wykonawcze wobec uchwał Rady, które mogą przybierać różną formę,

w zależności od ich treści i charakteru będących efektem zobowiązań wobec uchwał Rady. Program Rewitalizacji, który przyjmuje formę uchwały, wytycza kierunki działania o charakterze przestrzenno-gospodarczym na następne lata. Zapisy strategicznych programów powinny być uwzględniane w szczególności na etapie corocznego projektowania budżetu miasta oraz układania rocznych i wieloletnich planów inwestycyjnych. Treść strategicznych programów powinna stanowić podstawę do poszukiwania rozwiązań organizacyjnych mających na celu ich wdrażanie. Wiele spośród nich będzie odwoływać się do zamierzeń inwestycyjnych miasta, ale będą i takie, które nie mają bezpośredniego związku z polityką inwestycyjną.

Planowanie strategiczne, jest wyrazem racjonalnego podejścia władz miasta do rozwiązywania postrzeganych problemów w warunkach ograniczonych zasobów. Brak możliwości rozwiązywania wszystkich problemów wymaga decyzji o wyborze tych, których rozwiązanie w pierwszej kolejności, umożliwi osiągnięcie najbardziej istotnych celów. Wymiar prawno-instytucjonalny planowania strategicznego nakłada obowiązek sporządzenia dokumentu planistycznego o charakterze strategii, programu w oparciu o akty prawne regulujące daną sferę aktywności społecznej lub gospodarczej. Forma tych regulacji jest różna, źródłem opracowań o strategicznym charakterze mogą być zalecenia, a nawet zobowiązania wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej i innych form współpracy międzynarodowej. Jakkolwiek każdy dokument strategiczny jest opracowaniem formalnie autonomicznym, celowe jest ukazanie jego relacji do dokumentów ogólniejszych, logicznie pokrewnych, relacji „zależności” z planistycznym otoczeniem.

Miasto Międzyrzec Podlaski wykazuje dużą aktywność w zakresie planowania strategicznego. Tworzy i dokonuje aktualizacji dokumentów planistycznych, strategicznych dla rozwoju miasta tj. aktualizacji strategii rozwoju, programów rewitalizacji w celu dostosowania ich do nowej perspektywy programowania zawartej w Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, a

także Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2015. Realizacja tych planów wymaga nawiązania harmonijnej współpracy pomiędzy poszczególnymi wydziałami Urzędu Miasta oraz interdyscyplinarnego ujmowania problemów na najwyższym szczeblu kierowniczym. Niemożliwe jest skuteczne wdrażanie wieloletnich planów rozwoju bez skoordynowania współpracy pomiędzy służbami finansowymi, specjalistami od spraw infrastruktury technicznej, urbanistami, prawnikami oraz wieloma innymi osobami i instytucjami spoza kręgu lokalnej władzy i administracji samorządowej.

Międzyrzec Podlaski posiada następujące dokumenty o charakterze planistyczno strategicznym:

- Strategia Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2008-2015
- Lokalny Program Rewitalizacji,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2008-2015,
- Wieloletni Plan Rozwoju Urządzeń Wodociągowo-Kanalizacyjnych dla Miasta Międzyrzec Podlaskiego,

- Plan Gospodarki Odpadami dla Międzygminnego Związku Komunalnego w Międzyrzec Podlaskim,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego,
- Program Ochrony Środowiska dla Międzygminnego Związku Komunalnego w Międzyrzec Podlaskim,
- Regulamin Utrzymania Czystości i Porządku na terenie Miasta Międzyrzec Podlaski,
- Miejski Program na Rzecz Integracji Osób Niepełnosprawnych i Starszych na lata 2004-2010.

Ważnym czynnikiem decydującym o wizerunku, a także zaznaczeniu swojej pozycji w regionie miasta jest promocja. System promocji ma za zadanie dotrzeć z informacją o mieście, jego walorach, atrakcjach turystycznych, ofercie inwestycyjnej do jak najszerszych kręgów społeczeństwa, a oparty jest na 3 głównych poziomach: kulturalno - oświatowym, rekreacyjno - turystycznym i gospodarczym. Działania promocyjne mają na celu rozwój gospodarczy Międzyrzec Podlaskiego m.in. poprzez zainteresowanie jak największej liczby inwestorów, a przede wszystkim zachęcenie ich do tworzenia nowych miejsc pracy. Walory przyrodnicze Międzyrzeczczyzny, możliwość wypoczynku w nieskażonym przemyśle czystym środowisku, oraz możliwości gospodarcze prezentowane są przede wszystkim w wydawnictwach i folderach. Promocji miasta służą również liczne imprezy kulturalne, turystyczne i sportowe, a także występy lokalnych artystów i udział sportowców w zawodach, poza granicami miasta i za granicą. W działaniach promocyjnych ważnym obecnie narzędziem promocji jest strona internetowa. Stanowi ona kompendium informacji o mieście, jego atutach, przyrodzie, zabytkach i gospodarce. Na stronie internetowej można również dowiedzieć się o imprezach kulturalno-sportowych, dzięki specjalnej zakładce „Kalendarium kulturalno - sportowe”,

można zapoznać się z ofertą inwestycyjną miasta poprzez zakładkę „Oferty inwestycyjne”, a także o prowadzonych inwestycjach „Inwestycje w mieście”.

1.7.3 Kapitał społeczny. Struktura organizacji pozarządowych

Kapitał społeczny to element życia w zorganizowanym społeczeństwie, którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu jednostek, dzięki czemu mogą osiągać więcej korzyści, których nie dałoby się osiągnąć, gdyby go zabrakło. Jakość kapitału społecznego jest jednym z głównych wyznaczników potencjału rozwojowego danego obszaru. Od jego cech takich, jak zaufanie społeczne, aktywność obywatelska, poziom występowania patologii społecznych itp. zależy przyszłość miasta i regionu. W Międzyrzeczu Podlaskim prężnie działają organizacje pozarządowe, jednakże miasto charakteryzuje ciągle niska aktywność społeczna mieszkańców.

Pod pojęciem organizacji pozarządowych rozumie się podmioty utworzone do realizacji powszechnie użytecznych celów związanych np. z oświatą, kulturą, ochroną zdrowia, pomocą społeczną itp. W mieście działają następujące organizacje pozarządowe:

Towarzystwo Przyjaciół Nauk założone w 1968 roku, które wydaje corocznie opracowanie naukowe p.t. „Rocznik Międzyrzeczki” oraz inne publikacje. Popularyzuje wiedzę o mieście organizując corocznie w szkołach miasta konkursy wiedzy o Międzyrzeczu Podlaskim i włącza się z życie kulturalne i społeczne miasta. Prowadzi badania historii miasta i regionu oraz dokumentuje czasy współczesne. Jest miejscem spotkań i współpracy ludzi kultury i nauki miasta i Międzyrzeczan mieszkających w całej Polsce;

Międzyrzeckie Stowarzyszenie Teatralne - powstało w 1995 r. w czasie V Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego Literatury Tworzonej na Obczyźnie „Od Mickiewicza do Miłosa”. Od marca 2006 posiada status organizacji pożytku publicznego. Ogółem zrzesza 50 członków w tym 2 członków honorowych w osobach Sławy Przybylskiej i Mieczysława Kalenika. Celem Stowarzyszenia jest m. in. popularyzowanie i promocja miasta Międzyrzecza Podlaskiego jako tzw. małej Ojczyzny w kraju i za granicą. Organizuje konkursy poetyckie, recytatorskie, występy teatralne z udziałem dzieci i młodzieży.

Daje możliwość rozwoju talentu dzieci i młodzieży z okolic miasta jak i regionu. **Stowarzyszenie Rozwoju Żeglarstwa** w Międzyrzeczu Podlaskim, które stawia sobie za cel stworzenie warunków mieszkańcom zainteresowanym żeglarstwem do aktywnego uprawiania tego sportu. Od 2003 roku Stowarzyszenie prowadzi prace nad adaptacją terenu przy „Żwirowni” o powierzchni 1,8 ha, wraz z zagospodarowaniem istniejących budynków. Przystosowanie prowadzone jest, pod kątem, szkolenia, rekreacji i bezpiecznego wypoczynku nad wodą. Szkolenia skierowane są do dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów, a kontynuacją są utworzone w szkołach średnich kluby żeglarskie, które współpracują ze stowarzyszeniem korzystając z bazy i sprzętu stacji żeglarskiej. Stowarzyszenie stawia sobie za cel: stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego i fizycznego rozwoju człowieka; działanie na rzecz integracji, rehabilitacji oraz

wszechstronnego rozwoju osób niepełnosprawnych; dążenie do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi poprzez kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości człowieka przy jednoczesnym poszanowaniu jego prawa do wolności i godności; krzewienie tradycyjnego wychowania morskiego

i żeglarskiego poprzez upowszechnianie wiedzy i kultury marynistycznej; kształtowanie właściwych zachowań dzieci i młodzieży w obcowaniu z przyrodą, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ochrony środowiska.

Stowarzyszenie Konna Straż Ochrony Przyrody i Tradycji – założone w 2007 r. realizujące zadania mające na celu integrację i aktywizację społeczeństwa w kierunku ochrony przyrody poprzez udział w akcjach np. "Sprzątanie Świata", "Dzień Ziemi", "Nie wypalajmy traw". Edukację leśną i ekologiczną poprzez uczestnictwo i współorganizowanie szkoleń, prelekcji i wycieczek terenowych zwłaszcza dla młodzieży. Przeciwdziałanie zaśmiecania lasów, podpaleniom, niszczeniu drzew, gleby, runa leśnego i wód poprzez obecność konnych patroli w terenie, obserwacji i informowaniu odpowiednich służb o naruszeniu przepisów. Upowszechnianie turystyki i rekreacji przez pomoc w tworzeniu ścieżek rowerowych i konnych, a przez obecność konnych patroli przeciwdziałania dewastacji urządzeń tras turystycznych.

Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego im. Grzegorza Piramowicza jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniem otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie. Wychowanie w ZHP opiera się na normach moralnych, wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich, kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając system wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka Związku.

Integracyjne Centrum Edukacji i Kultury przy Liceum Ogólnokształcącym mające od 2006 roku status organizacji pożytku publicznego. Jednym z efektów działalności stowarzyszenia jest utworzenie w marcu 2006 roku **Bialskopodlaskiej Lokalnej Grupy Działania (BLGD)** zrzeszającej przedstawicieli bialskich gmin. BLGD realizuje wiele ciekawych projektów, w tym współfinansowany przez Unię Europejską program LIDER+.

Międzyrzeckie Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości - skupia małych przedsiębiorców. Stowarzyszenie założone w 1996 roku po pierwszym okresie organizacyjnym i dużej aktywności uzyskało grant znacznej wartości z linii Tor 10 Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej i utworzyło Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, jedyny w byłym województwie bialskopodlaskim. W ciągu kilku pierwszych lat pożytecznej działalności szkoleniowej i doradczej w Ośrodku, przeszkolono około 2000 osób, głównie bezrobotnych. W ostatnich trzech latach, kiedy Urząd Pracy zaprzestał finansowania szkoleń kursowych osób bezrobotnych, nastąpiło ograniczenie działalności Ośrodka. Po przeprowadzonej reorganizacji Ośrodek odzyskuje płynność finansową i uaktywnia działania wspierające przedsiębiorczość

w mieście. Po ograniczeniu deficytowej działalności stowarzyszenie skupia się na podstawowej działalności informacyjnej i doradczej dla przedsiębiorstw.

Podlaskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych z siedzibą w Międzyrzeczu Podlaskim. Stowarzyszenie powstało w 1995 roku. Ma swoją siedzibę w budynku Krytej Pływalni, gdzie prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych w wieku 16-50 lat z terenu miasta i okolicznych gmin. Zajęcia odbywają się w czterech pracowniach: gospodarstwa domowego, krawieckiej, galanterii skórzaney i technik plastycznych. Uczestnicy objęci są opieką lekarsko-pielęgniarską i rehabilitacyjną, korzystają z hali sportowej i basenu pływalni.

W Międzyrzeczu Podlaskim działa również **Koło Polskiego Związku Niewidomych** - największej w Polsce organizacji zrzeszającej osoby niepełnosprawne.

Organizacja „Podaj dziecku pomocną dłoń” z siedzibą w Międzyrzeczu Podlaskim. Organizacja powstała na bazie Ogólnopolskiej Organizacji Bezrobotnych założonej w 1998 roku. Organizacja przy wsparciu sponsorów organizuje ferie zimowe, wycieczki, kolonie letnie dla dzieci, pomoc żywnościową dla najbardziej potrzebujących, bezrobotnych mieszkańców miasta. W ramach działalności organizowane są również: festyny z okazji „Dnia Dziecka”, „Powitania Wakacji”, „Wakacje w pełni”, „Pożegnanie wakacji” i „Pożegnanie lata”.

Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Międzyrzeczu Podlaskim. Założony w 1983 roku, zrzesza około 50 rzemieślników. Działalność to: szkolenia rzemieślnicze, doksztalcanie w formie kursowej, egzaminowanie na tytuł czeladnika i mistrza w zawodzie.

W 2009 r. powstały dwie nowe organizacje: Fundacja na rzecz osób niepełnosprawnych „Pierwszy Przyjaciel”, Stowarzyszenie Miłośników Historii Międzyrzecza Podlaskiego.

Na terenie miasta Międzyrzec Podlaski funkcjonują trzy **ochotnicze straże pożarne**: OSP „Stołpno”, OSP „Śródmieście” i OSP „Zawadki”. OSP działają na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach oraz Ustawy o ochronie przeciwpożarowej. Posiadają osobowość prawną i wykonują zadania o charakterze użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa i bezpieczeństwa powszechnego. Działalność OSP opiera się na pracy społecznej jej członków. Celem OSP jest m.in. prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami; branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń; informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, szerzenie wiedzy i umiejętności w dziedzinie ogólnie pojętego bezpieczeństwa; organizowanie działalności wychowawczej, edukacyjnej i kulturalnej dla dzieci i młodzieży, a także organizowanie im turystyki i rekreacji, służących poznawaniu dziedzictwa kulturowego kraju; prowadzenie działań wolontarystycznych

i charytatywnych na rzecz społeczności lokalnej poprzez wpływanie na rozwój edukacji, rozwój kultury, rozwój społeczności lokalnej, a także rozwój środowiska naturalnego; rozwijanie wśród członków OSP kultury fizycznej i sportu. Międzyrzeckie OSP są członkiniami Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, posiadającego status OPP (organizacji pożytku publicznego).

Ochotnicza Straż Pożarna „Śródmieście” powstała w 1904 roku. Obecnie członkami OSP jest 37 osób (33 strażaków, 4 honorowych).

Ochotnicza Straż Pożarna „Zawadki” działa od 1927 roku. Strażacy OSP „Zawadki” od kilku już lat organizują czas wolny w ferie dla dzieci i młodzieży na sportowo. Obecnie członkami OSP jest 36 osób (33 strażaków, 3 honorowych).

Ochotnicza Straż Pożarna „Stołpno” została założona w 1927 roku. W ramach OSP działa **Jednostka Operacyjno-Techniczna (JOT)** oraz **Oddział Ratownictwa Wodnego (ORW)**, a **Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza** zrzesza najmłodszych sympatyków pożarnictwa. Obecnie członkami OSP jest 78 osób (42 strażaków, 31 młodzieży, 5 honorowych), w tym 10 kobiet. Strażacy aktualnie pracują nad rozwojem Oddziału Ratownictwa Wodnego, który powstał 22 maja 2007 roku. Jego głównym celem jest działanie nakierowane na zwiększenie bezpieczeństwa osób korzystających z kąpielisk (bezpośrednia pomoc w zagrożeniach) oraz edukacja w zakresie zachowania się nad wodą. ORW dysponuje przeszkolonymi pletwonurkami, ratownikami wodnymi oraz ratownikami medycznymi. Zamierza w dalszym ciągu szkolić strażaków w zakresie ratownictwa wodnego, jak również pozyskiwać niezbędny sprzęt, m.in. łódź pontonową z napędem motorowym przeznaczoną do akcji ratowniczych oraz ćwiczeń i patroli na zbiornikach wodnych, a także sprzęt do nurkowania. W efekcie tychże działań OSP „Stołpno” planuje wejść do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W ramach OSP „Stołpno” od 2001 roku funkcjonuje Tęczowe Centrum, w którym członkowie społeczności lokalnej, zarówno młodsi jak i starsi mogą skorzystać m.in. z bogato wyposażonej podręcznej biblioteczki oraz pięciu komputerowych stanowisk multimedialnych z dostępem do Internetu. Stołpnieńska młodzież pożarnicza od 2004 roku corocznie odnosi poważne ogólnopolskie sukcesy w sportach obronnych. Za swoją działalność 27 października 2006 roku OSP "Stołpno" wraz

z Młodzieżową Drużyną Pożarniczą została uhonorowana nagrodą honorową "Wawrzyn Podlasia 2006" w kategorii nagroda specjalna.

W mieście funkcjonują także dwie fundacje: **Międzyrzeczka Fundacja na Rzecz Ochrony Zdrowia** od 1993 roku i **Fundacja na rzecz Rozwoju Szkolnictwa Wyższego, Specjalnego i Kultury** od 2002 roku.

Działa również **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów** oraz **Związek Sybiraków** - Oddział Biała Podlaska Koło Terenowe Międzyrzec Podlaski - o tradycjach patriotyczno-niepodległościowych. Ponadto istnieją organizacje o charakterze wspólnych zainteresowań członków, jak: **Polski Związek Łowiecki** (2 koła), **Polski Związek Wędkarski** (największe koło **PZW „Złoty Karaś”** skupia ponad 330 członków i jest organizatorem cyklicznej

imprezy o ogólnopolskim zasięgu „Maraton Wędkarski”), **Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых.**

IV. Analiza strategiczna obszaru wsparcia

1. Diagnoza pozycji strategicznej miasta

Przy realizacji prac aktualizacyjnych „Lokalnego Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski” trwających od kwietnia 2008 do lipca 2009 roku obrano metodę ekspercko-partnerską, która pozwoliła połączyć dotychczasową wiedzę i doświadczenie Zespołów Roboczych uczestniczących w pracy nad opracowaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski, jak również Komisji powołanej w sprawie aktualizacji Uchwałą Nr XXIV/196/2008 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 30 kwietnia 2008 r. Zaktualizowana wersja dokumentu z jednej strony bazuje na dokumencie przyjętym przez Radę Miasta w sierpniu 2004 r., z drugiej natomiast stara się uwzględnić najważniejsze przesłanki mające wpływ na rozpoczęcie prac aktualizacyjnych w tym zmiany w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym. Wykorzystano również ankiety „Ocena potrzeb realizacji określonych rodzajów działań związanych z rewitalizacją”, które stały się ważnym elementem konsultacji społecznych z lokalną społecznością, dostarczając istotnych informacji dotyczących obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych, a także wskazały na problemy z którymi boryka się społeczność Międzyrzecza Podlaskiego.

Aby móc racjonalnie podejmować decyzje (strategiczne, taktyczne, operacyjne) o kierunkach rozwoju miasta, tzn. określać długoterminowe programy działania, opracowywać konkretne projekty realizacyjne, monitorować skutki ich wdrożenia, konieczne jest przeprowadzenie analizy uwarunkowań jej dalszego rozwoju. Ostateczne wnioski powinny dostarczyć odpowiedzi na następujące generalne pytania:

- Jakie elementy środowiska gminy należy udoskonalić, aby stała się miejscem, w którym warto pracować (prowadzić swoją firmę) i mieszkać?
- Jakie publiczne i prywatne inwestycje należy podjąć, aby gmina stała się atrakcyjna pod względem możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na jej obszarze?

Dla dokonania diagnozy pozycji strategicznej wykorzystano analizę SWOT. Narzędzie to pozwala w efekcie na sformułowanie celów strategicznych i misji rozwojowej miasta. Analiza, (której nazwa jest angielskim skrótowcem od słów Strengths - silne strony, Weaknesses - słabości, Opportunities - szanse i Threats - zagrożenia) opiera się o wskazanie czynników determinujących rozwój miasta:

- czynników zewnętrznych względem wspólnoty: szans i zagrożeń,
- czynników wewnętrznych: atutów i słabych stron,

oraz o zbadanie zależności między nimi w układach „od wewnątrz na zewnątrz”

i „z zewnątrz do wewnątrz”.

Przy analizie uwarunkowań rozwojowych trudno jest czasami jednoznacznie zdecydować, czy dane zjawisko należy zakwalifikować jako atut, czy jako szansę, słabość czy zagrożenie dla miasta. Pewnym ułatwieniem może być w razie takich trudności weryfikacja poszczególnych zjawisk w dwóch podstawowych kontekstach:

- pozytywnego lub negatywnego wpływu na rozwój miasta
- możliwości wpływu samego miasta (władz, mieszkańców, instytucji) na występowanie i charakter danego zjawiska.

Przyjmując te kategorie jako podstawowe wyznaczniki cech badanych zjawisk można określić następujące, praktyczne definicje:

ATUT - Zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju, na które bezpośredni wpływ ma same miasto (mieszkańcy, samorząd).

SŁABOŚĆ - Zjawisko ograniczające możliwość rozwoju miasta, na który bezpośredni wpływ ma same miasto.

SZANSA - Zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju, występowanie, którego jest uwarunkowane czynnikami, na które miasto nie posiada bezpośredniego wpływu.

ZAGROŻENIE - Zjawisko negatywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju, występowanie, którego jest uwarunkowane czynnikami, na które miasto nie posiada bezpośredniego wpływu.

1.1 Analiza SWOT dla miasta Międzyrzec Podlaski

Jako, że program rewitalizacji obejmuje całe miasto Międzyrzec Podlaski, analiza SWOT w niniejszym dokumencie została przeprowadzona dla całego obszaru, uwzględniając aspekty wynikające z analizy poszczególnych obszarów rewitalizacji. Analiza została przeprowadzone w oparciu o następujące obszary strategiczne:

- sfera społeczna
- przestrzeń i środowisko
- sfera gospodarcza
- infrastruktura techniczna

Sfera społeczna	
ATUT <ul style="list-style-type: none">- dobry stan środowiska naturalnego- atrakcyjna oferta szkół- stosunkowo dobra baza szpitalna- dobre warunki do stworzenia zaplecza rekreacyjno-wypoczynkowego dla mieszkańców Międzyrzecza Podlaskiego- istnienie szkół wyższych (w tym bliskie sąsiedztwo z ośrodkiem akademickim Białą Podlaska)- stan bezpieczeństwa- korzystny układ komunikacyjny w pobliżu	SŁABOŚĆ <ul style="list-style-type: none">- brak statusu miasta powiatowego- migracja ludzi z wyższym wykształceniem- wysoki poziom ubóstwa- niski poziom aktywności społecznej i gospodarczej- niski wskaźnik PKB na mieszkańca;- odpływ aktywnych, wykształconych mieszkańców miasta;- spadek liczby ludności;- pogarszająca się struktura demograficzna

<p>zjazdu z autostrady A 2 i drogi S 19</p> <ul style="list-style-type: none">- dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami (kolej, PKS)- bezrobocie- zaradność mieszkańców- spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych;- wzrost samozatrudnienia wśród bezrobotnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego;- duże zainteresowanie społeczeństwa korzystaniem z różnych form sportu i rekreacji oraz osiąganie dobrych wyników we współzawodnictwie sportowym szkół w klasyfikacji wojewódzkiej;- duży potencjał niewykorzystanej siły roboczej;	<p>ludności miasta</p> <ul style="list-style-type: none">- szybko postępujący proces starzenia się ludności;- duży udział bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych;- przestępczość- niekorzystne wskaźniki bezrobocia na tle województwa i kraju ;- duża liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy;- niedostosowanie wyuczonych zawodów do potrzeb rynku pracy;- niewielka liczba ofert i miejsc pracy;- niski poziom przedsiębiorczości;- niska aktywność społeczna mieszkańców;- niskie zarobki w porównaniu do średnich w województwie i w kraju;
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none">- łatwiejszy dostęp do funduszy strukturalnych – skierowanie większej puli środków finansowych z UE na „ścianę wschodnią”;- możliwość wykorzystania walorów przyrodniczych do tworzenia nowych usług i miejsc pracy- tereny pod inwestycje szansą na nowe miejsca pracy;- powrót emigrantów zarobkowych z kapitałem;	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none">- niekorzystne prognozy demograficzne – starzejące się społeczeństwo;- ujemny przyrost naturalny;- odpływ wykształconej młodzieży – migracja zarobkowa młodych, wykształconych ludzi;- niedostosowanie systemu edukacyjnego na poziomie szkół zawodowych do potrzeb rynku pracy;- mała dynamika tworzenia nowych miejsc pracy;- brak stabilności i spójności systemu prawnego i polityki Państwa w zakresie polityki społecznej;- wzrost wymagań proceduralnych oraz poziomu środków własnych przy aplikowaniu o zewnętrzne środki finansowe, w tym z funduszy UE;

Przestrzeń i środowisko	
ATUT	SŁABOŚĆ
<ul style="list-style-type: none">- warunki do tworzenia i rozwoju handlu i usług w tym turystycznych- położenie obszaru przy europejskim korytarzu komunikacyjnym- atrakcyjne przyrodniczo tereny i czyste środowisko;- niski stopień przekształcenia i zanieczyszczenia środowiska, sprzyjający rozwojowi usług turystycznych- znaczne rezerwy zasobów wód podziemnych, o stosunkowo małym stopniu zanieczyszczenia;- różnorodność zasobów dziedzictwa kulturowego;- zorganizowany system segregacji odpadów- wysoki poziom skanalizowania i zwodociągowania	<ul style="list-style-type: none">- chaotyczna zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza- zdegradowana przestrzeń osiedla zabudowy jednorodzinnej (budynki z lat 60 i 80)- niski poziom rozwoju gospodarczego;- brak składowisk i miejsc utylizacji materiałów niebezpiecznych;- peryferyjność położenia w skali województwa i kraju;- słabo rozwinięta sieć rzek, brak dostatecznej retencji, zanieczyszczenie wód w rzekach- duże rozproszenie sieci osadniczej;- niekorzystna struktura osadnicza (niska gęstość zaludnienia), niski poziom urbanizacji, duże rozproszenie sieci osadniczej);

<ul style="list-style-type: none">- opracowany plan zagospodarowania przestrzennego- walory turystyczne Żwirowni- walory geograficzno – przyrodnicze- unikalny, charakter przestrzenno-urbanistyczny Centrum miasta,- strefa ochrony konserwatora zabytków w centrum miasta- park miejski, zbiorniki wodne,- duże przestrzenie zieleni miejskiej- tereny sportowe i rekreacyjne o znaczeniu kluczowym dla miasta- bogato ukształtowana powierzchnia- występowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków- kryty basen, kąpielisko strzeżone- wykorzystanie terenów nadrzecznych do celów turystyki i rekreacji	<ul style="list-style-type: none">- brak terenów inwestycyjnych (w tym powyżej 10h)- brak infrastruktury technicznej na terenach przeznaczonych pod inwestycje i na terenach rekreacyjnych- utrudniony dostęp do instytucji doradczych, finansujących i szkoleniowych- brak lokalizacji wysypiska odpadów- zły stan techniczny i estetyczny przestrzeni publicznych, zieleń przypadkowa- zniszczone elementy małej architektury,- brak ładu przestrzennego – przypadkowa zabudowa (np. blaszane garaże)- nieuporządkowane tereny zielone- degradacja tkanki urbanistycznej-braki w układach komunikacyjnych i towarzyszącej infrastrukturze technicznej-brak osiedlowych terenów rekreacyjnych- budynki wielorodzinne wymagające remontów i termomodernizacji- tereny otwarte z dzikimi wysypiskami śmieci
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">- dogodne miejsce do rozwoju handlu i usług w tym turystycznych,- warunki do powstania strefy handlu i usług skierowanej w szczególności do klientów spoza Międzyrzecza Podlaskiego- położenie geograficzne miasta przy wschodniej granicy Polski - granicy Unii Europejskiej;- wzrost znaczenia jakości środowiska w procesach podejmowania decyzji o lokalizacji nowych miejsc pracy i o osiedlaniu się;- lepsze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego poprzez rozwój turystyki;- możliwość różnorodnego kształtowania przestrzeni.-zagospodarowanie zieleni miejskiej może przyczynić się do powstania i realizacji programów aktywizujących mieszkańców obszaru- modernizacja infrastruktury pozwoli na wzrost wartości nieruchomości	<ul style="list-style-type: none">- niedoinwestowanie infrastruktury spowoduje dalszą degradację, spadek zainteresowania obszarem- rosnące wymagania co do wysokości udziału środków własnych przy korzystaniu z funduszy UE na inwestycje;- zagrożenie środowiska ze strony państw sąsiadujących;- utrzymywanie się negatywnych tendencji w warunkach pogodowych i anomalie klimatyczne;- funkcjonowanie elektrowni atomowych za wschodnią granicą;- pogarszanie się globalnego bilansu wody;- niekorzystne prognozy demograficzne;- możliwość występowania katastrof przy przewożeniu materiałów niebezpiecznych przez Polskę (tranzyt wschód – zachód);

Sfera gospodarcza

<p style="text-align: center;">ATUT</p> <ul style="list-style-type: none">- położenie przy przyszłej autostradzie A 2 i drodze S 19 Północ - Południe- integracja z UE- dobry poziom kształcenia w szkołach- brak integracji środowiska przedsiębiorczego- brak kompleksowej gospodarki odpadami- mały potencjał produkcji rolno - spożywczej- walory geograficzno - przyrodnicze- znacząca ilość i poziom organizacyjny jednostek obsługi transportowej i logistycznej;- istniejący potencjał produkcyjny do zagospodarowania (wolne tereny i obiekty);- zasoby drewna i kruszywa do wykorzystania w przemyśle i budownictwie;- przygraniczne położenie, stanowiące potencjał rozwoju współpracy międzynarodowej;	<p style="text-align: center;">SŁABOŚĆ</p> <ul style="list-style-type: none">- brak terenów inwestycyjnych- brak infrastruktury technicznej na terenach przeznaczonych pod inwestycje i na terenach rekreacyjnych- wysoki poziom bezrobocia- brak produktów do promowania miasta- utrudniony dostęp do instytucji doradczych, finansujących i szkoleniowych- niewykorzystany potencjał rekreacyjno – wypoczynkowy- oddalenie od dużych rynków zbytu- mała różnorodność rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej- niski ogólny poziom rozwoju gospodarczego na terenie miasta;- brak lokalnego kapitału;- niewystarczająca aktywność lokalnych organizacji gospodarczych w zakresie wspierania przedsiębiorczości i współdziałanie na rzecz rozwoju gospodarczego miasta;- brak dużych i nowoczesnych zakładów przemysłowych, wyzwalających tworzenie sieci kooperacyjnych;- oddalenie od ośrodków badawczo – rozwojowych i obszarów gospodarki nowych technologii;- słabo rozwinięty sektor usług turystycznych;- przestępczość
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none">- program dla Polski Wschodniej;- stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i inwestowania;- zmiana polityki fiskalnej Państwa, obniżenie podatków;- napływ kapitału w związku z członkostwem Polski w UE;- poprawa warunków (ułatwienie) korzystania ze środków UE;- poprawa warunków rozwoju małej przedsiębiorczości;- odbudowa handlu z krajami WNP,- lepsze wykorzystanie istniejących zasobów wodnych jako zaplecza rekreacyjnego;- rozwój turystyki czynnej: pieszej, rowerowej, konnej i wodnej ze szczególnym uwzględnieniem spływów kajakowych po Krznie, żeglarstwa na Żwirowni;- poprawa stosunków międzynarodowych z sąsiadami (zmiana polityki zagranicznej Polski);	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <p>Utrzymywanie się małego zainteresowania ze strony inwestorów zewnętrznych uruchamianiem działalności gospodarczej na terenie miasta;</p> <ul style="list-style-type: none">- utrudnienie współpracy gospodarczej z krajami sąsiednimi spowodowane wejściem Polski do strefy Schengen;- utrzymywanie się barier w handlu z krajami WNP;- rosnące wymagania co do wysokości udziału środków własnych przy korzystaniu z funduszy UE na inwestycje;- emigracja fachowców i specjalistów;- brak szkolnictwa zawodowego pod potrzeby regionu;

Infrastruktura techniczna

<p style="text-align: center;">ATUT</p> <ul style="list-style-type: none">- możliwość zagospodarowania Żwirowni na tereny rekreacyjno-wypoczynkowo sportowe- pojawienie się nowych źródeł finansowania w związku z przystąpieniem do UE- coraz większe nakłady inwestycyjne miasta- korzystne położenie komunikacyjne- gleby nadające się do zasiewu roślin (jako paliwo ekologiczne) <p>Główny korytarz komunikacyjny Wschód – Zachód;</p> <ul style="list-style-type: none">- dobrze rozwinięta sieć dróg;- duże rezerwy mocy zainstalowanej na urządzeniach elektroenergetycznych GPZ oraz sieciach wysokiego i średniego napięcia,- dobre pokrycie terenu miasta zasięgiem telefonii komórkowej;	<p style="text-align: center;">SŁABOŚĆ</p> <ul style="list-style-type: none">- pogarszająca się kondycja finansowa przedsiębiorstw- brak lokalizacji wysypiska odpadów- brak infrastruktury technicznej na terenach nadających się pod inwestycję- dezintegracja środowiska gospodarczego- zły stan techniczny infrastruktury drogowej;- niedostateczny rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym powszechnego dostępu do Internetu,- zły stan techniczny oraz jakość użytkowa znacznej części zasobów mieszkaniowych;
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none">- realizacja przedsięwzięć dotyczących budowy i modernizacji dróg, w tym budowa autostrady A-2 i drogi ekspresowej nr 19;- realizacja Międzynarodowego Programu Transportu, polegająca na kompleksowej modernizacji infrastruktury technicznej linii kolejowych oraz kolejowych przejść granicznych;- większy napływ funduszy unijnych <p>_ Odbudowa budowli piętrzących na rzekach w celu ochrony przed suszą;</p>	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none">- niedostateczna nośność nawierzchni dróg- znaczne przesunięcie w czasie budowy autostrady A2 spowoduje nadmierne obciążenie istniejących dróg, zmniejszenie ich przepustowości, a tym samym zwiększenie uciążliwości tego transportu dla otoczenia i środowiska;- brak konsekwentnej polityki państwa sprzyjającej zwiększeniu udziału przewozów kolejowych, jako najbardziej ekologicznego środka transportowego, może zmniejszyć zainteresowanie dokończeniem procesu restrukturyzacji PKP i modernizacji jego infrastruktury technicznej;- utrzymywanie się stanu głębokiego niedoboru środków finansowych na eksploatację i modernizację dróg lokalnych;- dalszy brak rozwiązań systemowych i środków finansowych na modernizację i bieżące utrzymanie melioracji i rzek;

V. Założenia programu rewitalizacji. Projekty i działania inwestycyjne.

1. Cele Programu

Celem nadrzędnym, **misją programu rewitalizacji Międzyrzecza Podlaskiego jest kompleksowa odnowa przestrzenna, gospodarcza i społeczna wyznaczonego do rewitalizacji obszaru miasta.** Realizacja Programu stworzy warunki do rozwoju przedsiębiorczości, działalności edukacyjnej i kulturalnej, a także rozwoju turystyki, zgodnie z misją Międzyrzecza Podlaskiego zawartą w Strategii Rozwoju Miasta na lata 2008-2015: „**Misją Międzyrzecza Podlaskiego jest stworzenie środowiska zdrowego**

i przyjaznego dla swoich mieszkańców oraz polepszenie jakości ich życia przez tworzenie lepszego klimatu dla rozwoju gospodarczego, efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów, stymulowanie przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców.”

1.1 Priorytetowe kierunki działań

Priorytet I: Stworzenie sprzyjających warunków do aktywizacji gospodarczej mieszkańców miasta oraz zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa.

Stymulowanie rozwoju lokalnego sektora gospodarczego w celu zwiększenia dochodów mieszkańców i budżetu miasta. Stworzenie warunków do realizacji aspiracji i inwencji gospodarczej mieszkańców. Ukształtowanie infrastruktury technicznej miasta zaspokajającej realizację potrzeb inwestorów w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Wykorzystanie sprzyjającej lokalizacji przy skrzyżowaniu przyszłej autostrady A2 i drogi S19 oraz granicy Unii Europejskiej. W ramach Programu przewiduje się m.in. Kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje - Międzyrzeckiej Strefy Nowoczesnych Usług i Produkcji, budowa systemu monitoringu miasta, budowa mieszkań socjalnych na terenie przy ul. Kusocińskiego oraz adaptacji istniejących na ww. cele.

Priorytet II: Rozwój infrastruktury publicznej, komunalnej wraz z odnową obszarów blokowisk.

Wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju miasta. Poprawa sytuacji mieszkaniowej poprzez stymulowanie rozwoju różnorodnych form budownictwa. Ukształtowanie infrastruktury technicznej miasta zaspokajającej realizację potrzeb inwestorów w zakresie mieszkalnictwa. Budowa i modernizacja obiektów oświatowych. Szerokie i efektywne wykorzystanie dostępnych środków zewnętrznych wspierających rozwój infrastruktury. W ramach Programu planuje się: Modernizację stacji uzdatniania wody, modernizację oczyszczalni ścieków, modernizacja stadionu miejskiego, Rewitalizację osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzec Podlaskim, modernizacja Miejskiego Ośrodka Kultury w Międzyrzec Podlaskim, Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Międzyrzec Podlaskim, Budowa hali sportowej z zapleczem przy Gimnazjum Nr 1 w Międzyrzec Podlaskim, budowa wioski tematycznej.

Priorytet III: Ochrona środowiska i wykorzystanie istniejących walorów przyrodniczo - krajobrazowych i kulturalnych - jako miejsca wypoczynku i rekreacji mieszkańców.

Ukształtowanie przestrzeni umożliwiające bezkolizyjne i bezkonfliktowe realizowanie takich potrzeb mieszkańców jak praca, wypoczynek i rekreacja uwzględniające dbałość o ochronę środowiska naturalnego. Modernizacji i podniesienie standardu obiektów sportowo - rekreacyjnych oraz budowa nowych. Uwzględnienie w realizacji polityki infrastrukturalnej szczególnych potrzeb związanych z funkcją wypoczynkowo - rekreacyjną terenu, jak również rozwojem turystyki. Program obejmuje takie działania jak: Zagospodarowanie terenu (po dawnej kopalni żwiru) rekreacyjno-turystycznego "Międzyrzeckie Jezioro", Rewitalizacja i Rewaloryzacja Zespołu Pałacowo-Parkowego, Budowa wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną przy rzece Krznie.

Priorytet IV: Podniesienie jakości przestrzeni publicznej oraz poprawa możliwości komunikacyjnych miasta

W ramach Programu Rewitalizacji planowana jest przebudowa ciągów komunikacyjnych. Przewiduje się reorganizację oraz podniesienie rangi przestrzennej i walorów estetycznych historycznego rynku obecnie Skweru Armii Krajowej, nadanie mu nowych funkcji sprawi, że powstanie nowy produkt turystyczno-kulturalny. W planach jest również rewitalizacja terenów osiedli mieszkaniowych, a także modernizacje poszczególnych budynków, które realizowane będą przez Wspólnoty Mieszkaniowe, oraz zasobu socjalnego będącego własnością miasta. Zadania objęte Programem: Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego w tym budowę wschodniej obwodnicy miasta Międzyrzec Podlaski wraz z uzupełniającym układem komunikacyjnym w południowo-wschodniej części miasta.

Określone powyżej priorytetowe kierunki rozwoju, wyznaczają kluczowe obszary koncentracji działań władz Miasta i partnerów społecznych w tym Spółdzielni i Wspólnot Mieszkaniowych, Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych (PUK) w okresie objętym Programem oraz stanowią element realizacji wieloletniego planu inwestycyjnego.

1.1.1 Projekty i zadania inwestycyjne w poszczególnych obszarach wsparcia

Działania priorytetowe zmierzające do osiągnięcia celu nadrzędnego będą realizowane poprzez zadania inwestycyjne jak również szereg działań o charakterze „miękkim”. Osiągnięcie zakładanych wyników uwarunkowane jest zaangażowaniem określonych sił oraz środków.

Każdy program powinien zostać opracowany według następujących wymogów:

- jest zestawem szczegółowo opisanych konkretnych działań,
- poszczególne działania programu odwołują się do celów założonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji,
- proponuje zestaw wskaźników pozwalających ocenić postępy realizacji programu.

Cel nadrzędny będzie urzeczywistniony przy pomocy spójnych i komplementarnych projektów i zadań w ramach każdego z priorytetów. Jedno zadanie może łączyć zadania do realizacji kilku priorytetów rozwoju.

W ramach realizacji priorytetowych kierunków ustala się następujące projekty i działania inwestycyjne:

Tabela 14. Projekty i działania inwestycyjne w poszczególnych obszarach rewitalizacji

Lp.	Działanie	Wnioskodawca	Obszar	Termin realizacji	Szacunkowy koszt (tys. zł)	Rejestr zabytków	Ocena
1.	Kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje - Międzyrzeckiej Strefy Nowoczesnych Usług i Produkcji	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2008-2013	11 132	nie	80
2.	Budowa wschodniej obwodnicy miasta Międzyrzec Podlaski wraz z uzupełniającym układem komunikacyjnym w południowo-wschodniej części miasta	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2009-2013	72 707	nie	80
3.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego - I etap: ul. Adamki, Tartaczna, Nabrzeżna, Garbarska, Zarówie, Nassuta, Pułaskiego, Jatkowa, Targowa, Wiejska, Okólna, Przedszkolna, Zamczyśko, Rzeczna, Krótka, Mała, Graniczna, Podłączna, Stodolna, Pleszczyńskiego, Eichlera, Asnyka, przedłużenie ul. Partyzantów	Miasto Międzyrzec Podlaski	A B C D	2009-2012	26 822	tak	68
4.	Przebudowa ulic: Sikorskiego, Przechodniej, Czystej i Pocztovej w Międzyrzec Podlaskim	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2009	1 500	tak	68
5.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego - II etap: ul. Zielona, Wspólna, Staffa, Niewęgowskiego, Nałkowskiej, Grabowa, Sosnowa, Modrzewiowa, Brzozowa, Akacyjowa, Piramowicza, Kruczkowskiego, Mickiewicza, Konopnickiej, Słowackiego, Parkowej, Strażackiej, Grottera, Chełmońskiego i Matejki	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2013-2015	9900	nie	68
6.	Przebudowa chodnika w ul. Warszawskiej	Miasto Międzyrzec Podlaski	A D	2009	400	tak	68
7.	Remont nawierzchni w ul. Zawadki	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2009	110	nie	56
8.	Przebudowa chodnika w ul. Tułiowskiej	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2009	342	nie	60
9.	Budowa hali sportowej z zapleczem przy Gimnazjum Nr 1 w Międzyrzec Podlaskim	Miasto Międzyrzec Podlaski	A	2009-2012	10 320	tak	80
10.	Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Międzyrzec Podlaskim	Miasto Międzyrzec Podlaski	B	2009-2011	7 130	nie	80
11.	Modernizacja Miejskiego Ośrodka Kultury w Międzyrzec Podlaskim	Miasto Międzyrzec Podlaski	A C	2010-2012	2 800	tak	64
12.	Modernizacja stadionu miejskiego w Międzyrzec Podlaskim	Miasto Międzyrzec Podlaski	D	2010-2013	21 338	nie	72

13.	Budowa mieszkań socjalnych na terenie przy ul. Kusocińskiego	Miasto Międzyrzec Podlaski	B C	2013-2015	5 368	tak	56
14.	Budowa kompostowni odpadów komunalnych	PUK	D	2012-2013	4 600	nie	45
15.	Budowa wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną przy rzece Krzna	Miasto Międzyrzec Podlaski	B	2008-2013	12 382	tak	72
16.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Brzeskiej	PUK	D	2009-2011	3 910	nie	45
17.	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków	PUK	D	2011-2015	2 800	nie	45
18.	Dokończenie budowy sytemu wodociągowego w Międzyrzeczu Podlaskim - sieć wodociągowa w ul. Sitenkiej, Grzybowej, Chabrowej, Grottera i Włta Stwoża	PUK	D	2008-2011	235	nie	60
19.	Dokończenie budowy systemu kanalizacji sanitarnej w Międzyrzeczu Podlaskim - kanalizacja sanitarna w ul. Zadwornej, Sitenkiej, Kolejowej, Kościuszki, Tułiowskiej, Chabrowej i Grzybowej	PUK	D	2008-2011	1 025	nie	60
20.	Rewitalizacja zabytkowego centrum miasta-przebudowa Skweru AK	Miasto Międzyrzec Podlaski	A	2009-2011	6 010	tak	88
21.	Rewitalizacja i Rewaloryzacja Zespołu Pałacowo-Parkowego	Miasto Międzyrzec Podlaski	A	2009-2015	4 120	tak	88
22.	Budowa wioski tematycznej	Miasto Międzyrzec Podlaski	B	2010-2013	3 830	tak	80
23.	Zagospodarowanie terenu rekreacyjno-turystycznego "Międzyrzeckie Jezioro"	Miasto Międzyrzec Podlaski	B	2008-2013	26 890	nie	88
24.	Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - E-Miasto	Miasto Międzyrzec Podlaski	A B C D	2008-2011	2 750	tak	60
25.	Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Krzna	Miasto Międzyrzec Podlaski	A B D	2009	180	tak	76
26.	Przebudowa nawierzchni ciągów pieszo-jezdnych na osiedlu „Warszawska”	Miasto Międzyrzec Podlaski	AC	2009	125	tak	64
27.	Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzeczu Podlaskim	Spółdzielnia Mieszkaniowa	A B C D	2010-2013	24 560	tak	80
28.	Remont budynku, wjazdu i placu parkingowego przy ul. Radzyńskiej	Wspólnota Mieszkaniowa	C D	2009-2010	35	nie	36

Przewidziane do realizacji inwestycje i projekty oraz ich wstępny harmonogram realizacji został przygotowany w oparciu o zidentyfikowane potrzeby społeczno-gospodarcze, jak również możliwości finansowe budżetu miasta oraz możliwości pozyskania na ich realizację środków zewnętrznych w tym funduszy Unii Europejskiej. Sprawą priorytetową dla władz miasta jest rozbudowa i modernizacja bazy sportowo - rekreacyjno - turystycznej, w tym przede wszystkim zagospodarowanie terenu (po dawnej kopalni żwiru) rekreacyjno - turystycznego „Międzyrzeckie Jezioro”, budowa hali sportowej z zapleczem przy Gimnazjum Nr 1 i zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i Nr 3. Oprócz tego za najważniejsze uznano rozbudowę i modernizację lokalnego układu komunikacyjnego, w tym budowę wschodniej obwodnicy miasta. Należy również wspomnieć o działaniach mających na celu rozwój przedsiębiorczości w mieście, w szczególności o „strefie nowoczesnych usług i produkcji”. Poprawie estetyki miasta i wzbogaceniu jego wartości kulturowych posłuży realizacja projektu przebudowa historycznego rynku obecnie Skweru Armii Krajowej.

1.1.2 Wskaźniki

Określa się trzy rodzaje wskaźników monitorowania:

- A. Wskaźniki produktu
- B. Wskaźniki rezultatu
- C. Wskaźniki oddziaływania

A. Wskaźniki produktu:

1. Powierzchnia wyremontowanych i przebudowanych budynków (m²)
2. Powierzchnia budynków poddanych termomodernizacji (m²)
3. Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów zieleni miejskiej (m²)
4. Powierzchnia terenów stworzonych z przeznaczeniem na rekreację (m²)
5. Liczba obiektów wyremontowanych i przebudowanych na cele społeczne (m²)
6. Liczba budynków znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków poddanych rewitalizacji (szt.)
7. Powierzchnia budynków zmodernizowanych z przeznaczeniem na cele kulturalne (m²)
8. Powierzchnia budynków zmodernizowanych z przeznaczeniem na cele edukacyjne (m²)
9. Długość i powierzchnia zmodernizowanej infrastruktury technicznej (mb i m²)
10. Liczba projektów wsparcia społecznego (szt.)
11. Liczba osób uczestniczących w programach społecznych (osoby)

B. Wskaźniki rezultatu:

1. Liczba osób zamieszkujących w zrewitalizowanych budynkach (os.)
2. Liczba osób korzystających z obszarów zieleni miejskiej poddanej rewitalizacji (os.)
3. Liczba osób korzystających z nowo powstałych terenów rekreacyjnych (os.)

4. Wskaźniki dotyczące popełniania i wykrywania przestępstw (%)
5. Liczba budynków objętych Ochroną Konserwatorską zabezpieczonych przed degradacją (szt.)
6. Powstała powierzchnia usługowa na terenie poddanym rewitalizacji
7. Liczba nowych punktów usługowych powstałych na zrewitalizowanym obszarze (szt.)
8. Poziom zadowolenia uczestników projektu społecznych (%)
9. Liczba osób korzystających z bazy kulturalnej, edukacyjnej, społecznej (os.)
10. Liczba nowych podmiotów gospodarczych powstałych na terenach objętych rewitalizacją (szt.)

C. Wskaźniki oddziaływania:

1. Wskaźnik bezrobocia (%)
2. Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych (os.)
3. Liczba miejsc pracy na obszarze zrewitalizowanym (os.)
4. Liczba punktów usługowych na obszarze zrewitalizowanym (szt.)
5. Wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców (%)
6. Wzrost partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji (%)
7. Liczba miejsc pracy w nowo powstałych przedsiębiorstwach (szt.)
8. Wzrost liczby turystów odwiedzających miasto (os.)

Powyższa lista może ulec zmianie, zostać uzupełniona dodatkowymi wskaźnikami wymaganymi np. w programach rozwoju regionalnego finansowanych przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego czy Europejski Fundusz Społeczny.

VI. Planowane działania w latach 2009-2010 oraz 2011-2015.

Działania planowane w latach 2009-2010 oraz 2011-2015 na obszarze:

A.

Planowane działania przestrzenne (techniczno-materialne)

1. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego E-Miasto	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2011

2. Działania dotyczące rozwoju transportu

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego Etap I	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2012

3. Działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu – *nie zgłoszono*

4. Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzec Podlaskim	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
2.	Remont budynku, wjazdu i placu parkingowego przy ul. Radzyńskiej	2009-2010	

5. Działania dotyczące budowy nowych mieszkań - nie zgłoszono

6. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa hali sportowej z zapleczem przy Gimnazjum Nr 1 w Międzyrzec Podlaskim	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2012
2.	Modernizacja Miejskiego Ośrodka Kultury w Międzyrzec Podlaskim	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2012
3.	Rewitalizacja zabytkowego centrum miasta- przebudowa Skweru AK	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2011
4.	Rewitalizacja i Rewaloryzacja Zespołu Pałacowo-Parkowego4.	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2015
5.	Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Krzna	2009	

Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta)

1. Działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości:

- ulgi w podatku od nieruchomości,
- ulgi od środków transportu.

Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta):

1. Działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich:

- Projekt „Sposób na wiedzę” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki - realizator projektu Miasto Międzyrzec Podlaski

2. Działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, walki z patologiami społecznymi:

- Projekt systemowy „Szansa” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki - realizator projektu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzec Podlaskim

3. Działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych:

- Projekt „Moje miejsce w gwiazdozbiornie” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki - realizator Spółdzielnia Mieszkaniowa w partnerstwie z OSP „Stołpno”

4. Działania dotyczące tworzenia równych szans:

- Projekt „Zrozumieć ich świat” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki - realizator Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Międzyrzec Podlaskim

Działania planowane w latach 2009-2010 oraz 2011-2015 na obszarze:

B.

Planowane działania przestrzenne (techniczno-materialne)

1. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną przy rzece Krzna	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2013

2. Działania dotyczące rozwoju transportu

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego Etap I	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2012

3. Działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu – *nie zgłoszono*

4. Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzec Podlaskim	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
2.	Remont budynku, wjazdu i placu parkingowego przy ul. Radzyńskiej	2009-2010	

5. Działania dotyczące budowy nowych mieszkań

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa mieszkań socjalnych na terenie przy ul. Kusocińskiego		2013-2015

6. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Międzyrzec Podlaskim	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2011
2.	Budowa wioski tematycznej	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
3.	Zagospodarowanie terenu (po dawnej kopalni żwiru) rekreacyjno-turystycznego "Międzyrzeckie Jezioro"	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2013

Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta)

1. Działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości:

- ulgi w podatku od nieruchomości,
- ulgi od środków transportu.

Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta):

1. Działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich:
 - Projekt „Sposób na wiedzę” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator projektu Miasto Międzyrzec Podlaski
2. Działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, walki z patologiami społecznymi:
 - Projekt systemowy „Szansa” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator projektu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzec Podlaskim
3. Działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych:
 - Projekt „Moje miejsce w gwiazdozbiornie” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator Spółdzielnia Mieszkaniowa w partnerstwie z OSP „Stołpno”
4. Działania dotyczące tworzenia równych szans:
 - Projekt „Zrozumieć ich świat” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Międzyrzec Podlaskim

Działania planowane w latach 2009-2010 oraz 2011-2015 na obszarze:

C.

Planowane działania przestrzenne (techniczno-materialne)

1. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną przy rzece Krzna	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2013

2. Działania dotyczące rozwoju transportu

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego Etap I	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2012

3. Działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu – nie zgłoszono

4. Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzec Podlaskim	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
2.	Remont budynku, wjazdu i placu parkingowego przy ul. Radzyńskiej	2009-2010	

5. Działania dotyczące budowy nowych mieszkań

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa mieszkań socjalnych na terenie		2013-2015

przy ul. Kusocińskiego		
------------------------	--	--

6. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Międzyrzecu Podlaskim	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2011
2.	Budowa wioski tematycznej	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
3.	Zagospodarowanie terenu (po dawnej kopalni żwiru) rekreacyjno-turystycznego "Międzyrzeckie Jezioro"	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2013

Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta)

1. Działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości:
 - ulgi w podatku od nieruchomości,
 - ulgi od środków transportu.

Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta):

1. Działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich:
 - Projekt „Sposób na wiedzę” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator projektu Miasto Międzyrzec Podlaski
2. Działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, walki z patologiami społecznymi:
 - Projekt systemowy „Szansa” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator projektu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzecu Podlaskim
3. Działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych:
 - Projekt „Moje miejsce w gwiazdozbiore” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator Spółdzielnia Mieszkaniowa w partnerstwie z OSP „Stołpno”
5. Działania dotyczące tworzenia równych szans:
 - Projekt „Zrozumieć ich świat” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Międzyrzecu Podlaskim

Działania planowane w latach 2009-2010 oraz 2011-2015 na obszarze:

D.

Planowane działania przestrzenne (techniczno-materialne)

1. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Kompleksowe przygotowanie terenu pod	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2013

	inwestycje - Międzyrzeckiej Strefy Nowoczesnych Usług i Produkcji		
2.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody przy ul. Brzeskiej	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2011
3.	Modernizacja Oczyszczalni Ścieków		2011-2015
4.	Dokończenie budowy sytemu wodociągowego w Międzyrzecu Podlaskim - sieć wodociągowa w ul. Sitsenskiej, Grzybowej, Chabrowej, Grottgera i Wita Stwosza	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2011
5.	Dokończenie budowy systemu kanalizacji sanitarnej w Międzyrzecu Podlaskim - kanalizacja sanitarna w ul. Zadwornej, Siteńskiej, Kolejowej, Kościuszki, Tuliłowskiej, Chabrowej i Grzybowej	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2011

2. Działania dotyczące rozwoju transportu

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Budowa wschodniej obwodnicy miasta Międzyrzec Podlaski wraz z uzupełniającym układem komunikacyjnym w południowo-wschodniej części miasta	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2013
2.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego - I etap: ul. Adamki, Tartaczna, Nabrzeżna, Garbarska, Zarówie, Nassuta, Pułaskiego, Jatkowa, Targowa, Wiejska, Okólna, Przedszkolna, Zamczysko, Rzeczna, Krótka, Mała, Graniczna, Podłączna, Stodolna, Pleszczyńskiego, Eichlera, Asnyka, przedłużenie ul. Partyzantów	Rozpoczęcie 2009	Zakończenie 2012
3.	Przebudowa ulic: Sikorskiego, Przechodniej, Czystej i Pocztovej w Międzyrzecu Podlaskim	2009	
4.	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego - II etap: ul. Zielona, Wspólna, Staffa, Niewęgłowskiego, Nałkowskiej, Grabowa, Sosnowa, Modrzewiowa, Brzozowa, Akacyjowa, Piramowicza, Kruczkowskiego, Mickiewicza, Konopnickiej, Słowackiego, Parkowej, Strażackiej, Grottgera, Chełmońskiego i Matejki		2013-2015
5.	Przebudowa chodnika w ul. Warszawskiej	2009	
6.	Remont nawierzchni w ul. Zawadki	2009	
7.	Przebudowa chodnika w ul. Tuliłowskiej	2009	
8.	Budowa ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Krzna	2009	

3. Działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu – nie zgłoszono

4. Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzecu Podlaskim	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
2.	Remont budynku, wjazdu i placu parkingowego przy ul. Radzyńskiej	2009-2010	

5. Działania dotyczące budowy nowych mieszkań – nie zgłoszono

6. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej

Nr	Nazwa działania	Planowany okres realizacji	
		2009-2010	2011-2015
1.	Modernizacja stadionu miejskiego w Międzyrzecu Podlaskim	Rozpoczęcie 2010	Zakończenie 2013
2.	Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - E-Miasto	Rozpoczęcie 2008	Zakończenie 2011

Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta)

1. Działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości:
 - ulgi w podatku od nieruchomości,
 - ulgi od środków transportu.

Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym (na terenie miasta):

1. Działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich:
 - Projekt „Sposób na wiedzę” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator projektu Miasto Międzyrzec Podlaski
2. Działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, walki z patologiami społecznymi:
 - Projekt systemowy „Szansa” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator projektu Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzecu Podlaskim
3. Działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych:
 - Projekt „Moje miejsce w gwiazdozbiornie” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator Spółdzielnia Mieszkaniowa w partnerstwie z OSP „Stołpno”
6. Działania dotyczące tworzenia równych szans:
 - Projekt „Zrozumieć ich świat” dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO Kapitał Ludzki – realizator Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Międzyrzecu Podlaskim

VII. Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji - źródła finansowania programu.

Źródłami finansowania zadań i projektów ujętych w zaktualizowanym Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015:

- Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej,
- Budżet państwa,
- Budżet Miasta,
- Budżety wspólnot mieszkaniowych,
- Budżety spółdzielni mieszkaniowych,

- Budżety właścicieli nieruchomości,
- Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych w Międzyrzeczu Podlaskim
- Środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Kredyty komercyjne, pożyczki preferencyjne.

Fundusze strukturalne, których środki mogą być wykorzystane na zadania z zakresu rewitalizacji:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS).

Środki finansowe z Inicjatyw Wspólnotowych Unii Europejskiej 2007-2013 możliwe do pozyskania:

- JESSICA

Programy UE z których środki mogą być wykorzystane na zadania z zakresu rewitalizacji

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
- Europejska Współpraca Terytorialna (Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa)

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 środki finansowe przeznaczone na rewitalizację będą dostępne w Działaniu 3.2 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich w ramach Osi Priorytetowej III Atrakcyjność obszarów miejskich i tereny inwestycyjne. W ramach działania wsparcie uzyskają projekty istotnie przyczyniające się do kompleksowej rewitalizacji wybranych obszarów miast, których realizacja przyczyni się do podniesienia jakości i atrakcyjności dotychczas zdegradowanych terenów, jak również zwiększy aktywność i przedsiębiorczości mieszkańców. Realizowane będą projekty polegające na unowocześnieniu infrastruktury obszarów zdegradowanych, podnoszeniu standardu życia mieszkańców, przywracaniu wartości historycznych tych terenów oraz wprowadzaniu nowych funkcji społeczno - gospodarczych charakterystycznych dla współczesnych obszarów miejskich. Uzupełnieniem działania mającego na celu kompleksową rewitalizację obszarów zdegradowanych, będą także inwestycje w zakresie tkanki mieszkaniowej. Inwestycje w infrastrukturę mieszkaniową poza poprawieniem stanu budynków mieszkalnych powinny wpływać na rozwiązywanie problemów społecznych występujących na danym obszarze. Preferowane będą projekty bezpośrednio związane z wykorzystaniem potencjału danego obszaru oraz generujące nowe miejsca pracy. Realizowane inwestycje muszą być zgodne z Programem Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego oraz być ujęte w zaktualizowanym Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015. Projekt realizowany na obszarze

objętym rewitalizacją musi mieć charakter kompleksowy, tzn. uwzględniać minimum trzy z poniższych kategorii inwestycji:

- obiekty budowlane (publiczne),
- zieleń i małą architekturę (w tym np.: parki, altany, skwery, zieleńce, ławki, fontanny, punkty widokowe itp.),
- sieci i urządzenia infrastruktury technicznej (wodno - kanalizacyjnej, c.o., energetycznej, telekomunikacyjnej itd.),
- elementy układu komunikacyjnego (w tym np.: drogi, ścieżki rowerowe, ulice, parkingi, place, alejki, chodniki wraz z oświetleniem),
- adaptację budynków na cele gospodarcze, społeczne, turystyczne, kulturalne;
- przestrzeń publiczną (w tym np. place, rynki)
- rehabilitacja tkanki mieszkaniowej (projekty z zakresu mieszkalnictwa muszą dotyczyć zespołu budynków oraz ich otoczenia). Wyjątek stanowi sytuacja kiedy inwestycja (np. docieplenie i nowa elewacja budynku) będzie ostatnim (brakującym) elementem zapewniającym zmianę wizerunku danego terenu.

Wydatki na mieszkalnictwo są ograniczone do wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego lub budynków stanowiących własność publiczną lub własność podmiotów prowadzących działalność niezarobkową wykorzystywanych na cele mieszkaniowe dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub osób o szczególnych potrzebach.

Na dofinansowanie projektów w ramach działania 3.2 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego będą mogli ubiegać się następujący wnioskodawcy:

1. Jednostki samorządu terytorialnego.
2. Związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
3. Samorządowe jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.
4. Podmioty działające w oparciu o ustawę o partnerstwie publiczno - prywatnym.
5. Następujące podmioty, których projekt został ujęty w Programie Rewitalizacji:
 - a. Spółki prawa handlowego, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki,
 - b. Organizacje pozarządowe,
 - c. Instytucje i organizacje zajmujące się walką z bezdomnością i mieszkaniem chronionymi (np. dla wychodzących z więzień),
 - d. Podmioty nie działające dla zysku, zajmujące się integracją różnych grup społecznych,
 - e. Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych,
 - f. Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, w szczególności policja, straż pożarna,
 - g. Spółdzielnie mieszkaniowe,

h. Wspólnoty mieszkaniowe

i. TBS-y

W ramach aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2009-2015 na terenie miasta wyznaczone zostały następujące obszary rewitalizacji:

A. Obszary historycznych założeń urbanistycznych objętych równocześnie ochroną konserwatorską.

- Zespół A 1 – Obszar Historycznego Centrum Miasta ,
- Zespół A 2 – Obszar Zespołu Pałacowo-Parkowego,

B. Obszary nieekonomicznie wykorzystywanej przestrzeni o dużym potencjale przyrodniczym, turystycznym i gospodarczym (tereny dawnej kopalni żwiru oraz dorzecze rzek Krzny, Piszczki , Zny i Kanału Wieprz-Krzna).

- Zespół B 1 – Obszar dawnej kopalni żwiru tzw. „Międzyrzeckie Jezioro”,
- Zespół B 2 – Obszar dorzecza rzek Krzny, Piszczki , Zny i Kanału Wieprz-Krzna,

C. Tereny najbardziej zdegradowanej dzielnicy mieszkaniowej (osiedla zabudowy wielorodzinnej: os. Partyzantów, os. Warszawska, os. Przedszkolna i Nadbrzeźna, os. Kordiana i Balladyny, os. Wyszyńskiego, os. Brzeska, os. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, os. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, budynek wielorodzinny przy ul. Radzyńskiej, Jelnickiej.

- Zespół C1 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Partyzantów”,
- Zespół C2 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Warszawska – Poczta – Łukowska”,
- Zespół C3 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Przedszkolna – Nassuta – Spółdzielcza – Nadbrzeźna”,
- Zespół C4 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Kordiana i Balladyny,
- Zespół C5 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Wyszyńskiego ,
- Zespół C6 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Brzeska,
- Zespół C7 – Osiedle budownictwa socjalnego Kusocińskiego,
- Zespół C8 – Osiedle budownictwa socjalnego Zarówie,
- Zespół C9 – Budynek przy ul. Radzyńskiej i Jelnickiej,

D. Obszar strefy centralnej miasta o słabej dynamice rozwoju, stanowiącej barierę w harmonijnym rozwoju całego Miasta.

E. Obszary o niedostatecznym wyposażeniu w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej-pozostały obszar miasta.

Dofinansowane w ramach Działania 3.2 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 będą mogły być zadania ujęte w zaktualizowanym Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015 i realizowane wyłącznie na terenie miasta Międzyrzec Podlaski w granicach ww. obszarów.

W zakresie mieszkalnictwa będą mogły uzyskać wsparcie jedynie działania realizowane w granicach obszarów:

- A. Obszary historycznych założeń urbanistycznych objętych równocześnie ochroną konserwatorską.
- Zespół A 1 – Obszar Historycznego Centrum Miasta ,
- C. Tereny najbardziej zdegradowanej dzielnicy mieszkaniowej (osiedla zabudowy wielorodzinnej: oś. Partyzantów, oś. Warszawska, oś. Przedszkolna i Nabrzeżna, oś. Kordiana i Balladyny, oś. Wyszyńskiego, oś. Brzeska, oś. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, oś. budownictwa socjalnego Kusocińskiego, budynek wielorodzinny przy ul. Radzyńskiej, Jelnickiej.
- Zespół C1 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Partyzantów”,
 - Zespół C2 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Warszawska – Pocztowa – Łukowska”,
 - Zespół C3 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego „Przedszkolna – Nassuta – Spółdzielcza – Nadbrzeżna”,
 - Zespół C4 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Kordiana i Balladyny,
 - Zespół C5 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Wyszyńskiego ,
 - Zespół C6 – Osiedle budownictwa wielkopłytkowego Brzeska,
 - Zespół C7 – Osiedle budownictwa socjalnego Kusocińskiego,
 - Zespół C8 – Osiedle budownictwa socjalnego Zarówie,
 - Zespół C9 – Budynek przy ul. Radzyńskiej i Jelnickiej,
- E. Obszary o niedostatecznym wyposażeniu w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej-pozostały obszar miasta.

VIII. System wdrażania lokalnego programu rewitalizacji

1. Główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu.

Elementem decydującym o skuteczności realizacji założeń i celów dokumentów strategicznych jest system wdrażania. Zaktualizowany Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski realizowany będzie w latach 2009-

2015. Nadzór nad realizacją projektów, dla których instytucją wdrażającą będzie Urząd Miasta Międzyrzec Podlaski, sprawował będzie Burmistrz. Za nadzór finansowy odpowiedzialny będzie Skarbnik Miasta. Wydział Urbanistyki

i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta odpowiedzialny za prowadzenie monitoringu realizacji Programu w tym:

- określenie zestawu wskaźników dla poszczególnych obszarów strategicznych, zestaw ten obrazować powinien dynamikę oraz strukturę zjawisk objętych poszczególnymi celami;
- prowadzenie obserwacji kształtowania się zaprojektowanych wskaźników w określonych przedziałach czasowych.

Po przyjęciu Lokalnego Programu Rewitalizacji przez Radę Miasta Międzyrzec Podlaski powołany zostanie Koordynator ds. Rewitalizacji. Do jego zadań należeć będzie koordynacja wdrażanych działań oraz monitorowanie osiągnięcia zakładanych wskaźników. Dodatkowo pracę koordynatora wspierać będzie Komisja ds. aktualizacji programu rewitalizacji powołana Uchwałą Nr XXIV/196/2008 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 30 kwietnia 2008r. w sprawie aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji” na lata 2008-2015 jeszcze przed podjęciem prac nad aktualizacją. Zespół tworzą pracownicy bezpośrednio odpowiedzialni za realizację poszczególnych zadań. Ich zadaniem będzie wdrażanie projektów, raportowanie do Koordynatora o stanie realizacji i występujących problemach. Członkowie Zespołu służyć będą również głosem doradczym Koordynatorowi i Władzom Miasta.

2. Kryteria wyboru projektów

Kryteria służą do oceny poszczególnych zadań - projektów, które zostały zgłoszone do Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski.

Wyznaczenie wag - do zaproponowanych kryteriów oceny kart projektów zostały przyporządkowane wagi. Każde kryterium ma określoną wagę przy czym 1 = waga najniższa, 3 = waga najwyższa. Suma wag jest równa 22.

Ocena zadań - projektów - każde zadanie zostanie ocenione w ramach przyjętych kryteriów. Ocena zostanie dokonana w skali pięciostopniowej, przy czym:

0- ocena bardzo niska

1- ocena niska

2- ocena średnia

3- ocena wysoka

4- ocena bardzo wysoka

Ostateczny wynik w ramach danego kryterium będzie iloczynem przyporządkowanej do kryterium wagi oraz dokonanej oceny. Suma wyników wszystkich kryteriów stanowić będzie ocenę rankingową zadania i będzie wyrażona punktowo. Maksymalna ilość punktów może wynosić zatem 88.

Nr	Kryterium	Waga
1.	Zgodność ze Strategią Rozwoju Miasta Międzyrzec Podlaski	(1-3) 3
2.	Powiązanie z innymi projektami realizowanymi, zrealizowanymi na terenie miasta	(1-3) 3
3.	Szczególne wartości przyrodnicze, architektoniczne i kulturowe przedmiotu projektu	(1-3) 3
4.	Wpływ zadania na rozwój turystyki i gospodarki	(1-3) 3
5.	Wpływ na zmniejszenie bezrobocia	(1-3) 3
6.	Wpływ na aktywizację gospodarczą obszaru	(1-3) 3
7.	Wpływ na podniesienie poziomu bezpieczeństwa na obszarze	(1-3) 2
8.	Zaawansowanie prac przygotowawczych	(1-3) 2
Suma wag:		22

Lista rankingowa zadań – projektów sporządzona została przez podmioty odpowiedzialne za wdrożenie Lokalnego Programu rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2009-2015.

3. Indykatoryna lista projektów strategicznych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji

3.1 Projekty strategiczne Miasta Międzyrzec Podlaski

TYTUŁ PROJEKTU	Zagospodarowanie terenu rekreacyjno-turystycznego „Międzyrzeckie Jezioro”
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	26 890 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: - ośrodek szkoleniowo-hotelowy całoroczny, - hotel spa, - stok narciarski całoroczny z wyciągiem, - tor rollerowy, - zespół domków letniskowych - zespół budynków usługowo-gastronomicznych, - przebudowę stacji wędkarskiej, - przebudowę siedziby Stowarzyszenia Rozwoju Żeglarstwa wraz z portem i wieżą widokową, - ścieżki rowerowe, - zespół parkingowy, - plac zabaw, - infrastrukturę techniczną

CELE I REZULTATY	<ol style="list-style-type: none">1. Zagospodarowanie terenu.<ul style="list-style-type: none">- uporządkowanie obszaru dawnej kopalni ze stałych nieczystości, pozostałych po istniejących zakładach- uporządkowanie topograficzne terenu, niwelacja terenu, uporządkowanie linii brzegowej,- uporządkowanie terenu z dzikiego drzewostanu,- zabezpieczenie nasypów i skarpi (np.: stoku narciarskiego i plaży)- nowe podziały nieruchomości, uporządkowanie problemów własnościowych,- budowa infrastruktury technicznej w postaci dróg dojazdowych i wewnętrznych wraz z parkingami, ścieżkami rowerowymi, ciągami pieszymi- budowa infrastruktury technicznej w postaci sieci energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, odwodnienia drenażowego lub powierzchniowego, telekomunikacyjnej i internetowej- budowa infrastruktury technicznej w postaci obiektów kubaturowych tj.: budynki zamieszkania zbiorowego (hotele, pensjonaty, ośrodki wypoczynkowe), budynki letniskowe, kempingi, pola namiotowe, usługowe (gastronomia i drobny handel, wypożyczalnie sprzętu oraz obiekty służące utrzymaniu infrastruktury sportowej), techniczne, mieszkalne jednorodzinne,- budowa infrastruktury sportowej oraz kulturotwórczej wraz z budowlami technicznymi tj.: całoroczny stok igelitowy, zjeżdźalnie wodne, mola i pomosty, boiska do gier zespołowych i indywidualnych, amfiteatr.- place zabaw dla dzieci i młodzieży (skate park, urządzenia wspinaczkowe, „ścieżka zdrowia”, itp.),- mała architektura w postaci ławek, koszy na śmieci, stojaki do rowerów,- zieleń uporządkowana-nowe nasadzenia,2. Zagospodarowania zbiorników wodnych.<ul style="list-style-type: none">- usunięcie z dna zbiorników zanieczyszczeń organicznych w postaci roślinnej i zwierzęcej oraz zanieczyszczeń nieorganicznych.- uporządkowanie topograficzne dna zbiorników wodnych, niwelacja głębokości dna, a w szczególności części przeznaczonej pod bezpośredni dostęp do wody tj.: kąpieliska, plaże.- zabezpieczenie dna zbiorników oraz linii brzegowych,- budowa infrastruktury technicznej w postaci jednostek pływających takich jak pomosty, domki letniskowe na wodzie- wyodrębnienie obszaru zbiorników pod kąpieliska, wędkarstwo, uprawianie sportów wodnych- organizowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych na powierzchni zbiorników wodnych- bieżąca konserwacja dna zbiorników wodnych- regularne działania prowadzące do poprawy lub utrzymania dobrej jakości stanu wód.3. Uregulowanie praw własności oraz nowe podziały geodezyjne nieruchomości znajdujących się na obszarze dawnej żwirowni,4. Likwidacja barier architektonicznych oraz dostępność przestrzeni publicznej i prywatnej dla osób niepełnosprawnych,5. Poprawa bezpieczeństwa<ul style="list-style-type: none">- wyznaczenie kąpielisk wraz z ratownikami,- zwiększenie ilości patroli policji oraz straży miejskiej,- instalacja monitoringu oraz systemu powiadamiania na całym obszarze Miasta,6. Wprowadzanie nowych technologii wykorzystujących energię odnawialną.7. Uruchamianie na przedmiotowym terenie nowych podmiotów gospodarczych prowadzących usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów – powstawanie nowych miejsc pracy,8. Organizowanie na terenie dawnej kopalni żwiru imprez sportowych oraz kulturalnych,9. Ograniczenie ruchu pojazdów silnikowych na terenie10. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego w skali 1:1000, opracowanie dokumentów i opracowań służącym ochronie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.11. Kontrola przepustowości obszaru przeznaczonego pod funkcje turystyczne,12. Ochrona krajobrazu przyrodniczego.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	<ul style="list-style-type: none">- wielkość infrastruktury (ilość miejsc na polach namiotowych, kempingowych i w hotelach),- liczba turystów korzystających z udostępnionych obiektów i szlaków,- ilość i długość szlaków pieszych, rowerowych, wodnych,- ilość imprez zorganizowanych na udostępnionych obiektach.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<ul style="list-style-type: none">• 4 102 000,00 zł - środki własne (15%)• 22 788 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)

HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2008 - 2013
TYTUŁ PROJEKTU	Kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje - Międzyrzeckiej Strefy Nowoczesnych Usług i Produkcji
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	11 132 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: - kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych związane z przemysłem, nowoczesnymi usługami, parkami przemysłowymi i technologicznymi - budowa infrastruktury lokalnej Zakres rzeczowy kompleksowej infrastruktury obejmuje: - ulice miejskie z chodnikami i ścieżką rowerową klasy Z (zbiorcze) - 1,54 km - ulice miejskie z chodnikiem klasy L i D - 2,37 km - kanalizacja deszczowa - 2,73 km - przebudowa linii energet. SN 15 kW z napowietrznej na kablową (demontaż starej linii energet. 1180 m) - 1,43 km - linia energetyczna oświetleniowa - 4,91 km
CELE I REZULTATY	- kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych związanych z nowoczesnymi usługami; - wykonanie drogi (ulicy) głównej klasy Z dla ruchu KR3 o szerokości jezdni 7,0 m z obustronnymi chodnikami o szerokości 1,5 m i ścieżką rowerową dwukierunkową o szerokości 2,0 m o długości 1,20 km z trzema skrzyżowaniami z istniejącymi drogami (ulicami) oraz jednym skrzyżowaniem z projektowaną drogą (ulicą), - wykonanie drogi (ulicy) klasy L dla ruchu KR2 o szerokości jezdni 7,0 m z obustronnymi chodnikami o szerokości 1,5 m o długości 0,35 km z jednym skrzyżowaniem z istniejącą drogą (ulicą) - sieć energetyczna oświetlenia ulicznego kablowa YAKY 4x50 ÷ 4x35 mm ² o długości 1,58 km, słupy oświetleniowe stalowe z oprawami 150 W – 73 szt. - sieć wodociągowa z rur PCV Ø 160 mm o długości 1,55 km - sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjna z rur PCV Ø 200 ÷ 300 mm – 1,58 km - sieć kanalizacji deszczowej z rur PCV: grawitacyjna Ø 400 ÷ 500 mm – 1,494 km, rurociąg tłoczny Ø 110 mm – 0,50 km z przepompownią ścieków, uliczne wpusty ściekowe z przykanalikami – 36 szt. - stworzenie możliwości zrównoważonego rozwoju województwa, - wzrost konkurencyjności oraz przeciwdziałanie marginalizacji regionu, - zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, - rozwój przedsiębiorczości zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i małych miast Lubelszczyzny, - likwidowanie społecznych i gospodarczych barier i różnic rozwojowych poprzez budowę infrastruktury lokalnej,
WSKAŹNIKI REALIZACJI	- ilość infrastruktury technicznej w postaci dróg, sieci energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, deszczowej, - ilość podmiotów gospodarczych, - ilość miejsc pracy.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	• 1 675 000,00 zł - środki własne (15%) • 9 457 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2008 - 2013

TYTUŁ PROJEKTU	Modernizacja lokalnego układu komunikacyjnego - I etap: ul. Adamki, Tartaczna, Nabrzeźna, Garbarska, Zarówie, Nassuta, Pułaskiego, Jatkowa, Targowa, Wiejska, Okólna, Przedszkolna, Zamczysko, Rieczna, Krótka, Mała, Graniczna, Sikorskiego, Czysta, Przechodnia, Podłączna, Stodolna, Pleszczyńskiego, Eichlera, Asnyka, przedłużenie ul. Partyzantów
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	27 572 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje przebudowę układu drogowego wraz z towarzyszącą infrastrukturą i budowę przedłużenia ulicy Partyzantów od ul. Lubelskiej do ul. Łukowskiej na terenie miasta Międzyrzec Podlaskiego, w tym: - przebudowę dróg w ulicach: Okólnej, Podłącznej, Pleszczyńskiego, Eichlera, Sikorskiego, Przechodniej, Czystej, Stodolnej, Wiejskiej, Adamki, Tartacznej, Nadbrzeźnej, Garbarskiej, Przedszkolnej, Zarówie, Pułaskiego, Jatkowej, Targowej, Nassuta, Małej, Krótkiej, Granicznej, Riecznej, Zamczysko. - budowę sieci kanalizacji deszczowej w ulicach: Zahajkowskiej, Berezowskiej, Adamki, Kolejowej, Asnyka, Tartacznej, Okólnej, Garbarskiej, Nadbrzeźnej - budowę i przebudowę oświetlenia ulicznego w ulicach: Eichlera, Pleszczyńskiego, Wiejskiej i Okólnej - budowę przedłużenia ulicy klasy L od ul. Lubelskiej km 0+075,6 do ul. Łukowskiej km 0+440,2 wraz z przebudową ul. Pocztowej i części ul. Partyzantów.
CELE I REZULTATY	- poprawa jakości i dostępności wewnątrz regionalnych połączeń komunikacyjnych w Międzyrzecu Podlaski, a to przyczyni się do: -poprawy mobilności ruchu pojazdów samochodowych, poprzez zahamowanie procesu tworzenia się „wąskiego gardła” komunikacyjnego w centrum miasta; -poprawę bezpieczeństwa ruchu w mieście, poprzez wybudowanie nowej nawierzchni jezdni i chodników, a także m.in. budowę wyniesionego przejścia dla pieszych; -ograniczenie negatywnego oddziaływania (akustycznego i emisji spalin do atmosfery) na tkankę miejską w tym estetykę ulic i otoczenia, a także architekturę zabytkowego centrum, co znacząco poprawi atrakcyjność turystyczną miasta; -poprawę warunków rozwoju MŚP oraz ich innowacyjny sposób organizacji pracy, poprzez przeniesienie działalności gospodarczej z innych obszarów, ułatwiony dojazd do posesji i siedzib podmiotów gospodarczych; -poprawa i skrócenie czasu dojazdu do budynków użyteczności publicznej i komercyjnej (Szpital Powiatowy, banki, targowisko miejskie) -uzyskany zostanie alternatywny przejazd dla uczestników ruchu w przypadku zablokowania ścisłego centrum miasta; -zahamowanie różnic w rozwoju gospodarczym terenów przyległych do centrum miasta i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, co będzie sprzyjało wzrostowi zainteresowania potencjalnych inwestorów powstaniem nowych podmiotów gospodarczych a tym samym tworzenie miejsc pracy. -dostosowanie istniejącej infrastruktury drogowej do obowiązujących standardów, m.in. w zakresie dopuszczalnego nacisku na oś, poprawa parametrów technicznych zwiększy płynność ruchu, wpłynie na ochronę środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie oddziaływań akustycznych i emisji spalin do powietrza.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	- ilość dróg - ilość kanalizacji deszczowej - ilość sieci oświetleniowej
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	• 4 138 000,00 zł - środki własne (15%) • 23 434 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009 - 2012

TYTUŁ PROJEKTU	Budowa wschodniej obwodnicy miasta Międzyrzec Podlaski wraz z uzupełniającym układem komunikacyjnym w południowo-wschodniej części miasta
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	72 707 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	<p>Projekt przewiduje: Budowę Wschodniej Drogowej Obwodnicy Międzyrzec Podlaskiego wraz z budową uzupełniającego układu komunikacyjnego w południowo -wschodniej części miasta w tym:</p> <ul style="list-style-type: none">- budowę Wschodniej Obwodnicy Międzyrzec Podlaskiego Klasy G, po nowej trasie wchodzącej w skład podstawowego układu komunikacyjnego miasta.- budowę i przebudowę ulic układu uzupełniającego miasta tj:<ul style="list-style-type: none">- ulicy Siteńskiej - klasy L - będącej w ciągu drogi powiatowej,- ulicy Zadwornej - klasy L,- ulicy Grzybowej - klasy D,- ulicy T. Kościuszki - klasy D - w zakres której wchodzi dwa odcinki, <p>w tym - istniejący przebieg ul. T. Kościuszki w sąsiedztwie linii kolejowej drugi odcinek obecnie „ślepy”, stanowiący ulicę dojazdową do dzielnicy przemysłowej,</p> <ul style="list-style-type: none">- ulice - drogi obsługujące (dojazdowe) - klasy D- ciąg rowerowo - pieszy.
CELE I REZULTATY	<ul style="list-style-type: none">- poprawa jakości i dostępności wewnątrz regionalnych połączeń komunikacyjnych w Międzyrzec Podlaski, a to przyczyni się do:<ul style="list-style-type: none">-poprawy mobilności ruchu pojazdów samochodowych, poprzez zahamowanie procesu tworzenia się „wąskiego gardła” komunikacyjnego w centrum miasta;-poprawę bezpieczeństwa ruchu w mieście, poprzez wybudowanie nowej nawierzchni jezdni i chodników,a także m.in. budowę wyniesionego przejścia dla pieszych;-ograniczenie negatywnego oddziaływania (akustycznego i emisji spalin do atmosfery) na tkankę miejską w tym estetykę ulic i otoczenia, a także architekturę zabytkowego centrum, co znacząco poprawi atrakcyjność turystyczną miasta;-poprawę warunków rozwoju MŚP oraz ich innowacyjny sposób organizacji pracy, poprzez przeniesienie działalności gospodarczej z innych obszarów, ułatwiony dojazd do posesji i siedzib podmiotów gospodarczych;-poprawa i skrócenie czasu dojazdu do budynków użyteczności publicznej i komercyjnej (Szpital Powiatowy, banki, targowisko miejskie)-uzyskany zostanie alternatywny przejazd dla uczestników ruchu w przypadku zablokowania ścisłego centrum miasta;-zahamowanie różnic w rozwoju gospodarczym terenów przyległych do centrum miasta i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, co będzie sprzyjało wzrostem zainteresowania potencjalnych inwestorów powstaniem nowych podmiotów gospodarczych a tym samym tworzenie miejsc pracy.-dostosowanie istniejącej infrastruktury drogowej do obowiązujących standardów, m.in. w zakresie dopuszczalnego nacisku na oś, poprawa parametrów technicznych zwiększy płynność ruchu, wpłynie na ochronę środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie oddziaływań akustycznych i emisji spalin do powietrza.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	<ul style="list-style-type: none">- ilość dróg- ilość kanalizacji deszczowej- ilość sieci oświetleniowej

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<ul style="list-style-type: none">• 10 907 000,00 zł - środki własne (15%)• 61 800 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009 - 2013

TYTUŁ PROJEKTU	Budowa hali sportowej z zapleczem przy Gimnazjum Nr 1 w Międzyrzecu Podlaskim
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	10 320 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: -budowę hali sportowej z trybunami na ponad 500 osób wraz z zapleczem magazynowym, higieniczno-sanitarnym i pomieszczeniami administracyjnymi, -adaptację części istniejącego budynku gimnazjum na zaplecze szatniowe, -zagospodarowanie terenu
CELE I REZULTATY	Podstawowym celem przedsięwzięcia, o wymiarze strategicznym, jest zwiększenie dostępu mieszkańców Międzyrzec Podlaskiego do infrastruktury sportowej oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w tym migracjom i patologiom społecznym wśród młodzieży. Cele szczegółowe to: poprawa jakości bazy dydaktycznej i sportowej, poprawa dostępności do imprez rekreacyjno – widowiskowych w mieście, poprawa jakości nauczania dla uczniów SP nr 1 i Gimnazjum nr 1 w Międzyrzecu Podlaskim. Realizacja projektu przyniesie wymierne efekty społeczno-gospodarcze: - rozwój sfery sportowej i kultury fizycznej wśród młodzieży (głównie uczącej się w Szkole Podstawowej nr 1 i Gimnazjum nr 1) - poprzez pobudzenie zainteresowania sportem, - poprawa sprawności fizycznej młodzieży, - wyrównanie szans społeczności lokalnej zwłaszcza młodzieży w wieku szkolnym, w dostępie do infrastruktury sportowej oraz niwelowanie różnic w rozwoju fizycznym młodzieży (projekt zapewni odpowiednią infrastrukturę do organizacji wolnego czasu młodzieży w okresie ferii i wakacji. - podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej i kulturalnej miasta Międzyrzec Podlaski poprzez nadanie miastu charakteru silnego ośrodka sportowego w regionie. - podniesienie komfortu życia w mieście poprzez stworzenie zachęcających warunków rozwoju sportowego dla mieszkańców oraz promowanie zdrowego trybu życia i wypoczynku. - zmniejszenie zachorowalności dzieci poprzez umożliwienie zwiększonej i systematycznej aktywności fizycznej która może łagodzić i usuwać występowanie wielu czynników chorobotwórczych.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	<ul style="list-style-type: none">- Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury szkół- Liczba wybudowanych obiektów sportowych- Liczba przebudowanych obiektów sportowych- Powierzchnia wybudowanych obiektów sportowych
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<ul style="list-style-type: none">• 1 548 000,00 zł - środki własne (15%)• 8 772 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009 - 2012

TYTUŁ PROJEKTU	Budowa zespołu boisk sportowych przy Szkole Podstawowej Nr 2 i przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Międzyrzecu Podlaskim
-----------------------	--

PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	7 130 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: - zespół boisk (boisko do piłki nożnej ze sztucznej trawy, boisko wielofunkcyjne poliuretanowe), przebudowa istniejącego boiska asfaltowego, bieżnię poliuretanową 60 m wraz ze skocznią, nowe ukształtowanie terenu - skarpowanie, drogę dojazdową i podjazd dla osób niepełnosprawnych, nowe nasadzenia zieleni, - boisko kryte do piłki nożnej ze sztucznej trawy o rozpiętości 36 m, - zaplecze szatniowe i higieniczno - sanitarne we wnętrzu.
CELE I REZULTATY	Podstawowym celem przedsięwzięcia, o wymiarze strategicznym, jest zwiększenie dostępu mieszkańców Międzyrzec Podlaskiego do infrastruktury sportowej oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w tym migracjom i patologiom społecznym wśród młodzieży. Cele szczegółowe to: poprawa jakości bazy dydaktycznej i sportowej, poprawa dostępności do imprez rekreacyjno – sportowych w mieście, poprawa jakości nauczania dla uczniów SP nr 2 i 3 oraz Gimnazjum nr 2 i 3 w Międzyrzec Podlaskim. Realizacja projektu przyniesie wymierne efekty społeczno-gospodarcze: - rozwój sfery sportowej i kultury fizycznej wśród młodzieży (głównie uczącej się w Szkole Podstawowej nr 2 i 3 Gimnazjum nr 2 i 3 - poprzez pobudzenie zainteresowania sportem, - poprawa sprawności fizycznej młodzieży, - wyrównanie szans społeczności lokalnej zwłaszcza młodzieży w wieku szkolnym, w dostępie do infrastruktury sportowej oraz niwelowanie różnic w rozwoju fizycznym młodzieży (projekt zapewni odpowiednią infrastrukturę do organizacji wolnego czasu młodzieży w okresie ferii i wakacji. - podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej, turystycznej i kulturalnej miasta Międzyrzec Podlaski poprzez nadanie miastu charakteru silnego ośrodka sportowego w regionie. - podniesienie komfortu życia w mieście poprzez stworzenie zachęcających warunków rozwoju sportowego dla mieszkańców oraz promowanie zdrowego trybu życia i wypoczynku. - zmniejszenie zachorowalności dzieci poprzez umożliwienie zwiększonej i systematycznej aktywności fizycznej która może łagodzić i usuwać występowanie wielu czynników chorobotwórczych.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	- Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury szkół. - Liczba wybudowanych obiektów sportowych - Liczba przebudowanych obiektów sportowych - Powierzchnia wybudowanych obiektów sportowych
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	• 1 070 000,00 zł - środki własne (15%) • 6 060 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009 - 2011

TYTUŁ PROJEKTU	Budowa wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną przy rzece Krznie
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	12 382 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: - budowę wału przeciwpowodziowego z drogą techniczną na jego koronie przy rzece Krzna Środkowa, Krzna Południowa i Krzna Północna na n/w odcinkach: - przy rzece Krzna Środkowa od km 63+820 do km 68+650 (jednostronnie) - przy rzece Krzna Północna od km 0+000 do km 1+320 (jednostronnie) - przy rzece Krzna Południowa od km 0+000 do km 0+315 (dwustronnie)

CELE I REZULTATY	<p>Głównym celem projektu jest poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego mieszkańców miasta Międzyrzec Podlaski poprzez rozbudowę infrastruktury ochrony powodziowej - budowę obwałowania na rzekach: Krzna, Krzna Południowa, Krzna Północna. Zakłada się poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez rozbudowę infrastruktury ochrony środowiska w następstwie wybudowania obwałowania na rzekach: Krzna, Krzna Południowa, Krzna Północna, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none">- Poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego wpłynie bardzo korzystnie na zabezpieczenie domostw, upraw jak również dóbr kulturowych.- Dzięki realizacji proponowanej inwestycji w znacznym stopniu zostaną zmniejszone, negatywnie wpływające na środowisko, zniszczenia powodziowe.- Poprawa jakości życia mieszkańców, poprzez wprowadzenie właściwej ochrony przed niekontrolowanymi wezbraniem wody, zagwarantuje im stabilny rozwój społeczno - gospodarczy.- Zapewnienie właściwej ochrony przeciwpowodziowej, dla Miasta Międzyrzec Podlaski i jego okolic, wpłynie na wzrost możliwości inwestycyjnych - bezpieczny od zalania teren będzie mobilizująco działał na inwestorów miejscowych, jak również łatwiej przyciągnie inwestorów zewnętrznych.- Ponadto tereny chronione przed wielką wodą zyskują również na swojej atrakcyjności turystycznej. <p>Cele Projektu zostaną osiągnięte w 2011 roku poprzez realizację zakresu rzeczowego Inwestycji czyli budowę wału o łącznej długości 5,03 km wraz z wykonaniem infrastruktury towarzyszącej. Dzięki realizacji inwestycji w znacznym stopniu zostaną zmniejszone, negatywnie wpływające na środowisko, zniszczenia</p>
WSKAŹNIKI REALIZACJI	<ul style="list-style-type: none">- Długość wałów- Kubatura nasypów
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<ul style="list-style-type: none">• 1 893 000,00 zł - środki własne (15%)• 10 489 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2008 - 2013

TYTUŁ PROJEKTU	Rewitalizacja zabytkowego centrum miasta - przebudowa Skweru Armii Krajowej
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Miasto Międzyrzec Podlaski
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	6 010 000,00 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: <ul style="list-style-type: none">- budynek kubaturowy o funkcji kulturalno - informacyjno - usługowej,- utwardzenie skweru kostką brukową,- budowa donic i murków oporowych pod zielenią niską i wysoką,- budowa fontann,- budowa placu zabaw dla dzieci,- nowe nasadzenia oraz mała architektura.

CELE I REZULTATY	<ol style="list-style-type: none">1. Ograniczenie ruchu pojazdów silnikowych.<ul style="list-style-type: none">- ograniczenie ruchu samochodowego,- ograniczenie stanowisk postojowych w ścisłej strefie ochrony konserwatorskiej- zakaz parkowania oraz postoju pojazdów samochodowych na placach i części ulic,- budowa ciągów pieszo-rowerowych z elementami małej architektury,- przebudowa lub modernizacja istniejących dróg przeznaczonych dla ruchu samochodowego niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania Miasta,2. Zachowanie sieci istniejących ulic zarówno pod względem ich przebiegu jak i przekroju, z zachowaniem dawnych linii rozgraniczających, linii i wysokości zabudowy, zakaz wprowadzania obiektów wielkowymiarowych i obowiązek przeprojektowania istniejących (w zakresie bryły i elewacji) – dysharmonijnych w stosunku do otoczenia.3. Zahamowanie postępujących i odtworzenie, niewłaściwych podziałów geodezyjnych historycznych form działek, kwartałów zabudowy parcelacji .4. Zagospodarowanie wewnątrz kwartałów na Starym Mieście zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi zawartymi w „Studium wartości kulturowych obszaru śródmieścia Międzyrzecza Podlaskiego” opracowanego przez p. mgr Anetę Semenik i zaopiniowanego przez OW PSOZ w Białej Podlaskiej nr 1392/72/98.5. Zagospodarowanie pustych przestrzeni publicznych (skwer AK) na cele kulturotwórcze, rekreacyjne i usługowe.6. Zrównoważone zagospodarowanie obszaru historycznego centrum Miasta pod kątem zieleni niskiej, średniej i wysokiej wraz z elementami małej architektury współgrającymi z zabytkowym wyglądem przestrzeni historycznego centrum.7. Przeprowadzenie rozpoznania archeologicznego i badań pod kątem wyznaczenia strefy archeologicznej, obejmującej swym zasięgiem miejsca występowania stanowisk archeologicznych. Aktualnie, obszar Starego Miasta w granicach wpisu do rejestru zabytków, objęty został strefą ochrony archeologicznej. Strefa ta wymaga poszerzenia.8. Likwidacja barier architektonicznych oraz dostępność placów i budynków usług publicznych dla osób niepełnosprawnych.9. Walka z przestępczością:<ul style="list-style-type: none">- zwiększenie ilości patroli policji oraz straży miejskiej,- instalacja monitoringu oraz systemu powiadamiania na całym obszarze Miasta.10. Modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka, skablowanie sieci elektrycznej itp, wprowadzanie nowych technologii wykorzystujących energię odnawialną.11. Uruchamianie na przedmiotowym terenie nowych podmiotów gospodarczych prowadzących usługi dla mieszkańców miasta, odwiedzających i turystów – powstawanie nowych miejsc pracy.12. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla historycznego centrum Miasta w skali 1:1000, opracowanie dokumentów i opracowań służącym ochronie zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	<ul style="list-style-type: none">- wielkość infrastruktury technicznej,- ilość powierzchni do celów kulturotwórczych,- ilość powierzchni zielonej i utwardzonej,
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<ul style="list-style-type: none">• 902 000,00 zł - środki własne (15%)• 5 108 000,00 zł - zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE (85%)
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2009 - 2011

Poza zadaniami wymienionymi powyżej, przewidywanymi do wdrożenia na latach 2009 - 2015 przez władze samorządowe, rozwój lokalny wspomagają także projekty „miękkie”, mogące uzyskać dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego w tym z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Ich realizacja, w niektórych przypadkach będzie wymagała wkładu finansowego na pokrycie którego, powinny być zabezpieczone środki. Wsparcie finansowe na realizację projektów mogą uzyskać jednostki podległe, w tym szkoły i przedszkola, a także organizacje pozarządowe chcące realizować swoje przedsięwzięcia na terenie miasta. Na realizację tych zadań na lata 2009-2015 przeznaczono kwotę 350 tys. zł.

3.2 Projekty zgłoszone do realizacji przez inne podmioty

TYTUŁ PROJEKTU	Rewitalizacja osiedli Spółdzielni Mieszkaniowej w Międzyrzec Podlaskim
PROJEKT REALIZOWANY PRZEZ	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Międzyrzec Podlaskim, Partner: Miasto Międzyrzec Podlaski (przy budowie integracyjnego placu zabaw i skate parku)
CAŁKOWITY KOSZT REALIZACJI	OBSZAR I 16.332.169,41 zł, OBSZAR II 8.587.161,74 zł, Suma:24.919.331,15 zł
OPIS PROJEKTU	Projekt przewiduje: - Budowa monitoringu - Remont budynków - Przebudowa dróg - Zagospodarowanie zieleni - Budowa integracyjnego terminalu internetowego - Budowa skate-park & siłownia - Budowa integracyjnego placu zabaw
CELE I REZULTATY	- urządzeniu przestrzeni publicznych, - budowie osiedlowego układu komunikacyjnego z zapewnieniem odpowiedniej ilości miejsc parkingowych (parkingi na wolnym powietrzu lub zabudowane), - urządzeniu terenów rekreacyjnych wraz z systemem zieleni osiedlowej, terenami sportowymi, placami zabaw, - usuwaniu barier architektonicznych i tworzenie przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych, - informatyzacja społeczeństwa – łatwy dostęp do „Internetu”, - wprowadzanie urządzeń wykorzystujących energię odnawialną (np: instalacja solarna), - urządzeniu elementów małej architektury służące podstawowym potrzebom mieszkaniowym tj.: śmietniki, trzepaki itp. - modernizacja lub doprowadzenie infrastruktury technicznej do części budynków tj.: sieć ciepłownicza, deszczówka, - remont, modernizacja i termomodernizacja budynków zamieszkania zbiorowego, - stworzeniu obiektów lub lokali z nowymi miejscami pracy w sferze handlu i usług podstawowych, - stworzeniu „lokalnego klimatu” umożliwiającego budowę więzi sąsiedzkich, - wzroście bezpieczeństwa publicznego.
WSKAŹNIKI REALIZACJI	- wielkość infrastruktury, - liczba dzieci i młodzieży korzystających z udostępnionych obiektów, - ilość i długość ciągów komunikacyjnych, - ilość imprez zorganizowanych na udostępnionych obiektach, - ilość ocieplonych budynków wielorodzinnych, - ilość miejsc terenów zielonych na obszarze blokowisk.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	• środki własne • zewnętrzne środki pomocowe w tym fundusze UE
HARMONOGRAM REALIZACJI	Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2010-2013

IX. Monitorowanie i ocena realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i komunikacji społecznej

Na końcu etapu wdrażania pojawia się potrzeba porównania zgodności i stopnia realizacji poszczególnych zadań z treścią wizji rozwoju i celów programu. Skutkiem dokonanej oceny powinny być korekty i aktualizacja zapisów w Lokalnym Programie Rewitalizacji. W ten sposób dochodzi do

zamknięcia cyklu obejmującego fazę planowania i wdrażania strategicznych programów rozwoju.

Szczególnie ważnym elementem wdrażania LPR jest umiejętne określenie sprawnego systemu kontroli i monitorowania. Podstawowym zadaniem tego systemu jest dostarczenie bieżących informacji o tym, czy strategiczne cele rozwoju są osiągane oraz w jakim stopniu. System monitorowania i kontroli realizacji strategicznych programów gospodarczych powinien być wielopoziomowy, tzn. musi dostarczać szczegółowych informacji o stopniu zaawansowania realizacji poszczególnych systemów gospodarczych, a także uogólnionych i zobiektywizowanych informacji o przebiegu całego procesu wdrażania programu. Informacje takie powinny być następnie wykorzystywane do weryfikacji i aktualizacji programu.

1. Zasady monitoringu

Monitoring LPR jest niezbędnym elementem konsekwentnej realizacji zapisów dokumentu. Jego prawidłowość jest podyktowana koniecznością gromadzenia i analizowania odpowiednich kategorii informacji. Założenia dotyczące monitorowania muszą być ustalone w toku prac nad dokumentem i stać się jego integralnym składnikiem.

Monitoring programu jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian, jak również proces systematycznego zbierania i interpretowania danych będących wskaźnikami jej efektywności i postępu, a także kontroli. Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu dochodzenia do wyznaczonych celów, a także spełnia rolę systemu wczesnego ostrzegania o nieprawidłowościach.

1.1 Cele monitoringu

- monitoring skierowany jest na ściśle określone cele - ocena efektywności i postępu działań jak również wspomaganie zarządzania;
- wyniki monitoringu stanowią podstawę rzetelnej informacji dla społeczności lokalnej o sytuacji miasta;
- służy ściśle określonym odbiorcom - w przypadku miasta są to: Burmistrz i Rada Miasta oraz pracownicy kierowniczego szczebla struktur samorządowych.

Można wyróżnić dwa podstawowe horyzonty monitoringu Strategii:

- **długofalowy** - obserwacji poddany będzie postęp w realizacji celów Programu jak również zachodzące zmiany w otoczeniu społeczno - gospodarczym,
- **bieżący** - obserwacja i analiza prawidłowości realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

1.2 Organizacja monitoringu

Sprawne i efektywne wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga ciągłego monitorowania efektów rzeczowych projektów wchodzących

tworzących zakres niniejszego programu oraz wydatki na ich realizację. Sam proces monitorowania wymaga zbierania danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów. Służyć temu będą określone wskaźniki. Za proces monitorowania i raportowania odpowiadać będzie Burmistrz Miasta wraz z podległymi mu jednostkami wykonawczymi. Za monitorowanie wydatków odpowiedzialny będzie Skarbnik Miasta wraz z podległym mu wydziałem finansowym. Oprócz raportów okresowych, Burmistrz Miasta przedkładać będzie Radzie Miasta prognozę dotyczącą wdrażania programu w kolejnym roku wraz z propozycją ewentualnych modyfikacji, która poddawana będzie analizie każdorazowo przy okazji zatwierdzania budżetu.

Zakres raportów okresowych przedkładanych przez Burmistrza będzie obejmował:

- przebieg procesu wdrażania projektów,
- realizację planu finansowego,
- zidentyfikowane i przewidywane zagrożenia realizacji planu.

Stanowiska wypracowane przez Radę Miejską w sprawie przedkładanych raportów monitoringowych, stanowić będą również podstawę sporządzenia oceny wdrożenia programu rewitalizacji sporządzanej na zakończenie okresu planowania.

Strukturę organizacyjną określającą reguły funkcjonowania i przebieg procesu monitoringu przedstawiają następujące zadania:

1. Zarządzanie realizacją Programu;
2. Przygotowywanie projektów programów aplikacyjnych i planowanych budżetów oraz przedstawianie ich do zatwierdzenia Radzie Miasta;
3. Koordynacja i kontrola prawidłowości realizacji Programów i wchodzących w ich zakres projektów;
4. Administrowanie środkami finansowymi przeznaczonymi w budżecie Miasta na realizację Programu oraz środkami pozyskanymi na ten cel ze źródeł zewnętrznych;
5. Przedstawianie Radzie Miasta raportu z realizacji Programu, co najmniej raz na trzy lata;
6. Prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej związanej z Programem.

Tabela 15: Całościowy zakres działań monitorujących

L.p.	Krok	Zadania do wykonania	Rezultaty (wyniki)	Odpowiedzialni za realizację
1.	Zbieranie danych i informacji	- opracowanie narzędzi monitoringu - zbieranie danych statystycznych - terminowe przekazywanie zebranego materiału	- wskaźniki pomiarowe - rzetelny materiał stanowiący podstawę dla analiz i ocen	- Wydział Urbanistyki i Planowania Przestrzennego - etatowi, pracownicy urzędu i jednostek podległych

2.	Analiza danych i informacji	- uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja - zgodnie z przyjętymi zasadami i kryteriami	- materiał służący przygotowaniu raportów - powstanie ciągłego, wartościowego zasobu informacji	- Wydział Urbanistyki i Planowania Przestrzennego
3.	Przygotowywanie raportów	- zestawienie otrzymanych informacji (wskaźników) w czytelne raporty (przygotowane dla poszczególnych odbiorców), zawierające ich interpretację	- raporty przekazywane poszczególnym grupom odbiorców - materiały (zestawienia) do wykorzystania w procesie informowania społeczności lokalnej	- Wydział Urbanistyki i Planowania Przestrzennego
4.	Ocena wyników (porównanie z normami)	- analiza porównawcza osiągniętych rezultatów z założeniami	- określenie stopnia wykonania przyjętych założeń oraz tempa ich osiągania	- Burmistrz przy udziale Wydziału Urbanistyki i Planowania Przestrzennego
		- prezentacja rezultatów na forum Rady	- zapoznanie	- Burmistrz
		- przekazanie informacji pozostałym odbiorcom, w tym również mieszkańcom	- upowszechnienie informacji o sytuacji w zakresie monitorowanych obszarów	- Wydział Urbanistyki i Planowania Przestrzennego
<p>W przypadku uzyskania oceny: - Pozytywnej - proces jest kontynuowany od kroku 1 - Negatywnej - należy przejść do kroku 5</p>				
5.	Identyfikacja odchyleń	- ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a osiągniętymi rezultatami	- przygotowanie materiału wyjściowego dla dalszych działań	- Burmistrz
6.	Analiza przyczyn odchyleń	- poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	- identyfikacja obszarów i zjawisk wymagających podjęcia działań interwencyjnych	- Burmistrz
7.	Planowanie korekty	- określenie sposobu i instrumentów interwencji	- określenie i akceptacja działań naprawczych	- Burmistrz we współpracy z odpowiednimi wydziałami urzędu
		- prezentacja rezultatów na forum Rady Miasta		- Burmistrz
		- podjęcie decyzji	- Rada Miasta / Burmistrz	

8.	Wdrożenie korekty	- przeprowadzenie zaplanowanych działań naprawczych	- eliminacja bądź marginalizacja odchyleń	- Burmistrz
Kontynuacja monitoringu od kroku 1				

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski jako element planowania rozwoju lokalnego powinien mieć charakter dynamiczny. Monitoring ma wskazywać, czy i w którym momencie należy dokonać ewentualnych zmian w zadaniach operacyjnych, bądź to w celach strategicznych, a nawet w wizji rozwoju. Przyjęcie tego założenia spowoduje, że będzie ona efektywnym dokumentem przystającym do otaczającej nas i zmieniającej się rzeczywistości.

Monitorowanie Programu jest to również, a może przede wszystkim proces zbierania i przetwarzania informacji dostarczanych przez jednostki organizacyjne urzędu i inne podmioty realizujące jej zapisy, a także danych statystycznych i współczynników ekonomicznych dotyczących miasta, regionu i kraju. Dzięki temu możliwa będzie obserwacja i analiza jej efektywności, a także czynników wskazujących na przeobrażenia zachodzące w Międzyrzec Podlaskim i tendencje rozwojowe w wymiarze ponad lokalnym, mające wpływ na życie społeczno - gospodarcze. Analiza bieżącej realizacji Programu da możliwość porównania w określonym czasie, rzeczywistych rezultatów z zakładanymi, pozwalając w ten sposób na stwierdzenie czy procesy wdrażania zmierzają do osiągnięcia założonych celów i ewentualne korygowanie odchyleń. System monitoringu powinien zatem opierać się na wskazanych uprzednio wskaźnikach osiągnięć obejmując swym zasięgiem następujące sfery:

- sytuację społeczno - gospodarczą, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju,
- realizację zadań,
- realizację konkretnych projektów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski jest dziełem zbiorowym społeczności lokalnej, mimo iż jest przede wszystkim dokumentem orientującym działania Burmistrza i Rady Miasta. Sam dokument, jak i raporty winny być promowane wśród mieszkańców miasta i działających na jego terenie firm, zyskując w ten sposób poparcie społeczności lokalnej.

1.3 Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Głównym celem komunikacji społecznej jest uzyskanie partycypacji partnerów społecznych w procesie rewitalizacji, ich udziału zarówno na etapie programowania, jak i podejmowania decyzji oraz wdrażania. Efektywna komunikacja społeczna ma spełniać następujące zadania:

- zapewnić dostęp do informacji na temat celów i problemów związanych z rewitalizacją,
- zachęcić do wyrażania własnych poglądów i wymiany opinii,

- zachęcić do zgłaszania własnych inicjatyw,
- nawiązać porozumienie między partnerami społecznymi a Władzami Miasta niezbędne dla skutecznej realizacji projektów.

Podstawą opisywanej powyżej partycypacji jest informacja wymieniana pomiędzy Władzami Miasta, Koordynatorem i Zespołem ds. Rewitalizacji. Informowanie jako proces komunikacji społecznej ma przedstawić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, mimo tymczasowych zakłóceń w codziennym życiu (remonty, objazdy, itp.) oraz konieczności poniesienia nakładów finansowych. W systemie komunikacji społecznej istotną rolę pełnią:

- osoby inicjujące system komunikowania się,
- odbiorcy informacji,
- informacje (informacje o celach i założeniach rewitalizacji, wiadomości informujące partnerów o przebiegu prac nad Programem, wnioski z monitorowania, oceny i aktualizacji, konsultacje społeczne). Zasada konsultacji ze społecznością lokalną poszczególnych zadań na etapie programowania, projektowania i realizacji winna być zasadą wymaganą i bezwzględnie stosowaną. Działania związane z Lokalnym Programem Rewitalizacji propagowane będą poprzez:
 - tablice informacyjne
 - stronę internetową
 - media lokalne
 - spotkania z mieszkańcami.

Prezentowany w dokumencie sposób wdrażania jak również monitoringu

i komunikacji społecznej Programu jest praktycznym narzędziem, dzięki któremu możliwe jest wskazanie osób i podmiotów odpowiedzialnych w każdej fazie zarządzania strategicznego. Dzięki takiemu rozwiązaniu można sądzić, że nie będzie ona źródłem konfliktów społecznych na poszczególnych etapach jej realizacji. Głównym celem podjętych w tym zakresie działań jest zoptymalizowanie skuteczności wdrażania przedsięwzięć rozwojowych z uwzględnieniem wsparcia zewnętrznego, dostępnego w ramach programów operacyjnych Unii Europejskiej oraz innych programów wsparcia. Wszystkie wymienione zamierzenia mają przyczynić się do realizacji w perspektywie do roku 2015 misji Lokalnego Programu Rewitalizacji:

Misją programu rewitalizacji Międzyrzecza Podlaskiego jest kompleksowa odnowa przestrzenna, gospodarcza i społeczna wyznaczonego do rewitalizacji obszaru miasta

a także celu strategicznego Miasta Międzyrzec Podlaski:

Miasto wykorzystujące korzystne położenie do rozwoju i aktywności (aktywizacji) gospodarczej

1.4 Konsultacje społeczne

Zasadniczo polskie ustawodawstwo nie precyzuje jak należy prowadzić konsultacje społeczne. Jednak jak najszerszy udział obywateli i liderów społeczności lokalnej w procesach decyzyjnych staje się praktyczną potrzebą,

jak również wymogiem wynikającym z prawa Unii Europejskiej. Z uwagi na znaczenie dokumentu dla społeczności lokalnej konsultacje społeczne przybrały formalnoprawny charakter na mocy Uchwały Nr XVI/132/07 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Międzyrzec Podlaski.

Proces konsultacji społecznych w trakcie prac nad aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji funkcjonował na dwóch płaszczyznach. Pierwszą przypisać należy wiodącej roli reprezentacji społeczności lokalnej w postaci Komisji ds. aktualizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2008-2015”, powołanej Uchwałą Nr XXIV/196/2008 Rady Miasta z dnia 30 kwietnia 2008 r. w jej skład wchodzi:

- Sekretarz Miasta
- Skarbnik Miasta
- Zastępca Przewodniczącego Rady Miasta
- Zastępca Przewodniczącego Komisji Infrastruktury Technicznej Rady Miasta
- Zastępca Przewodniczącego Budżetu i Finansów Rady Miasta
- Zastępca Przewodniczącego Komisji Społecznej Rady Miasta
- Zastępca Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Rady Miasta
- Przewodniczący Miejskiego Zespołu ds. Niepełnosprawnych i Starszych
- Komendant Straży Miejskiej
- Dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury
- Dyrektor Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
- Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Dyrektor Miejskiego Zespołu ds. Oświaty
- Zastępca Naczelnika Wydziału Strategii i Rozwoju
- Podinspektor w Wydziale Ochrony Środowiska i Rolnictwa
- Podinspektor ds. koordynacji programów pomocowych w Wydziale Strategii i Rozwoju
- Informatyk - administrator sieci komputerowych
- Przedstawiciel SP ZOZ
- Przewodniczący Młodzieżowej Rady Miasta
- Naczelnik Wydziału Urbanistyki i Planowania Przestrzennego
- Podinspektor w Wydziale Urbanistyki i Planowania Przestrzennego

Drugą płaszczyznę stanowiły otwarte konsultacje ze społecznością lokalną Międzyrzec Podlaskiego w trakcie prac aktualizacyjnych i po opracowaniu wstępnej wersji dokumentu zapoczątkowane Zarządzeniem Nr 226/08 Burmistrza Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 1 lipca 2008r. Stanowiska i uwagi wyrażone podczas konsultacji zostały przeanalizowane i wykorzystane w procesie tworzenia niniejszego dokumentu.

Konsultacje społeczne charakteryzowała zasada jawności, wyrażona między innymi swobodnym dostępem wszystkich zainteresowanych do dokumentów i aktualnych danych. Informacja o prowadzonych konsultacjach

wraz z formularzem wniosków, uwag i uzupełnień zostały umieszczone na oficjalnej stronie internetowej Urzędu, zapowiedź o przystąpieniu do konsultacji zamieszczono również w tablicach informacyjnych. Dokument LPR został wyłożony do publicznego wglądu w siedzibie Urzędu Miasta, wszyscy zainteresowani mogli się z nim zapoznać i wnieść swoje uwagi. Propozycje partnerów społecznych i lokalnej społeczności, dotyczące kierunków rozwoju Międzyrzecza Podlaskiego znalazły swój wyraz w celach LPR. Wyniki konsultacji przedstawiono komisji ds. aktualizacji i uwzględniono w „Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2008-2015”.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej pozwala na przyjęcie pewnych standardów wyznaczających dobre praktyki na przykład w formie konsultacji społecznych. Korzystanie z tych standardów i angażowanie różnych środowisk w trakcie tworzenia dokumentów programowych, stanowi nową jakość i pozytywny obraz zaangażowania tych podmiotów w procesy społeczne.

1.4.1 Konsultacje społeczne – analiza ankiet

Na potrzeby prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji umieszczono na stronie internetowej Urzędu, a także rozesłano pocztą ankietę do przedstawicieli lokalnej społeczności Międzyrzecza Podlaskiego Wspólnot Mieszkaniowych, stowarzyszeń, przedsiębiorców w sumie 120 ankiet. Zwrot ankiet kształtował się na poziomie 55%. W badaniu ankietowym wzięło udział łącznie 66 osób. W tym 6 przedsiębiorców, 3 stowarzyszenia, 57 przedstawicieli Wspólnot Mieszkaniowych. Wyniki ankiet przedstawione zostały poniżej.

Pytanie 1. dotyczyło potrzeby opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Prawie wszyscy respondenci 97% wskazali odpowiedź „zdecydowanie tak”, co potwierdza słuszność i potrzebę zapoczątkowanego przez miasto procesu ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego Międzyrzecza Podlaskiego.

Pytanie 2. miało na celu wskazanie obszarów, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji. Wskazane przez biorących udział w ankietowaniu tereny to: Kordiana, Balladyny i tereny na wschód od ul. Balladyny - okolice ul. Wyszyńskiego, Brzeska, Wyszyńskiego, Przedszkolna, Pocztowa, Łukowska, Partyzantów, Nassuta, Nadbrzeźna, Spółdzielcza, Kościuszki, Radzyńska,

3 Maja, Osiedle i ul. Warszawska, okolice Jelnicy, Plac Jana Pawła II – kamienice, od Jatkowej do rzeki Krzny, Sikorskiego, Kościelna, Pszenna, Park Potockich, Stodolna, teren Żwirowni, miejsca rekreacji i wypoczynku, obszar od strony miasta zamknięty starą obwodnicą E8, kino, miejska toaleta, place zabaw, upamiętnić martyrologię żydów międzyrzeckich, poprawa ciągów komunikacyjnych - ulice: Partyzantów, Kościuszki, Kolejowa, Zahajkowska.

- Pytanie 3.** dotyczyło przyczyn zdegradowania wskazanych przez respondentów terenów. W ankiecie wskazanych było 10 czynników: zanieczyszczone środowisko, patologie społeczne, przestępczość, brak miejsc pracy, małe zasoby mieszkaniowe, słaby rozwój handlu i usług, słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjno – wypoczynkowa, zły stan dróg i komunikacji, zły stan zabytków.
- 4 na 5 badanych twierdzi, że obszar przez nich podawany jest zdegradowany poprzez **zanieczyszczone środowisko**, stawiają je jako przyczynę na 4 miejscu w skali od 1 do 10.
 - zdecydowana większość bo niespełna 60% badanych w skali od 1 do 10 ocenia **patologie społeczne** na 5 miejscu jako powód zdegradowania wymienianego przez siebie obszaru, około 12% podaje tą przyczynę na 10 miejscu, zaś około 9% na 9 miejscu.
 - ponad 45% respondentów ocenia **przestępczość** na 6 miejscu w skali od 1 do 10, traktując ją jako przyczynę degradacji podawanego obszaru, więcej niż 1 na 10 badanych stawia tą przyczynę na 9 miejscu, zaś około 1 na 10 badanych na 7 miejscu.
 - **brak miejsc pracy** jest uważany przez lokalną społeczność jako problem dość istotny, przez który obszar przez nich podawany jest zdegradowany, więcej niż 4 na 5 badanych sytuuje go na 3 miejscu w skali od 1 do 10.
 - **małe zasoby mieszkaniowe** są dużym problemem, przez co obszar podawany przez badanych jest zdegradowany. Badani najczęściej stawiają ten problem na 2 miejscu (około 4 na 5 badanych).
 - prawie połowa respondentów (47%) stawia **słaby rozwój handlu i usług** na 7 miejscu wśród przyczyn degradacji danego obszaru Miasta. Na 6 pozycji stawia ten czynnik 15% badanych, zaś na 8 około 13%.
 - dokładnie połowa badanych nie dostrzega słabo **rozwiniętej bazy turystycznej** na obszarze przez siebie wskazanym i stawia ją na 8 miejscu w skali od 1 do 10, prawie 1/5 badanych na 7, zaś nieco więcej niż 1/10 na 9 miejscu.
 - **zły stan dróg i komunikacji** nie jest uznawany za znaczącą przyczynę degradacji terenu wymienionego przez respondenta, gdyż aż prawie 44% badanych stawia go na 9 miejscu, około 1 z 5 na 6 miejscu, natomiast około 16% na 8.
 - **złego stanu zabytków** nie dostrzega zdecydowana większość społeczności badanej, stawiają oni ten czynnik na 10 miejscu, na 5 zaś pozycji zły stan zabytków stawia więcej niż 1 z 5 badanych.
 - za najczęstszą przyczynę degradacji określonego obszaru Miasta uznaje się **niskie walory estetyczne**, są one stawiane wśród przyczyn na 1 miejscu przez ponad 4 z 5 badanych.

Pytanie 4. miało na celu zdiagnozowanie problemów ekonomicznych, na których rozwiązanie wpłynie proces rewitalizacji. Badani mogli wybierać z 10 wariantów w tym: brak miejsc pracy; brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych; brak lub zbyt mała ilość połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami; brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw; zła

gospodarka odpadami, ściekami; niewystarczająca ilość i niski standard mieszkań; zły stan zabytków; słaby rozwój handlu; niewielka ilość (mała aktywność) małych i średnich przedsiębiorstw; zły stan infrastruktury technicznej wokół budynków (drogi dojazdowe, parkingi, chodniki, oświetlenie, infrastruktura sanitarna, gaz itp.); utrudniający prowadzenie działalności gospodarczej.

- **brak miejsc pracy** jako problem do rozwiązania jest podawany na 3 miejscu przez ponad 80% badanych.
- prawie 9 na 10 respondentów uznaje **brak lub złą jakość terenów inwestycyjnych** jako problem do rozwiązania na 1 miejscu.
- **połączenia komunikacyjne z innymi ośrodkami** sytuowane są na 4 miejscu jako problem ekonomiczny do rozwiązania w procesie rewitalizacji przez prawie 2/3 badanych.
- 2/3 badanych w skali od 1 do 10 stawia **brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw** na 5 miejscu.
- prawie połowa badanej społeczności sytuje **złą gospodarkę odpadami i ściekami** jako problem do rozwiązania na 6 pozycji w skali od 1 do 10, ponad 13% na 8, zaś więcej niż 10% na 7 miejscu.
- **niewystarczająca ilość i niski standard mieszkań** więcej niż 4 z 5 badanych stawia na 2 pozycji jako problem kwalifikujący się do rozwiązania w procesie rewitalizacji.
- **zły stan zabytków** zdaniem ponad połowy badanych (53%) należy rozwiązać jako 7 w skali od 1 do 10, na 6 pozycji zaś rozwiązałyby ten problem więcej niż 1/10 badanych, około 9% sytuje ten problem na ostatnim miejscu do rozwiązania.
- około 3/5 badanych **słaby rozwój handlu** rozwiązałyby na 8 miejscu, zaś ponad 9% na 7 i tyle samo na 9 miejscu.
- 2/3 respondentów problem **małej aktywności przedsiębiorstw** rozwiązałyby na 9 miejscu.
- niespełna 2/3 badanej społeczności problem **złej infrastruktury technicznej wokół budynków** rozwiązałyby na ostatnim miejscu.

Pytanie 5. odnosiło się do problemów społecznych, które respondenci chcieliby rozwiązać w procesie rewitalizacji.

- **przestępczość** jako problem społeczny jest najmniej istotna dla prawie co trzeciego respondenta, około 30% procent rozwiązałyby ten problem na samym końcu. 1 z 5 badanych postawił ten problem na 4 miejscu w kolejce do rozwiązania, natomiast tyle samo badanych (około 12%) postawiło przestępczość na 5 i na 10 miejscu.
- aż 9 na 10 badanych uważa **bezrobocie** za istotny problem naszego społeczeństwa stawiając go na 2 miejscu w kolejce do rozwiązania.
- wg prawie co trzeciego respondenta problem **biedy** należy rozwiązać na 10 miejscu, co piąty zaś uważa, że jest to problem konieczny do rozwiązania jako piąty w kolejce.

- dokładnie co trzeci badany sytuuje **alkoholizm** pod koniec listy problemów społecznych wymagających rozwiązania, tzn. na 9 miejscu, prawie 1 z 5 badanych na 6 miejscu, zaś około 12% na 8.
- prawie 35% badanych problem **przemocy w rodzinie** rozwiązałoby na 8 miejscu, niespełna co 4 na 7, zaś ponad 13% na 10 miejscu.
- nieco ponad 30% badanych konieczność rozwiązania problemu **narkomanii** ocenia na 7 miejscu w skali od 1 do 11, co 4 badany uważa, że to ostateczny problem do rozwiązania, prawie co piąty stawia narkomanię na 8 miejscu.
- około 85% uważa, że problem **chuligaństwa** powinien być rozwiązany na 1 miejscu.
- ponad 40% respondentów stawia **niedobór organizacji pomagających w znalezieniu pracy** na 6 miejscu, ponad 21% na 9, zaś ponad 12% na 8.
- więcej niż co trzeci badany rozwiązałby **brak dostępu do nowoczesnej technologii** na 5 miejscu. Ponad 16% twierdzi, że jest to problem do rozwiązania na 10, natomiast ponad 10% na 11 miejscu.
- dokładnie połowa respondentów **utrudniony dostęp społeczeństwa do edukacji** rozwiązałaby jako 4. Nieco ponad 15% zaś uważa, że jest to problem najmniej istotny, który można rozwiązać na końcu.

Pytanie 6. dotyczyło problemów związanych z jakością życia, czynników które wpłyną na ich poprawę dzięki rewitalizacji.

- ponad 87% badanych **zły stan estetyczny otoczenia** uważa za istotny problem i rozwiązałoby go jako 2 w skali od 1 do 7.
- prawie 9 na 10 badanych uważa **zły stan infrastruktury wokół budynków** za najważniejszy problem do rozwiązania stawiając go na 1 miejscu.
- ponad 43% respondentów problem **braku instytucji, organizacji integrujących mieszkańców osiedli** stawia na ostatnim miejscu w skali od 1 do 7, a prawie 35% na 5 miejscu, na 6 zaś nieco ponad 13%.
- aż 2 na 3 badanych twierdzi, że **brak lub słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych** to problem, który można rozwiązać na 6 miejscu w skali od 1 do 7, ponad 13% stawia go na ostatnim miejscu.
- w kwestii **braku poczucia bezpieczeństwa w okolicy zamieszkania** zgodnych jest prawie 85% badanych stawiając ten problem na 4 miejscu w skali od 1 do 7.
- prawie połowa badanych **stawia słaby przepływ informacji w sprawach dotyczących najbliższego otoczenia zamieszkania** jako problem do rozwiązania na 5 miejscu w skali od 1 do 7.
- ponad 86% respondentów uważa, że **słaba samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi** to problem, który należy rozwiązać na 3 miejscu w skali od 1 do 7.

Pytanie 7. poświęcone jest efektom możliwym do osiągnięcia w wyniku wdrożenia programu.

- ponad 36% stawia **bardziej wykształcone społeczeństwo** na 5 miejscu jako wynik wdrożenia programu rewitalizacji, zaś prawie 17% na ostatnim -13 miejscu.

- 1 na 3 badanych **poprawę bezpieczeństwa na ulicach** jako wynik rewitalizacji stawia na 6 miejscu, po około 15% stawia na miejsce 12 i 13.
- **zwiększenie miejsc pracy** ulokowane jest na 4 miejscu jako efekt programu rewitalizacji wg prawie 85% respondentów.
- nieco ponad 30% badanych uważa, że **przyciągnięcie dużych inwestorów** powinno być rezultatem programu rewitalizacji na 7 miejscu, ponad 15% twierdzi, że na 11 miejscu.
- ponad 36% uważa, że na 8 miejscu efektem wdrożenia programu rewitalizacji powinien być **rozwój małej i średniej przedsiębiorczości**. Wg co piątej osoby na 10 miejscu, zaś wg co dziesiątej na 12.
- **stworzenie lub rozszerzenie bazy turystycznej** jako wynik rewitalizacji powinno być na 9 miejscu wg prawie 40% ankietowanych, wg ponad 13% na 11, a wg ponad 10% na 13 miejscu.
- **poprawienie jakości i estetyki środowiska naturalnego** stawiano najczęściej na 10 miejscu jako wynik wdrażania rewitalizacji, określiło tak około 30% badanych. Co czwarty zaś uważa, że na 8 miejscu, a ponad 13% na 12 miejscu.
- więcej niż co czwarty badany zadeklarował, że efektem programu rewitalizacji będzie **eliminacja patologii w społeczeństwie** na 11 miejscu. Co piąty twierdził, że na 7, zaś co dziesiąty na 13 miejscu w skali od 1 do 13.
- niespełna 88% ankietowanych uznało, że głównym efektem wdrażania programu rewitalizacji powinno być podniesienie **standardu życia społeczeństwa**.
- ponad 83% spośród badanych uznało, że **zatrzymanie w mieście ludzi młodych i wykształconych** powinno być na 3 miejscu jako efekt wdrażania rewitalizacji.
- **polepszenie komunikacji zarówno miejskiej jak i z innymi ośrodkami przemysłowym** to wg około 31% ankietowanych 12 z kolei efekt wdrażania rewitalizacji. Co czwarty badany uważa, że powinien być na 6 miejscu, zaś więcej niż 1 na 10 na 7 miejscu.
- 30% respondentów postawiło **odnowę zabytków w mieście** jako efekt wdrażania rewitalizacji na 13 miejscu w skali od 1 do 13. Nieco mniej bo 27% na 5, zaś około 10% na 11 miejscu.
- **zwiększenie ilości i poprawa jakości mieszkań** to wg ponad 86% badanych efekt na 2 miejscu w skali od 1 do 13.

Pytanie 8. dotyczące przedsięwzięć planowanych w obrębie posiadanych nieruchomości na które badani chcieliby uzyskać wsparcie finansowe zgłoszone zostały:

1. **OSP Zawadki** ul. Zawadki 8 – modernizacja strażnicy OSP Zawadki, poprawienie nawierzchni ulic, chodników, odprowadzenie wody z ulic
2. **Cech rzemieślników i Przedsiębiorców** ul. Lubelska 41 – dofinansowanie do odbudowy chodników, podłączenie budynku do sieci ciepłowniczej.
3. **Zremb Poland Sp. zo.o.** ul. Kościuszki 103/107 – na polepszenie jakości dróg dojazdowych i wewnętrznych oraz kapitalny remont istniejących nieruchomości.

- 4. Spółdzielnia Mieszkaniowa** ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 7 – Wniosek 1. Budowa integracyjnego placu zabaw przy ul. Balladyny 8 przystosowanego dla osób niepełnosprawnych z zagospodarowaniem terenu z zakresie zieleni i małej architektury oraz przebudowa dróg dojazdowych, także ciągów pieszych przy partnerskim udziale Gminy Miejskiej Międzyrzec Podlaski i Starostwa Powiatowego w Białej Podlaskiej (obszar wschodni spółdzielni obejmujący osiedla: Balladyny, Brzeska, Kordiana, Wyszyńskiego). Wniosek 2. Budowa placu zabaw – skate-park & siłownia przy ul. Partyzantów 59B z zagospodarowaniem terenu w zakresie zieleni i małej architektury oraz przebudową ciągów pieszych przy partnerskim udziale Gminy Miejskiej Międzyrzec Podlaski (obszar centralno-zachodni Spółdzielni obejmujący osiedla: Nassuta, Nadbrzeżna, Spółdzielcza, Łukowska, Pocztowa, Przedszkolna, Partyzantów).
- 5. Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Międzyrzecu Podlaskim Sp. zo.o.** ul. Radzyńska 8/10 – doposażenie stacji demontażu (kasacji pojazdów)
- 6. Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. zo.o.** ul. Lubelska 37 – termomodernizacja administrowanych budynków, modernizacja oczyszczalni ścieków.
- 7. PSS „Społem”** Pl. Jana Pawła II 12 – przebudowa sieci kanalizacyjnej na posesji przy ul. Nassuta.
- 8. Wspólnoty Mieszkaniowe** w Międzyrzecu Podlaskim zgłaszały głównie: wymiana pokrycia dachowego i termomodernizacja budynków wielorodzinnych, zagospodarowanie otoczenia i poprawa infrastruktury.